

Revista ECONOMICA

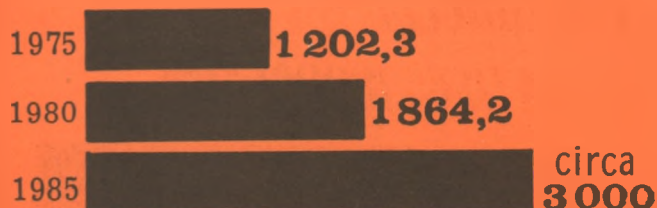
CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

INSTITUTUL
CENTRAL DE CERCETARI
ECONOMICE

**calitatea
normelor de muncă-
factor de creștere
a productivității**

DEZVOLTAREA ȘI PERFECȚIONAREA BAZEI TEHNICO-MATERIALE

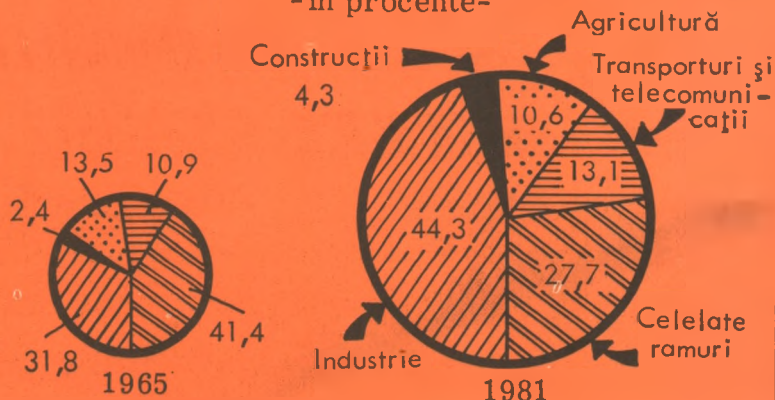
DINAMICA FONDURILOR FIXE
(valoare completă de inventar)
- miliarde lei-

● În anul 1985, fiecare cetățean va fi proprietarul unor mijloace fixe de circa 120 000 lei.

STRUCTURA FONDURILOR FIXE, PE RAMURI ALE ECONOMIEI

- în procente -

CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ-PUTERNIC ANGAJATĂ ÎN ACTIVITATEA DE ÎNNOIRE TEHNOLOGICĂ

● În perioada 1976-1980 s-au introdus în fabricație

circa 10 000 de mașini și instalații

5 500 noi materiale și bunuri de consum

În anul 1982

au fost introduse în producție :

3.300

tipuri noi și modernizate de mașini, utilaje, aparate și instalații

În ramurile industriei s-au aplicat și extins în producție 1 450 tehnologii noi și perfecționate

peste **950**

noi materiale și bunuri de consum

În anul 1983

Vor fi abordate :

2.650

obiective principale de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică

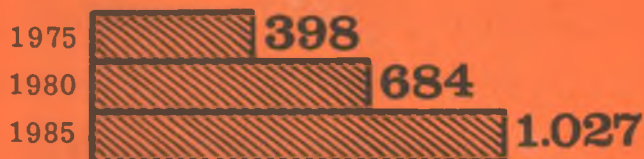
Se vor introduce și extinde

885

tehnologii avansate

EVOLUȚIA PRODUCȚIEI DE MAȘINI ȘI UTILAJE TEHNOLOGICE PENTRU INDUSTRIE

- mii tone-

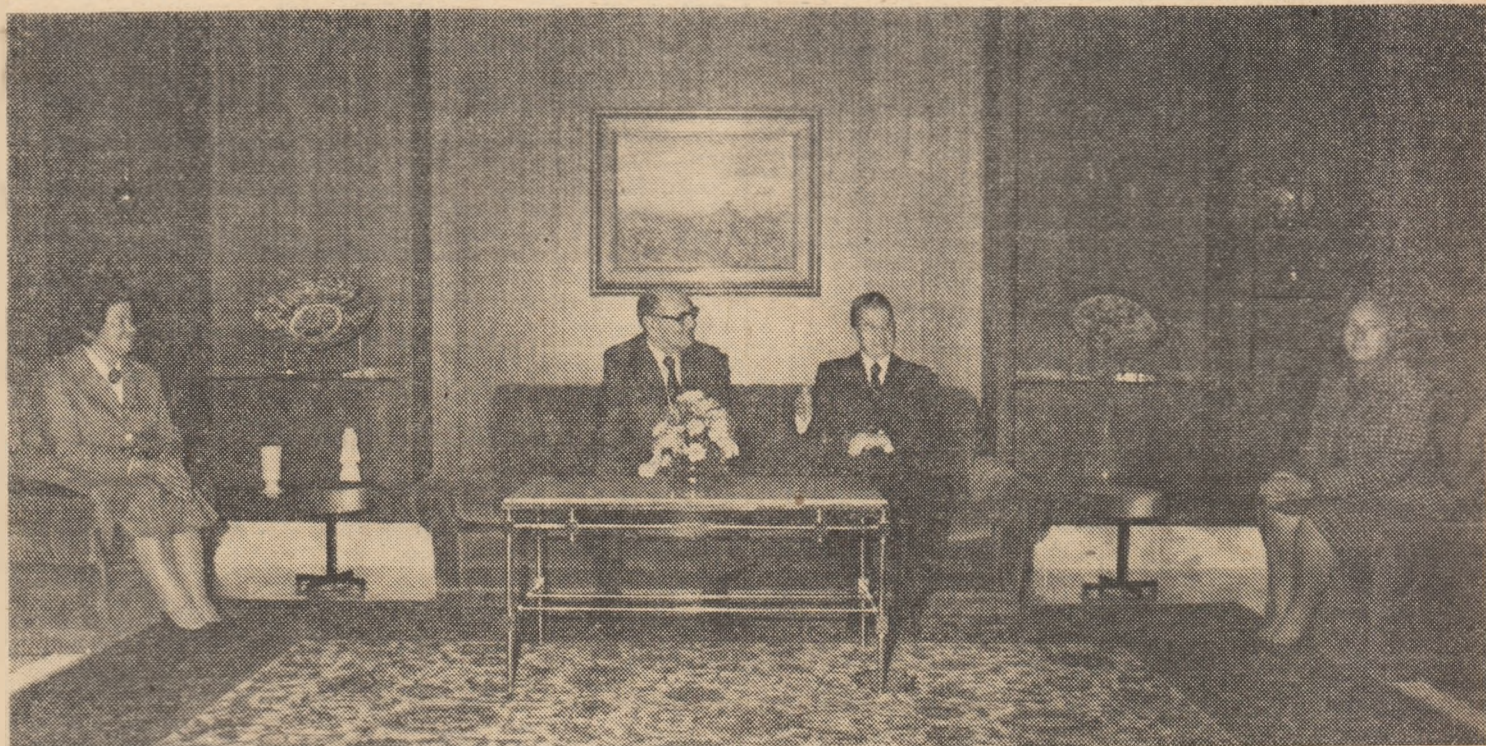

Ponderea produselor noi și modernizate, introduse în fabricație în anii 1981, 1982 și a celor ce vor fi asimilate în 1983, în producția marfă din ramurile prelucrătoare ale industriei republicane va ajunge în acest an la :

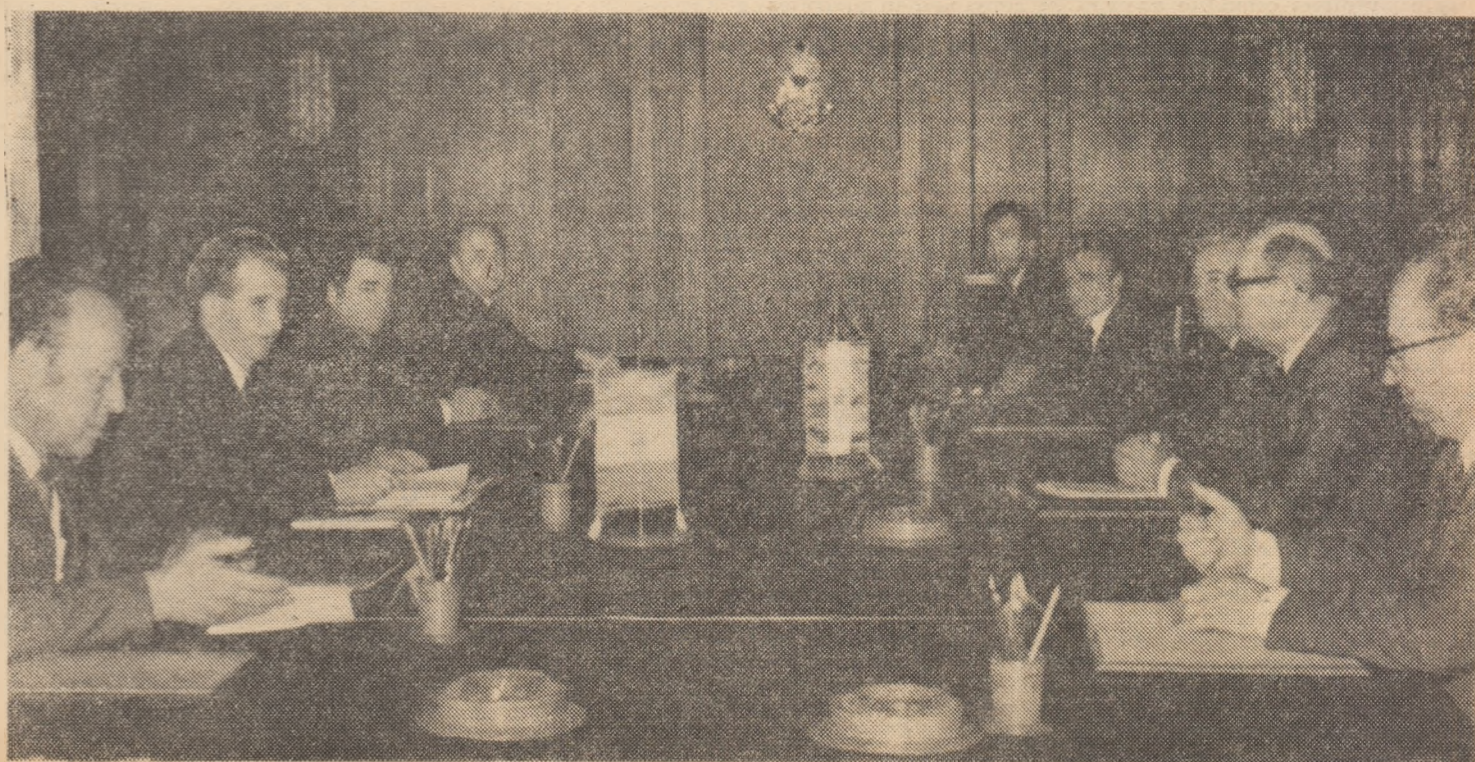
26,5 %

În spiritul tradiționalelor legături de prietenie și bună vecinătate româno-iugoslave, al dorinței comune de a extinde conlucrarea multilaterală dintre cele două țări și popoare,

**LA INVITAȚIA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU,
VIZITA OFICIALĂ DE PRIETENIE A TOVARĂȘULUI MIKÁ ŠPILIAK,
PREȘEDINTELE PREZIDIULUI
REPUBLICII SOCIALISTE FEDERATIVE IUGOSLAVIA**

La reședința rezervată înalților oaspeți iugoslavi

În timpul convorbirilor oficiale

lin propria producție. În schemă **specializarea producției de materiale** nu este reprezentată, considerînd-o că aparține industriilor furnizoare, cu ample implicații asupra specializării tehnologice.

Principiile de bază — funcționale, constructive, tehnologice și cel al modurii cu efecte asupra celorlalte 3 — pe care se bazează specializarea construcției de mașini sînt inerente oricărui sistem tehnic. Preponderanța influenței fiecăruia asupra activității de creație, producție și desfacere determină încadrarea unei unități într-unul din tipurile de specializare stabilite. Mai este de subliniat că **specializarea organică**, la nivelul componentelor elementare de mașini, este în aceeași măsură și **specializare tehnologică** (uni sau multi), deoarece în cazurile respective activitatea tehnologică este de o amploare incompatibilă în raport cu cea funcțional-constructivă.

Care sînt, în ultimă instanță, proprietățile sistemelor tehnice și cum influențează ele procesul specializării?

Proprietățile sistemelor tehnice și influența lor asupra specializării

FUNCTIUNILE se definesc prin intrările și ieșirile din sistemul tehnic și/sau prin raporturile dintre acestea. Funcțiunile sistemelor tehnice sînt de natură fizico-chimică. Ele sînt determinate, în cele din urmă, de procesele tehnologice ce se implementează cu ajutorul sistemelor tehnice în toate domeniile de activitate.

Funcționalitatea fiecărui sistem tehnic este definită prin numeroși parametri. O importanță deosebită au dobîndit în ultimul timp unii **parametri calitativi**, comuni tuturor sistemelor tehnice, care caracterizează funcționalitatea acestora pe durata exploatații lor și anume: disponibilitatea, fiabilitatea și mentenabilitatea. Menținerea capacității funcționale a sistemelor tehnice, în limitele prescrise de parametri menționați, a impus specializarea în serviciile implicate de exploatarea lor: reparații, întreținere, programe de lucru, asistență tehnică ș.a. Adesea, valoarea acestor servicii și mai ales volumul de muncă aferent lor depășește valorile aferente producției și respectiv achiziției lor.

În mod evident, aspectele tehnice ale specializării serviciilor sînt particulare fiecărei familii de sisteme tehnice. Sînt însă de relevat aspectele metodologice și organizatorice, mai mult sau mai puțin comune tuturor sistemelor tehnice, cu implicații esențiale asupra evoluției lor tehnice, deoarece datele provenite din exploatarea (funcționarea) sistemelor tehnice reprezintă principala sursă de informații pentru perfecționarea și înnoirea lor. Tot de funcționalitatea sistemelor tehnice este legată și specializarea în engineering avînd ca obiectiv realizarea unor sisteme mari.

Configurațiile constructive ale sistemelor tehnice se definesc, în primul rînd, pentru a corespunde unei funcționalități noi, precis determinată prin parametri calitativi și cantitativi. În mod evident, se caută o soluție optimă.

Cînd pentru funcțiunea nouă se impune crearea unei noi configurații constructive adecvate, apar o mulțime de probleme tehnice care, în ce privește specializarea muncii de creație, sînt la confluența a două categorii de sisteme absolut distincte: — sistemul tehnic (A) — care poate fi o componentă elementară (piesă), o componentă agregat, o mașină ș.a.m.d. pentru îndeplinirea funcțiunii stabilite inițial, și sistemul tehnic sau sistemele tehnice (B) aferente tehnologiei de realizare a sistemului tehnic A. Această problemă este specifică construcției de mașini care, concomitent cu crearea și producția sistemelor tehnice pentru restul domeniilor de activitate, trebuie să-și asigure și sistemele tehnice pentru propriile activități.

În concepția sistemelor de tipul A sînt specializații **cercetătorii și proiectanții de produs**, cum și sînt numiți în limbajul curent. Domeniul respectiv cunoaște, așa cum s-a menționat, o mulțime impresionantă de sisteme tehnice ale căror configurații constructive implică rezolvări teoretice și practice specifice, ceea ce înseamnă tot atîtea specializări, rezultat al unei laborioase activități de concepție și experimentare. În timp ce configurațiile sistemelor tehnice elementare (ale pieselor) sînt decisiv influențate de tehnologiile prelucrătoare din construcția de mașini, configurațiile sistemelor agregate (pe măsura ce crește gradul lor de agregare) își pierd treptat dependența de tehnologiile construcției de mașini. Distincția dintre sistemele tehnice elementare și cele agregate se impune și din considerente de specializare. Așa, de exemplu, definirea configurației pieselor implică cunoștințe aprofundate asupra materialelor, a proprietăților lor fizico-chimice, a prelucrabilității lor, stăpînirea metodelor privind calculele de rezistență ș.a.

În ce privește **tehnologiile de execuție** ale sistemelor tehnice sînt de relevat două direcții de specializare în ac-

tivitatea de creație: **specializarea în crearea procedeeleor, și specializarea în crearea sistemelor tehnice aferente acestor procedee.**

Construcția de mașini ocupă un loc detașat față de celelalte domenii de activitate și în privința diversității procedeeleor și metodelor de lucru folosite. Cercetările fundamentale și aplicative din științele naturii au fost polarizate în proporție covârșitoare de construcția de mașini și apoi proliferate în celelalte domenii de activitate pe calea transferului tehnologic orizontal. Așadar, natura pluridisciplinară a creației științifice și tehnice în construcția de mașini, cu profunde implicații asupra specializării, este determinată nu numai de funcțiile echipamentelor cu care se promovează tehnologiile în toate domeniile de activitate, ci și de propriile-i procedee de lucru.

Specializarea de proces

ÎN CONSTRUCȚIA de mașini, **specializarea de proces** se desfășoară atît în plan unitehnologic cit și în plan multitehnologic. Această distincție este motivată de faptul că mulțime procedee tehnologice sînt capabile să realizeze integral o piesă de mașină cum ar fi deformarea plastică la rece în cazul unor șuruburi sau sinterizarea în cazul unor bușe de lăgăruri. Majoritatea pieselor de mașini implică însă aplicarea mai multor procedee tehnologice (este cazul arborilor cotiți, a roților dințate ș.a.). **Combinarea optimă a procedeeleor** respective în asemenea cazuri, asigurînd condițiile tehnice prescrise și costuri cit mai reduse, înseamnă **specializarea în tehnologii de „reper“**, care sînt tot atît de variate ca și numărul familiilor de piese, cu aceeași similitudine tehnologică, ce se fabrică în serie mare și în masă pe plan mondial.

Specializarea în concepția sistemelor tehnice pentru tehnologiile construcției de mașini este de aceeași amploare ca și specializarea în procedeele care de fapt o generează și poate fi ilustrată de ponderea crescîndă a cererilor de mașini și linii tehnologice „la comandă“. Aici se cuvine să subliniem o observație cu totul deosebită, pentru cazul componentelor elementare, și anume **simbioza specializării de produs cu specializarea de proces și cu specializarea sistemelor tehnice** pentru tehnologia construcțiilor de mașini.

Unele încercări și realizări reușite de specializare în această direcție pot fi menționate la unele întreprinderi din industria noastră constructoare de mașini, cum sînt cele de rulmenți de la Brașov și Birlad, în cadrul cărora, odată cu specializarea în fabricația unor componente de rulmenți (diferitele familii de corpuri de rolare, colivii ș.a.) s-a urmărit și specializarea în procedeele specifice de prelucrare și control ale acestora (lepuire, control selectiv ș.a.), precum și specializarea în fabricația echipamentelor pentru procedeele respective.

Tendența de unificare comună tuturor sistemelor tehnice și îndeosebi a celor elementare se manifestă și în domeniul celor specifice tehnologiei construcțiilor de mașini, concomitent cu tendința de flexibilizare a celor cu grad avansat de agregare (mașini-unelte agregat, centre de prelucrare, linii tehnologice). Ambele tendințe sînt de natură să reducă varietatea sistemelor tehnice aparținînd tehnologiei construcției de mașini, dar probabil că nu vor compensa diversificarea continuă impusă de procesul eterogenizării procedeeleor tehnologice.

Rolul elementelor tehnice primare

MATERIALELE au avut și vor avea întotdeauna un rol decisiv în evoluția sistemelor tehnice. Cercetările fundamentale actuale, deosebit de intense, sînt polarizate de problematica materialelor pentru sistemele tehnice: aliaje de performanță cu structură cristalină ultrafină și uniformă, ceramici fine rezistente la temperaturi ultraînalte și ușor prelucrabile, macromolecule conductive, circuite integrate tridimensionale ș.a.

Asupra materialelor din care se fac piesele de mașini se răsfrîng cerințe multiple provenite atît din funcționalitatea și configurația pieselor, cit și din procedeele de prelucrabilitate a lor. În industria modernă a pieselor de mașini, mai ales din fabricația de serie, fiecărei tipodimensiuni (de bază) a unei piese ce se execută cu o anumită tehnologie se impune un material cercetat și fabricat anume pentru piesa respectivă. Așa, de exemplu, pentru un șurub cu diametrul de 10 mm din oțel (lungimea și forma capului de obicei nu influențează materia-

Ion CALBOREANU

Institutul central de cercetări tehnologice
pentru construcția de mașini

(Continuare în pag. 5)

ROLUL ACORDULUI GLOBAL GENERALIZAT ÎN REALIZAREA INDICATORILOR DE PLAN*

PUBLICĂM în continuare alte aspecte abordate în cadrul dezbaterii organizate de „Revista economică” la Trustul de construcții industriale Ploiești, privind eficiența măsurilor luate pe linia generalizării acordului global. În acest număr — acțiunile întreprinse pe linia creșterii productivității muncii, ridicării calității lucrărilor și economisirii resurselor materiale.

Productivitate înaltă la fiecare loc de muncă

O IMPORTANTĂ deosebită pentru realizarea sarcinilor de plan în construcții, pentru creșterea veniturilor fiecărui lucrător, o are sporirea productivității muncii. Participanții la dezbateri au accentuat în cuvântul lor nu numai necesitatea valorificării rezervelor ce pot duce la creșterea productivității, ci și soluțiile practice la care se va recurge pentru ca, la fiecare punct de lucru și șantier să se obțină, în această direcție, un salt calitativ.

Előd SEBESTYEN, șef birou personal, învățământ, retribuie muncii: — „Aș dori să prezint preocuparea noastră pentru folosirea câtorva pîrghii de mobilizare a rezervelor de creștere mai accentuată a rodniceii muncii. După părerea mea, **normarea tehnică a muncii** reprezintă un instrument deosebit de important pentru sporirea productivității muncii. Fără o normare strictă a muncii, fără asigurarea unui echilibru corespunzător între norme se pot crea situații cînd, unii muncitori, beneficiind de o normă de muncă mai largă, realizează — fără o creștere corespunzătoare a productivității muncii — un câștig mai mare în raport cu ceilalți care obțin o productivitate a muncii mai înaltă, însă au norme mai stricte.

Normele de muncă largi, care sînt depășite cu ușurință, creează impresia falsă a unei productivități ridicate. De aceea, în anii din urmă, alături de unele măsuri privind mecanizarea și industrializarea lucrărilor, organizarea superioară a muncii, o atenție deosebită a fost acordată și îmbunătățirii normelor în toate sectoarele — producție industrială, construcții, montaje, activități auxiliare etc. În prezent, există o **corelație directă între nivelul normelor de muncă, creșterea productivității și câștiguri**. Cu toate acestea, mai există rezerve care pot fi mobilizate în unele domenii, cum sînt săpăturile, extinderea montajului la sol — în condițiile în care tipizarea utilajelor se află la cote înalte —, eliminarea unor operații manuale prin generalizarea mecanizării și micii mecanizări etc.

Pornind de la faptul că normarea tehnică a muncii este un instrument deosebit de important în perfecționarea continuă a organizării producției, în stabilirea și generalizarea celor mai avansate metode de lucru, vom acorda în continuare toată atenția depistării tuturor rezervelor existente în acest domeniu, știut fiind faptul că numai astfel vom putea ridica productivitatea muncii la nivelul cotelor planificate pentru 1934 respectiv creșterea ei cu 16% față de acest an. Iată de ce apreciem că generalizarea acordului global — în cazul trustului nostru — prin includerea, alături de formațiile de lucru și a personalului tehnico-administrativ, corespunde pe deplin exigențelor noului mecanism economico-financiar, întrucît acest sistem de organizare și retribuie a muncii leagă direct veniturile fiecărui lucrător de rezultatele obținute în producție. Realizînd și depășind sarcinile de plan, veniturile în acord global, de pildă ale unor echipe de lucrători (fierari-betonisti), s-au ridicat în trecut la 2.500—4.000 lei. În luna octombrie a.c. odată cu generalizarea acordului global, dispunînd de condiții bune de lucru, aceleași brigăzi au obținut sporuri între 200—400 lei față de perioadele anterioare“.

Gheorghe GHEORGHIEU, director adjunct tehnic producție: — „În ansamblul preocupărilor pentru creșterea mai susținută a productivității muncii, un loc important îl ocupă cele referitoare la mecanizarea lucrărilor, știut fiind că de gradul de asigurare cu utilaje și mijloace mecanizate a fiecărui punct de lucru depind nivelul de realizare a sarcinilor de plan în construcții, sporirea rodniceii muncii și a veniturilor fiecărui om al muncii. Măsurile întreprinse pînă în prezent au făcut posibil ca 90—95% din lucrările de săpături și terasamente, pregătirea de betoane, motoare etc. să se realizeze mecanizat.

Cu toate acestea, în activitatea trustului se resimte încă lipsa unor utilaje și mijloace mecanizate specifice, în special a celor de mică mecanizare (scule de tăiat, de îndreptat, a

celor pentru execuția unor lucrări de construcții-montaj). La nivelul Centralei de mecanizare a ministerului există preocupări pentru realizarea unor utilaje de mică mecanizare. Problema care se pune este aceea a generalizării și introducerii mai rapide a acestora în producția de serie, astfel încît într-un termen cît mai scurt șantierele să poată beneficia de toate utilajele necesare în activitatea de zi cu zi. O contribuție însemnată în acest sens sînt chemate să-o aducă și unitățile specializate ale Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini.

În legătură cu aceasta, se ridică și o altă problemă acută pentru noi, și anume durata mare a asimilării unor mecanisme de mică mecanizare care pînă acum se aduceau din import (utilaje de săpă, diferite dispozitive de strîns). Această situație creează două dificultăți. Pe de o parte, șantierele nu dispun de aceste utilaje de strictă necesitate. Pe de altă parte, întîrzierile în asimilarea lor au făcut ca, nu de puține ori, să apelăm la alte mijloace mecanizate existente în țară, dar pentru care nu dispunem în totalitate de piesele de schimb necesare.

Problema pieselor de schimb (dificultăți există și în cazul unor utilaje mari pe care le închiriem — excavatoare, macarale, buldozere, screpere, autobasculante etc.) a început să devină din ce în ce mai mult o problemă cheie pentru buna desfășurare a activității pe șantier, pentru asigurarea unei ritmicități a lucrărilor și implicit a unui nivel ridicat al productivității pe fiecare utilaj. Nu de puține ori lucrări prevăzute a fi executate mecanizat, cu productivități ridicate, au trebuit să fie realizate manual, cu randamente scăzute și cheltuieli mai mari tocmai datorită lipsei unor piese de schimb la utilajele de bază, atît la cele închiriate de la Centrala de mecanizare a ministerului nostru, cît și la cele proprii, din dotare. Uneori sîntem puși să plătim chirie pentru utilajele pe care le-am solicitat și care, din lipsa pieselor de schimb, nu pot fi utilizate pe anumite perioade de timp. Iată de ce **am propune ca la fundamentarea numărului de lucrări în anul de plan să se ia în considerare, într-o măsură mai mare, și acoperirea integrală cu piesele de schimb necesare pentru fiecare utilaj, în funcție de volumul de muncă și condițiile de exploatare.**

O altă problemă pe care o implică asigurarea unei productivități ridicate pe șantierele de construcții-montaj este și aceea a **gradului de realizare a stadiilor fizice planificate**. Fără îndoială că încadrarea în graficele de execuție asigură premisele necesare realizării productivității planificate și totodată a stadiilor fizice prevăzute în deviz. Pînă la trecerea la generalizarea acordului global, gradul de îndeplinire a sarcinilor de plan era condiționat nu de termenele fizice, ci de punerea în funcțiune a investiției, la care, în fapt, cel mai implicat este beneficiarul. Aveam, de pildă, situații cînd din punct de vedere al constructorului lucrările erau efectuate complet, obiectivul fiind chiar supus probelor tehnologice, dar el practic nu putea fi pus în funcțiune din lipsa materiilor prime neaprovizionate din vreme; în acest caz, firește, vina nu mai poate fi pusă pe seama constructorului. În alte situații, cum ar fi nesosirea la vreme a unor utilaje, fie din vina beneficiarului — care nu le-a comandat la timp, fie a furnizorului — care nu le-a executat la termen, răspunderea pentru această stare de lucruri era pusă global atît pe seama constructorului cît și pe cea a beneficiarului. În realitate însă vinovatul era de fapt numai beneficiarul. Iată de ce apreciem în mod deosebit prevederile Decretului Consiliului de Stat privind retribuie în acord global, care stipulează că: **„intregul personal muncitor cuprins în acord global va fi retribuit din fondul total de retribuie convenit formației din care face parte, în raport cu producția fizică realizată și nivelul de îndeplinire a condițiilor prevăzute în contractul de acord global”**. Din această apreciere rezultă faptul că activitatea constructorului va fi apreciată în raport cu realizările fizice de plan. Aceasta are un mare efect pozitiv, în sensul că productivitatea muncii, eficiența activității în general, inclusiv veniturile personalului muncitor vor fi apreciate în funcție de încadrarea în stadiile fizice realizate“.

Lucrări de bună calitate — economii materiale la fiecare obiectiv și deviz

O PROBLEMĂ deosebită pusă de partid în fața întregii economii naționale este și aceea a îmbunătățirii permanente a calității produselor, a lucrărilor de investiții, în condițiile reducerii accentuate a costurilor de producție, a cheltuielilor de

* Prima parte a dezbaterii a fost publicată în „R.E.” nr. 43

de viz. Desigur, realizarea de construcții durabile, atingerea în termene scurte a parametrilor proiectați, reducerea cheltuielilor pentru lucrările de construcții-montaj reprezintă o sarcină economică și politică de mare însemnătate. Ridicarea calității și a eficienței întregii activități permit să fie acoperite pe o perioadă mai îndelungată necesitățile economiei naționale cu cheltuieli mai puține, economiile rezultate putând fi îndrumate spre alte sectoare unde nevoia o cere.

Veronica MIHALCEA, inginer principal, serviciul organizarea producției și a muncii: — „Cointeresarea materială a formațiilor de lucru pentru **ridicarea calității și economisirea materialelor prime și materialelor** se realizează pe diferite căi, în funcție de condițiile specifice și de contribuția pe care o au fiecare din cei ce concurează la realizarea investiției. Formele de premiere practicate pînă în prezent au dat rezultate, dar urmărirea rezultatelor activității exclusiv la nivelul șantierei sau al trustului și nu al formațiilor de lucru a făcut ca premiile acordate să fie în volum redus. Dacă ne referim numai la modul de folosire a sistemului premial, pentru economii, trebuie să arătăm că în trecut s-au manifestat o serie de neajunsuri. Faptul, de pildă, că economiile materiale se urmăreau doar la nivel de trust, global, nu permitea individualizarea celor care respectau normele și a celor care nu le respectau. Acum, în baza evidențelor organizate pe șantier, puncte de lucru și brigăzi se pot evidenția clar cei ce fac economii. **Folosirea pirghiei de premiere și penalizare poate juca astfel un rol însemnat în mobilizarea tuturor formațiilor pentru a lucra economic**, pentru respectarea normelor de consum, pentru valorificarea cu maximum de eficiență a materialelor ce le au la dispoziție.

În condițiile noi, îmbunătățirea planificării activității pe întreaga filieră, pînă la fiecare formație de lucru, permite **organizarea unei stricte evidențe și a unui control riguros asupra calității lucrărilor efectuate și a economiilor obținute în funcție de normele de consum**. Pe această bază, la retribuțiile pentru depășirea sarcinilor fizice de plan se vor adăuga permanent și premiile pentru calitate și economii, sau se vor da penalizări în funcție de neîncadrarea în normele în vigoare. Pentru ca activitatea să se poată derula în condiții bune, s-a luat măsura ca fiecare lucrare mai importantă să se detalieze pînă la ultima fază a procesului tehnologic, stabilindu-se principalele caracteristici de calitate, normele de consum, pentru ca, în funcție de acestea, să se poată determina, la fiecare punct de lucru sau șantier, criteriile de premiere.

Îmbunătățirea calității lucrărilor, reducerea costurilor de deviz, creșterea accentuată a productivității muncii depind într-o măsură însemnată de introducerea în producție a celor mai înaintate metode de mecanizare și industrializare a lucrărilor. În această privință, la efortul propriu al constructorilor și montajilor trebuie să se adauge în mare măsură și cel al proiectanților și beneficiarilor. Avînd prevăzute încă din faza de proiect un grad ridicat de industrializare a lucrărilor, utilizarea de mijloace de mică mecanizare și mecanizare în general, se asigură — pe lângă creșterea accentuată a productivității — executarea de lucrări de calitate, în condițiile încadrării în normele de consum sau reducerii acestora. Pentru pregătirea investițiilor pe 1984, am luat măsuri în vederea unei mai strînse relații cu proiectanții și beneficiarii, constructorul devenind un partener permanent la elaborarea documentațiilor, la pregătirea în cît mai bune condiții a investițiilor.

Specializarea producției

(Urmare din pag. 3)

lui), executat prin deformare plastică la rece, s-a impus o anumită marcă de oțel, un diametru al semifabricatului (10 mm) cu toleranțele admisibile, o calitate a suprafeței, forma de livrare în colaci, precum și alte condiții tehnice prevăzute de standardul respectiv sau de anexe contractului ce se încheie între fabricantul de șuruburi și furnizorul de material.

Indisolubila legătură dintre piesă (potrivită ca funcțiune, configurație și procedee de execuție) și materialul acesteia, mai ales în cazul fabricației de serie mare și de masă, face tot mai dificilă delimitarea operațiilor tehnologice care aparțin piesei și cele care aparțin semifabricatului (materialului). Din acest motiv se constată două tendințe cu implicații profunde asupra specializării:

— una din tendințe se manifestă în sfera producătorilor **specializați de piese** care preiau cercetarea și producția semi-

lor. În ce ne privește, am luat, de asemenea, unele măsuri ca, în cadrul producției proprii centralizate, la nivel de trust — betoane, prefabricate, diferite scule și piese de schimb etc. — să se aplice cele mai eficiente tehnologii atît ca productivitate cît și din punct de vedere al consumului de materiale. În baza tuturor acestor acțiuni sperăm să ridicăm gradul de gospodărire a întregii activități și, în acest mod, colectivul nostru să poată beneficia de un volum cît mai mare de premii pentru calitate și economisirea resurselor materiale”.

Gheorghe ENACHE, maistru principal construcții: — „Experiența de pînă acum a demonstrat implicațiile pe care le are creșterea calității lucrărilor atît asupra realizărilor integrale, la termen, a stadiilor fizice planificate, cît și a sporirii cîștigurilor lucrătorilor. Iată de ce și în continuare se impune ca la nivelul fiecărui șantier să se accentueze preocupările pentru creșterea calitativă a lucrărilor, pentru diminuarea consumurilor și ridicarea productivității muncii. Aici oamenii cunosc cel mai bine necesitățile imediate și de perspectivă ale producției, programele de lucru, puțin interveni operativ acolo unde timpul de muncă nu se folosește corespunzător, unde organizarea activității este deficitară.

Nu o dată, de pildă, a fost criticată nerealizarea unor lucrări auxiliare la investițiile predate beneficiarilor, cît și necesitatea efectuării unor remanieri. Toate s-au datorat sistemului de organizare necorespunzătoare a activității, goanei după realizări globale valorice cît mai mari, neglijîndu-se acele lucrări care solicitau mai multă manoperă, finețe în execuție. Activitatea unor formații de lucru specializate, care s-a soldat în general cu rezultate bune, a avut totuși carențe în ce privește realizarea nivelului calitativ al unor lucrări. În noile condiții, ale organizării activității în brigăzi complexe, cu cadre policalificate, răspunderea crește deoarece întreaga brigadă efectuează diverse lucrări inclusiv și cele finale, după ea nemiintervenind nimeni. Se înlătură astfel superficialitatea, crește răspunderea pentru **calitatea lucrărilor, pentru realizarea în termen a tuturor stadiilor fizice planificate**”.

ÎN ANSAMBLUL său, dezbateră a evidențiat preocupările trustului și șantierei pentru creșterea unui cadru propice generalizării acordului global, astfel încît să existe în permanență o relație normală între realizările obținute în producție și cîștigurile fiecăruia. Așa cum o dovedește realitatea, în luna octombrie — perioadă în care toate efectivele au lucrat în acord global — atît realizările de plan cît și cîștigurile au marcat un sensibil spor față de luna septembrie. Astfel, în această lună **producția globală industrială a fost îndeplinită în proporție de 100%, iar productivitatea muncii 102,7%**. Merită relevat totodată faptul că, în perioada celor 10 luni ce au trecut din acest an, au fost predate beneficiarilor 35 de obiective, din care unele realizate în devans: I.U.P.C. Băicoi, instalația de fosfat de calciu Valea Călugărească, instalațiile de polipropilenă Teleajen și cauciuc polibutadienic Brazi etc. Această reprezentă, firește, o bază solidă ce impune continuarea măsurilor preconizate, astfel încît generalizarea acordului global să constituie un adevărat motor al perfecționării întregii activități, pentru realizarea ritmică, la toate stadiile fizice a sarcinilor de plan.

**V. BOESCU
C. BĂRNEA**

fabricatelor necesare, de la industriile furnizoare, metalurgia și chimia prelucrînd materialul dintr-o fază cît mai incipientă. Exemplu în această privință este producția specializată a unor familii de cuzineți în care este integrată și fabricația benzilor bi sau trimetalice din care acestea se confecționează;

— altă tendință se manifestă în sfera producătorilor **specializați de materiale** care cercetează și execută prelucrarea cît mai avansată a materialelor solicitate de producătorii specializați de piese. Exemplul privind această tendință sînt țevile pentru cilindri hidraulici, care sînt livrate de furnizori, fără a mai fi necesară prelucrarea exterioară și nici cea interioară a corpului cilindric hidraulic.

STUDIUL proprietăților generale ale sistemelor tehnice, a căror prezentare s-a încercat definindu-le, relevîndu-le unele aspecte importante și tendințele predominante, particularizate în fiecare caz concret, constituie sursa de bază generatoare a informațiilor necesare pentru formularea și fundamentarea opțiunilor de natură tehnologică privind specializarea activității de creație, producție și exploatare a sistemelor tehnice. Valorificarea informațiilor respective și implementarea opțiunilor în activitatea practică, în mediul economic și social, implică studiul funcțiunilor și al structurilor unităților specializate. Problematika generală a acestor studii o vom prezenta într-un alt număr al revistei.

CREȘTEREA EFICIENȚEI ECONOMICE — OBIECTIV AL PROMOVĂRII NOILOR TEHNOLOGII

REDUCEREA cât mai accentuată a consumurilor materiale și energetice la nivelul fiecărei întreprinderi — pirghie principală de sporire a eficienței activității economice — reprezintă, așa după cum se subliniază în documentele de partid, în cuvântările tovarășului Nicolae Ceaușescu, un imperativ general al actualei etape de dezvoltare economico-socială, etapă a afirmării depline a factorilor calitativi. Pentru personalul de conducere și execuție din unitățile economice și, implicit, pentru cercetarea de profil, această sarcină se traduce în amplificarea eforturilor vizând găsirea acelor căi menite să contribuie cât mai substanțial la realizarea obiectivelor prevăzute în plan. Între căile de reducere a consumurilor materiale, un loc distinct ocupă înnoirea și modernizarea tehnologiilor, problemă ce constituie tema prezentului articol.

Interdependențe complexe în procesul înnoirii și modernizării

O SERIE DE ANALIZE efectuate în unități industriale din București, Brașov, Craiova, Galați ș.a., precum și informațiile și datele statistice utilizate, au pus în evidență faptul că introducerea tehnologiilor noi, modernizarea celor existente și asimilarea de produse noi acționează în mod complex și cu efecte preponderent pozitive asupra reducerii consumurilor specifice, a cheltuielilor materiale și a substituției diferitelor tipuri de resurse materiale deficitare. Așa cum rezultă din tabelul nr. 1, în cazul particular al fabricației de bobine electrice, substituția tehnologiei clasice în care erau utilizați conductori de cupru cu o tehnologie modernă, în care este folosită la bobinaj banda de aluminiu, a avut efecte economice considerabile, efecte exprimate sintetic în reducerea costului de fabricație de peste cinci ori.

Trebuie subliniată, în același timp, legătura strânsă care există între tehnologii și asimilările de produse: tehnologiile noi și modernizate pot fi — și trebuie — folosite nu numai pentru producerea mai eficientă a unor valori de întrebuințare existente, ci și pentru asimilarea de noi produse cu efecte favorabile atât la unitatea care produce, cât și la cea care utilizează. Această eficiență multiplă poate fi pusă în evidență, la nivel concret, în cazul considerat al transformatoarelor electrice. Potrivit unor calcule, economiile obținute de utilizatorii transformatoarelor cu bobină din bandă de aluminiu, ca urmare a reducerii pierderilor de energie, se situează la următoarele niveluri: în cazul transformatoarelor de 250 KVA de 4,6 lei la un leu cheltuieli suplimentare, la transformatoarele de 400 KVA, de 4,74 lei; la cele de 630 KVA de 4,46 lei, iar la gama de transformatoare de 1000 KVA de 4,82 lei.

La nivelul unităților de producție profilate pe realizarea de transformatoare electrice, și chiar în industria electrotehnică, rolul important al progresului tehnic în ce privește economia de materiale se concretizează mai cu seamă la nivelul diminuării consumului de metal. Analiza reducerii consumului de metal în cadrul Centralei industriale de motoare și mașini electrice scoate în evidență influența pozitivă a mai multor factori: introducerea de tehnologii noi și modernizate, asimilarea de produse noi, utilizarea materialelor refolosibile și alți factori. Compararea influenței acestor factori pe baza determinării valorii medii a tonei de metal economisit ia în conside-

rație atât aspectul cantitativ cât și cel calitativ (sortimental) al economisirii diferitelor tipuri de metal, după cum rezultă din tabelul nr. 2 (pe exemplul C.I.M.M.E. Craiova în 1982).

Tabelul nr. 2

Factori de economisire	Lei/tona
Total factori	31 117
Introducerea tehnologiilor noi și modernizate	35 141
Asimilarea de produse noi și modernizate	21 632
Utilizarea materialelor refolosibile	30 605
Alți factori	34 524

Așadar, analiza comparativă pune în evidență că prin introducerea de tehnologii noi și modernizate la nivelul centralei industriale amintite s-a realizat cea mai ridicată valoare medie pe tona de metal economisit (35 141 lei/tona). Superioritatea factorului tehnologic este explicată de faptul că acesta a contribuit, în primul rând, la reducerea consumului de materiale și semifabricate din metale feroase și neferoase (oțel calibrat, conductori de cupru, aluminiu și bronz, plumb, sîrmă trefilată de cupru, aluminiu etc.), materiale cu prețuri ridicate, care au reprezentat o pondere de 89,8% din volumul total al metalului economisit în cazul tehnologiilor și de 65,2% la asimilările de produse noi și modernizate.

Analiza eficienței factorilor de economisire a metalului la nivelul M.I.M.U.E.E. și M.I.C.M., pe baza comparării efectelor (cantitatea de metal economisit) cu eforturile (volumul cheltuielilor cu introducerea tehnologiilor și asimilarea de produse noi) reliefează superioritatea factorului tehnologic. În ceea ce privește metalul economisit, eficiența introducerii de tehnologii noi și modernizarea produselor a fost mai mare decît cea a asimilărilor de 4,7 ori la M.I.M.U.E.E. și de 6,9 ori la M.I.C.M. În cadrul M.I.M.U.E.E. cantitatea de metal economisită pe baza introducerii de tehnologii noi și modernizate a fost de 1,2 ori mai mare față de cea obținută prin asimilări de produse noi.

Analiza economisirii metalului, separat pe seama tehnologiilor modernizate și a tehnologiilor noi, în industria motoarelor și materialelor electrice relevă preponderența tehnologiilor modernizate care reprezentau circa 80% din numărul total de tehnologii aplicate. Modernizarea tehnologiilor reprezintă, deci, un factor de reducere a consumului de metal cu o influență mai puternică în comparație cu tehnologiile noi. Diferența de influență între cele două categorii de tehnologii se poate explica prin faptul că tehnologiile noi, în perioada de început a funcționării lor, nu sînt utilizate la parametri tehnico-economici proiectați. Or, tocmai fiind cunoscută însemnătatea care se acordă în actualul cincinal intensificării acțiunii factorilor calitativi ai dezvoltării, între care și economisirii metalului, se cere acționat pentru amplificarea acțiunii factorilor de economisire în toate unitățile consumatoare de metal.

Producătorul și utilizatorul — deopotrivă beneficiari ai progresului tehnic

DIN ANALIZA REALIZATĂ în unele unități ale industriei constructoare de mașini privind asimilarea de produse noi și modernizarea celor existente rezultă că efectele economice ale introducerii produselor noi și modernizate se manifestă atât la producător cât și la utilizator, concretizate în economisirea de resurse materiale. Astfel, la nivelul M.I.C.M., ca urmare a introducerii produselor noi și modernizate, s-a realizat în 1982 o reducere a consumului de metal cu 14 324 tone, de combustibil cu 19 381 tone (combustibil convențional) și de energie electrică cu 42 784 MWh.

Datele de acest fel relevă eficiența economică ridicată a înnoirii producției în unitățile din cadrul M.I.C.M.: pentru fiecare milion lei cheltuiți cu asimilarea și modernizarea s-au realizat atât reducerea consumurilor materiale (10 tone metal, 13,5 tone combustibil convențional, 29,8 MWh energie electrică), cât și o reducere a importului cu 411 mii lei, creșterea exportului cu 167 mii lei, un spor al beneficiului cu 0,657 mii lei și un spor valoric al producției cu 3,393 mii lei. Pe centrale industriale, cele mai bune rezultate s-au înregistrat în construcția de nave și construcția de vagoane.

Iulian PLOȘTINARU

(Continuare în pag. 23)

Tabelul nr. 1

Consumul material la tehnologiile noi și clasice de fabricație a bobinelor la „Electroputere”-Craiova (transformatoare, gama de putere 250—2 500 KVA), 1982

Varianta tehnologică clasică (cu bobina din conductor de cupru)			Varianta tehnologică modernă (bobina din bandă de aluminiu)		
Denumirea materialului	Cantități kg	Cost total lei	Denumirea materialului	Cantități kg	Cost total lei
Conductori din cupru	418,5	37 663	Bandă de aluminiu	193,2	6 762
Cilindru (perrinax)	7,44	583	Hîrtie electroizolantă pentru cablu	9,9	134
Hîrtie cablu	21,0	448	Carton pentru transformator	14,0	310
Bandă hîrtie insertii (metri)	100,5	32	Alte materiale		100
Carton pentru transformator	28,5	780			
Total costuri materiale		39 498	Total costuri materiale		7 306
Manoperă		368	Manoperă		94
Cost fabricație		42 752	Cost fabricație		8 121

Puncte de vedere

Utilizarea judicioasă a îngrășămintelor chimice în agricultură

DIRECȚIA principală în procesul de chimizare a agriculturii o constituie sporirea considerabilă a consumului de îngrășăminte chimice la unitatea de suprafață. Efectul productiv al îngrășămintelor chimice este, după unele studii, de două ori mai mare decât cel obținut de la mecanizare. Cercetările efectuate în țara noastră atestă că dintre mecanizare, agrotehnică și îngrășăminte chimice, cea mai mare contribuție la sporirea producției de grâu o aduce chimizarea. Simpla corelare a consumului de îngrășăminte cu randamentul la hectar la principalele culturi arată că utilizarea unor doze sporite de îngrășăminte la hectar este unul din factorii principali de creștere a randamentelor.

Componentă de bază a procesului de intensificare a producției agricole vegetale, îngrășămintele chimice joacă un rol tot mai important în etapa actuală. O agricultură modernă, de înalt randament nu exclude utilizarea îngrășămintelor chimice, ca factor primordial într-o producție eficientă.

În țara noastră, consumul de îngrășăminte chimice a crescut continuu. Dacă în 1950 se foloseau doar 0,6 kg substanță activă la hectarul cultivat (arabil, vii și livezi), în 1981 s-a ajuns la 103,1 kg substanță activă.

De cantități însemnate de îngrășăminte chimice a beneficiat în ultimii ani și agricultura județului Teleorman, la care ne vom referi în continuare. Dacă în anul 1965 s-au consumat 7 790 tone substanță activă (21 kg/ha), în 1981 acest consum a ajuns la 47 600 tone (134 kg/ha), ceea ce înseamnă de fapt o creștere de circa 6 ori, cu mult mai mare decât creșterea fondurilor fixe.

Eficiența economică a îngrășămintelor chimice se exprimă în sporul de producție și de productivitate a muncii, dar mai ales în creșterea venitului net pe unitatea de îngrășămintă folosită. Aceasta depinde însă de calitatea solurilor pe care se aplică, de structura culturilor, de felul îngrășămintelor, de prețul de livrare al acestora, de prețul de vânzare al produselor agricole etc.

Grâul, porumbul, floarea-soarelui și sfecla de zahăr ocupă în această zonă o pondere însemnată în producția vegetală (73 la sută din suprafața arabilă — din care grâul 27 la sută, porumbul 32 la sută, floarea-soarelui 11 la sută și sfecla de zahăr 3 la sută).

De maximă importanță este asigurarea unui raport științific fundamentat între consumul de îngrășăminte azotoase, fosfatice și potasice. Ponderea mare a cerealelor în agricultura județului Teleorman înclină balanța în favoarea îngrășămintelor azotoase, care reprezintă principalul îngrășămintă. În ul-

mii zece ani, cheltuielile cu îngrășămintele chimice ce revin la un hectar cultivat în județul Teleorman au sporit de circa 3 ori. O astfel de creștere trebuia să se reflecte într-un spor de producție corespunzător. Cu toate acestea, față de nivelul anului 1970, în 1981 producția globală agricolă a județului a crescut numai de 1,8% ori, iar cea netă de 1,21 ori.

Cum în viitor, în agricultura României vom asista la o extindere a suprafeței cultivate cu porumb pentru boabe, îndeosebi în cultură dublă, precum și a altor culturi mari consumatoare de azot, se impune menținerea preponderenței absolute a acestor îngrășăminte, în condițiile unui raport optim între elementele nutritive N:P:K.

Din studiul întreprins în cooperati-vele agricole de producție din județul Teleorman rezultă o serie de concluzii cu caracter practic. Astfel, în cazul folosirii îngrășămintelor azotoase la culturile de grâu și porumb, în condiții de neirigare, administrarea unor doze cuprinse între 101 și 150 kg s.a. la hectar au contribuit la obținerea celui mai mare spor de producție și la o eficiență economică superioară. Comparativ, pe suprafețele unde doza de îngrășămintă a fost mai mică de 50 kg sau mai mare de 150 kg s.a. la hectar — ca urmare a producerii fenomenelor de hiponutriție și, respectiv, hipernutriție cu azot — producțiile au fost mai mici și eficiența economică mai scăzută. O cantitate mare de îngrășămintă azotoasă la hectar determină și un nivel redus al indicatorului „producția netă la 1 000 lei producție globală”, consecință firească a randamentelor scăzute și nivelului ridicat al costurilor. Acest aspect este reliefat în cazul sfeclei de zahăr în sistem irigat, la care deși producția la hectar a fost superioară la o doză de îngrășămintă mai mare de 150 kg/ha, eficiența economică este mai redusă cu aproximativ 24 la sută decât în cazul dozei considerată optimă (tabelul nr. 1).

De aici, necesitatea de a se înlătura practica existentă încă în multe unități agricole din țara noastră, de a utiliza îngrășăminte cu azot singure, sau

într-o proporție mult prea mare față de îngrășămintele fosfatice și chiar față de cele potasice.

În cazul îngrășămintelor fosfatice, printr-o aplicare mai sistematică are loc o fertilizare fosfatică a solului. În asemenea condiții, chiar și pe solurile mediu aprovizionate cu fosfor sint necesare doze reduse de astfel de îngrășăminte. Desigur, necesarul la hectar este influențat și de regimul hidric și mai ales de culturile agricole ce urmează a fi amplasate pe terenurile respective. Administrarea corectă a îngrășămintelor fosfatice presupune cunoașterea amănunțită a nivelului fosforului din sol.

După calculele noastre (tabelul nr. 2), în condițiile județului Teleorman cele mai mari producții de grâu, porumb și sfeclă de zahăr în sistem neirigat și, prin urmare, cea mai ridicată eficiență economică se înregistrează în cazul utilizării unor doze cuprinse între 51 și 100 kg fosfor s.a. la hectar. Consumatoare de fosfor în cantități mai mari, sfecla de zahăr în sistem irigat asigură randamente maxime pentru doze de peste 100 kg/ha s.a., însă cu o eficiență economică mai scăzută; aceasta se reduce cu pînă la 10 la sută la doze de fosfor ce depășesc 150 kg/ha.

Neconcordanțele existente în practică ne conduc la concluzia necesității ca repartizarea îngrășămintelor chimice pe teritoriu să aibă la bază un sistem unitar de apreciere, bazat pe criteriile obiective. Obținerea unor sporuri de producție eficiente (o cantitate cât mai mare de produse la unitatea de îngrășămintă substanță activă) presupune stabilirea unor niveluri optime pe fiecare întreprindere agricolă, pe fiecare solă, ținându-se seama de gradul de aprovizionare a solului în elemente nutritive (N, P, K), de cerințele plantelor în astfel de elemente în scopul realizării producțiilor scontate.

Este cunoscut, de asemenea, faptul că pentru fiecare plantă necesarul de elemente nutritive are un minim și un maxim, depășirea acestor limite provocând tulburări în dezvoltarea plantelor și, implicit, în nivelul producțiilor.

Tabelul nr. 1

Corelația dintre cantitatea de îngrășămintă azotoasă administrată și efectele economice rezultate la cultura sfeclei de zahăr în sistem irigat

Cantitatea de azot (substanță activă la ha)	Număr de unități agricole	Suprafața		Producția medie (kg/ha)	Producția netă la 1 000 lei prod. globală
		ha	% din total		
1 — 50 kg	5	495	10,6	19 826	412
51 — 100 kg	16	2 340	50,2	21 036	395
101 — 150 kg	10	1 285	27,6	24 461	522
peste 150 kg	4	540	11,6	25 770	420

Tabelul nr. 2

Corelația dintre cantitatea de îngrășăminte fosfatice administrată și efectele economice rezultate la cultura grului

Cantitatea de îngrășăminte fosfatice (substanță activă la ha)	Numărul unităților agricole	Suprafața		Producția medie (kg/ha)	Producția netă la 1 000 lei prod. globală
		ha	% din total		
nefertilizat	5	4 000	3,9	2 655	381
1 — 50 kg	30	27 033	26,5	2 873	412
51 — 100 kg	81	60 911	59,7	3 263	420
101 — 150 kg	12	9 180	9,0	3 230	408
peste 150 kg	2	950	0,9	3 217	384

Orice curențe sau excese de un element nutritiv sau altul poate avea ca rezultat nu un spor de producție, ci chiar o diminuare a acesteia. Totodată, îngrășămintele chimice folosite rațional amplifică efectul mecanizării, irigațiilor, soiurilor și hibridilor cu capacitate productivă ridicată.

Din analiza modului cum au fost utilizate îngrășămintele chimice în agricultura cooperatistă a județului Teleorman rezultă că nu în toate cazurile au fost obținute sporuri de producție pe măsura eforturilor făcute prin aprovizionarea și administrarea lor. Utilizarea unor cantități ce variază de la 20 la 200 kg substanță activă azot la hectar, precum și administrarea unor doze de peste 150 kg fosfor la ha la o parte din unitățile cooperatiste studiate denotă existența unor deficiențe în sistemul de repartizare și aprovizionare cu îngrășămintele chimice.

Eficiența îngrășămintelor chimice trebuie apreciată și sub aspectul contribuției acestor mijloace economice la sporirea calității producției, prin mărirea principiilor nutritive utile din plante. În cadrul relației dintre aportul în sporirea producției agricole și efortul pe care îl solicită îngrășămintele chimice, este important de analizat eficiența acestora sub aspectul raportului general de bioconversie a sistemului îngrășămintele-producție, respectiv între energia încorporată în îngrășămintele și energia rezultată din producția agricolă. Utilizarea îngrășămintelor chimice prezintă și avantajul sporirii considerabile a energiei alimentare, în condiții eficiente. Se impune, așadar, să se studieze modul cum răspund plantele la administrarea unor tipuri de îngrășămintele chimice în condițiile unor soluri diferite. Sporul de producție determinat de îngrășămintele este diferit, în funcție de tipul de sol pe care se

administrează, de plantele premergătoare, de cantitatea și natura îngrășămintelor. Peste anumite limite, sporul de producție nu este proporțional cu energia necesară producerii lor. Este, deci, indicat ca îngrășămintele chimice să fie utilizate în anumite combinații, păstrându-se un raport optim între ele (tabelul nr. 3).

După cum au arătat cercetările efectuate în agricultura cooperatistă a județului Teleorman, la principalele culturi agricole din zonă, efectul cel mai mare îl are raportul 1,5—2 kg s.a. azot la 1 kg s.a. fosfor. Astfel, la grâu cele mai multe unități au realizat producții medii de peste 3 300 kg/ha, revenind circa 440 lei producție netă la 1 000 lei producție globală. Același raport asigură maximizarea randamentelor la hectar și în cazul culturilor de porumb boabe și sfeclă de zahăr, în sistem irigat și neirigat. Orice combinație de îngrășămintele care nu se încadrează în aceste limite aduce un efect economic mai redus. Dacă luăm, de pildă, cultura sfelei de zahăr în sistem irigat, putem afirma că folosind un raport de 1,0—1,5/1, randamentul mediu scade cu 12,2 la sută; utilizarea unui raport mai mare decît cel optim (peste 3 kg azot la un kg de fosfor) diminuează cu mai mult de 6 400 kg randamentele medii la hectar.

Utilizarea eficientă a îngrășămintelor chimice presupune și o depozitare și păstrare judicioasă a acestora. Folosirea unor depozite speciale contribuie la reducerea pierderilor și a degradării acestui important factor de intensificare a producției agricole; după unele calcule, reducerea pierderilor ar fi de 5—7 ori.

Desigur, îngrășămintele chimice condiționează în bună măsură nivelul producțiilor medii la hectar. Însă aceste randamente sînt efectul unui complex

Tabelul nr. 3

Raportul optim între cantitatea de azot și cea de fosfor la cultura porumbului în sistem neirigat

Cantitatea de azot la un kg de fosfor substanță activă	Număr de unități	Suprafața		Producția medie (kg/ha)	Producția netă la 1 000 lei prod. globală
		ha	% din total		
0 — 0,5	6	6 216	8,5	2 103	468
0,5 — 1,0	23	19 927	27,3	2 437	471
1,0 — 1,5	24	19 547	26,8	2 730	515
1,5 — 2,0	13	9 537	13,1	3 037	575
2,0 — 3,0	16	13 323	18,3	2 998	540
peste 3,0	6	4 435	6,0	2 710	485

de factori cu influență diferită. Asigurarea unor semințe cu valoare biologică ridicată, stabilirea unei structuri corespunzătoare a soiurilor și hibridilor la fiecare unitate agricolă, păstrarea densității asigurate de la semănat, întocmirea și aplicarea unui program de fertilizare ținându-se seama în principal de rezultatele corectării agrochimice a solului nu reprezintă nimic altceva decît probleme de disciplină tehnologică, ce pot fi soluționate de cadrele de specialitate existente în unitățile agricole.

O sursă importantă de elemente fertilizante, care se obține, practic, fără un consum de energie necuperabilă, o constituie cantitățile imense de îngrășămintele organice. Dintre acestea, cea mai importantă sursă potențială o constituie gunoii de grajd, care, după unele estimări, reprezintă peste 30 la sută din disponibilul total de substanțe fertilizante de natură organică. Numai efectivul de taurine din agricultura cooperatistă a județului Teleorman asigură o cantitate de peste 675 mii tone de gunoi de grajd, cantitate prin administrarea căreia se pot asigura importante cantități de azot și fosfor. Utilizarea îngrășămintelor de natură organică, pe lângă faptul că asigură solul cu elemente fertilizante, contribuie în același timp și la refacerea și menținerea structurii acestuia, rol pe care nu-l au îngrășămintele chimice. Pe de altă parte, îngrășămintele organice au și o eficiență economică ridicată, nu numai prin nivelul ridicat al randamentelor la hectar obținute, dar și prin costul lor redus. Ele aduc corectări importante bilanțului elementelor nutritive din sol, asigurînd și o bună utilizare a acestora.

Cercetarea științifică de specialitate este preocupată de îmbunătățirea tehnologiilor pentru utilizarea mai eficientă a îngrășămintelor organice. Una din modalități este, de exemplu, folosirea în asociere cu îngrășămintele chimice. Experiențele de pînă acum au demonstrat că se obțin în acest fel niveluri ridicate ale producției. În continuare vor trebui determinate raportul optim între aceste categorii de îngrășămintele, precum și limitele care permit realizarea unor producții agricole eficiente, avîndu-se în vedere condițiile pedologice specifice fiecărei zone agricole, structura culturilor etc.

Cantitatea încă limitată de îngrășămintele chimice și necesitatea utilizării lor pe soluri care dădeau un spor absolut de producție mai mare au impus o folosire rațională. Sporirea substanțială a producției de îngrășămintele chimice va face posibilă o nouă orientare în repartizarea lor, cuprinzînd și solurile mai puțin fertile, care resimt o mai mare nevoie de îngrășămintele. Însemnate rezerve de creștere a eficienței economice a consumului de îngrășămintele chimice pot fi valorificate prin generalizarea administrării lor înainte sau odată cu semănatul la cuiș, în rînduri sau în benzi, ceea ce va permite obținerea de economii la consumul de îngrășămintele.

Ion ZOICAN

director în Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare

O nouă calitate în activitatea de comerț exterior.

Elementele unui program de marketing pentru exportul de mașini-unelte

TRECEREA economiei naționale de la tipul de dezvoltare extensiv, caracteristic procesului de formare a structurilor industriale, la dezvoltarea de tip intensiv apropiat inevitabil pe producătorii noștri, în relațiile economice internaționale, de zona celei mai acerbe concurențe, odată cu creșterea ponderii produselor prelucrate în nomenclatorul de export.

Actuala conjunctură economică internațională amplifică obstacolele în calea pătrunderii pe piețele de export și totodată stimulează perfecționarea strategiilor de marketing pentru depășirea lor. Capacitățile de producție moderne, experiența tehnică diversificată realizate până în prezent pe calea dezvoltării extensive urmează a fi orientate, restructurate potrivit oportunităților și restricțiilor impuse de avantajele comparative de care dispun producătorii — exportatori pe piața mondială.

Desigur că identificarea acestor oportunități și restricții specifice de la o centrală industrială la alta, de la o întreprindere la alta nu o poate face nimeni altcineva decât unitatea economică respectivă, care trebuie să-și orienteze și specializeze capacitățile de producție pentru export. De aici apare și interesul manifestat în tot mai multe întreprinderi pentru aplicarea instrumentelor de marketing în revizuirea strategiilor pe compartimente și activități de export (producție, comercializare, promovare).

Cu titlu de exemplificare, prezentăm, în continuare, modul de elaborare a unui program de marketing pentru grupa de produse „mașini-unelte”, pentru a evidenția necesarul variat de informații și etapele succesive de analiză.

Restricții ce decurg din prognoza de dezvoltare de ramură: „Prognoza industriei construcțiilor de mașini^(*) identifică corespunzător celor două tipuri de dezvoltare amintite două strategii de dezvoltare a construcțiilor de mașini:

a) O strategie având ca obiectiv satisfacerea cât mai completă a necesarului de mașini al economiei naționale, prin producerea unei game mai largi de produse, cu efort valutar pentru transfer de tehnologie minim.

b) O strategie „ofensivă”, de pătrundere pe piețele externe cu un nomenclator selectiv de export, structurat pe baza prognozelor tehnologice și de

marketing, producătorul menținându-se în avangarda progresului tehnic prin programe de cercetare-dezvoltare „ofensive”, care să-i asigure condiții de maximă competitivitate, cu obținerea corespunzătoare a unui aport valutar maximal.

Comparând aceste strategii cu obiectivul propus pentru actualul cincinal ca în anul 1985 exportul industriei construcțiilor de mașini să contribuie cu circa 40% în volumul total al exporturilor, rezultă că va fi necesară o creștere importantă a exporturilor ramurii (față de nivelul de 29% în anul 1981). Caracteristic pentru industria de mașini-unelte este faptul că această dinamică a exporturilor va avea loc concomitent cu creșterea de peste două ori a producției.

Dublarea producției de mașini-unelte în actualul cincinal deschide posibilitatea orientării noilor capacități de producție cu prioritate spre export, orientării eforturilor de cercetare și înnoire către obiectivele formulate de prognoza tehnologică și de marketing.

Prognoza tehnologică și prognoza de marketing: Ritmul rapid al inovației tehnice generat de revoluția tehnico-științifică contemporană face ca în prezent nu numai produsele să cadă în obsolescență, într-un interval relativ scurt de timp, dar și tehnologiile. Asistăm azi la scurtarea ciclului de viață al tehnologiilor care potrivit fazei în care se află pot fi: a) tehnologii de vîrf; b) tehnologii convenționale; c) tehnologii depășite.

În producția de mașini-unelte ciclul de viață al tehnologiilor interesează atât sub aspectul nivelului de înzestrare tehnică a întreprinderilor din cadrul centralei, cât și sub aspectul performanțelor pe care urmează să le dobândească sistemele productive în care se vor integra noile mașini-unelte produse. Depășind modul îngust, fragmentat de concepere a unei linii de fabricație ca o sumă de utilaje pentru diverse operații, s-a dezvoltat o știință interdisciplinară a analizei sistemice și prognozei tehnologice integrate, „Systems Engineering”, care analizează funcția pe care urmează s-o îndeplinească un sistem de mașini, alege structura optimă a acestuia, fixează programul și optimizează funcționarea lui.

Tehnologiile de vîrf în domeniul mașinilor-unelte includ tocmai sistemele de mașini specializate, dotate cu comenzi numerice și comenzi numerice computerizate, cititori optici și afișaj de cote, linii de transfer automat robotizate, centre de prelucrare.

Avantajul pe care-l oferă sistemul de mașini este realizarea cu randament

optim a funcției propuse (exemplu: prelucrarea blocului motor la automobil). Din punctul de vedere al producătorului competitivitatea este asigurată de analiza comparată a sistemelor de prelucrare, care îndeplinesc funcții diferite în vederea tipizării subsistemelor ce execută operații identice sau similare. Conceperea pe subsisteme a unor variante de soluții modulate, care sînt reintegrate în sisteme de mașini, conferă producătorului, pe lângă mari economii de scară, izvorite din tipizare și o mare flexibilitate a ofertei datorată modularizării.

Prognoza tehnologică bazată pe o asemenea concepție pornește de la definirea funcției pe care urmează să o realizeze un sistem și subordonat acestui obiectiv este proiectată structura sistemului de prelucrare complex ce o va realiza.

Complementară prognozei tehnologice este prognoza de marketing, care, pe baza unei analize de tip „arbore de decizie”, evaluează pe faze oportunitatea economică a fiecărui nou produs, utilizînd informațiile obținute treptat în urma testării și prospectării pieței, vînzărilor de introducere, reacției concurenței etc.

Ciclul de viață avizajat condiționează recuperarea cheltuielilor de asimilare a unui nou produs.

Pentru fiecare subansamblu al unei mașini, echipament, există o problemă de marketing cu 2 posibilități de răspuns: produc sau cumpăr. Cel de-al doilea răspuns comportă la rîndul său mai multe variante: import, cooperare, specializare ș.a.m.d.

Strategia produsului, fundamentată pe baza prognozei tehnologice și prognozei de marketing, se materializează în adoptarea programelor de dezvoltare a noilor produse, familii de produse avînd în vedere echilibrul de ansamblu al gamei de fabricație. Astfel, concomitent cu satisfacerea cererii de tehnologii de vîrf ale partenerilor din țările dezvoltate trebuie avută în vedere și satisfacerea cererii de tehnologii adecvate ale unor parteneri din țări în curs de dezvoltare cum ar fi:

— mașini-unelte universale, simplificate, cu greutate redusă, acționate cu motoare economice de putere redusă pentru dotarea micii industriei;

— livrarea mașinilor-unelte cu accesorii și dispozitive diversificate; cu scule și piese de schimb, pentru prima dotare;

— oferte de minilinii de fabricație pentru scule și alte bunuri de consum;

— oferta de ateliere de reparații complete, de ateliere școală și service mobil.

În prezent orientarea exporturilor de

¹⁾ dr. ing. Ion Crișan, „Prognoza industriei construcțiilor de mașini” în „Economia mondială — orizont 2000”, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1980, p. 204—205.

Dinamica exporturilor românești pe principalele grupe de mașini-unelte

Grupa de mașini	1960	1965	1970	1975	1980	1981
1. Mașini unelte de prelucrat metale prin așchiere și prin alte procedee de desprindere a metalului (buc.)						
din care :	704	1 671	3 825	6 451	6 577	5 845
— strunguri	259	717	1 106	1 714	2 300	2 296
— mașini de frezat	3	186	234	696	829	900
— shapinguri	74	324	318	532	644	616
— mașini de găurit	304	356	1 532	2 782	1 614	1 112
2. Mașini și utilaje pentru prelucrarea metalelor prin deformare plastică la cald și la rece (milioane lei valută)	0,2	**	2,1	13,2	24,5	72,9*

* Notă : Pentru anul 1981 raportarea s-a făcut în milioane lei.

** Sub 0.1

Sursa : Anuarul statistic al R.S. România, 1982 pag. 266

mașini-unelte în proporție de circa 60% către țările socialiste, în baza convențiilor de cooperare și specializare în producție impune acordarea unei deosebite atenții modului de conlucrare pe această relație. Orientarea cu prioritate către mașini-unelte grele face ca în prezent pe lângă conjunctura nefavorabilă acestui tip de mașini, gradul de valorificare al oțelului (realizat în cea mai mare parte din materiile prime de import) în cadrul construcției de mașini să fie mai mic de câteva ori în țara noastră față de unele țări socialiste.

Strategia de comercializare : În perioada 1970—1982 importul mondial de mașini-unelte s-a majorat de circa 4 ori, de la circa 2,5 miliarde dolari în 1970 la peste 8,8 miliarde dolari în 1982, cu un ritm mediu de creștere de 12,2%. Concomitent, a avut loc și o redistribuire a piețelor de export pe grupe de țări în favoarea țărilor socialiste. Recesiunea economică din ultimii ani a făcut ca ponderea țărilor capitaliste dezvoltate în importurile mondiale să scadă de la 69 la % în 1970, la 57% în 1982. Concomitent crește ponderea țărilor socialiste (de la 22,2% la 24,5%) și a țărilor în curs de dezvoltare (de la 8% la circa 18%).

Principalul segment al cererii, țările capitaliste dezvoltate — se va orienta în actualul deceniu către sisteme de producție complet automatizate, dotate cu mașini-unelte comandate de mașini de calcul, cu transmiterea automată a comenzii, deplasarea automată a piesei de prelucrat, lucrând în sisteme tehnologice flexibile sau în sisteme de tehnologii de grup, care asigură randamente și productivități superioare.

Corespunzător acestei orientări oferta de mașini-unelte nu mai poate fi concepută fără o ofertă complementară de servicii. Modul cum o anumită mașină, linie tehnologică se integrează în ansamblul sistemului de producție constituie obiectul unei discipline distincte „Detailed Engineering“. Ea desemnează serviciile ingineresti complementare livrării de utilaje, de analiză concretă, la fața locului, a necesităților partenerului în vederea proiectării sistemului de mașini modularizat, cât mai apropiat de cerințele și condițiile concrete de exploatare.

Execuția de astfel de servicii presupune existența unei rețele proprii — pe piața externă — care funcționează

pe bază de autogestiuine. Astfel, exportul de mașini-unelte al Bulgariei se efectuează prin 15 societăți mixte, al Poloniei prin 14 societăți mixte, al Cehoslovaciei prin 16 societăți mixte, al R.D. Germane prin 6 societăți mixte, al U.R.S.S. prin 6 societăți mixte, la care se adaugă societăți proprii și reprezentanți. Comparativ cu producția actuală de mașini-unelte a țării noastre, care ne situează printre primii 10 producători mondiali, gradul de dezvoltare a rețelei de comercializare interne și externe este încă redus (numai 2 societăți mixte în exterior). De asemenea se cere dezvoltată rețeaua de service, depozite de piese de schimb și birouri comerciale, ateliere de reparații fixe și mobile, școlarizarea personalului partenerului (în prezent există 2 birouri tehnico-comerciale, 3 depozite în consignație, și 18 puncte de service).

Desigur că dezvoltarea rețelei de distribuție trebuie făcută concomitent cu adaptarea ofertei de export la cerințele pieței. În același timp însă o strategie activă de distribuție, flexibilă și receptivă la cerințele partenerilor implică — mai ales în cazul unor utilaje de complexitate mașinilor-unelte — contactul permanent cu piața, imposibil de menținut prin delegații periodice de câteva zile. Adeseori înainte de începerea discuțiilor comerciale propriu-zise, clientul se interesează de existența service-ului garantat pe piața locală, ca o condiție indispensabilă a oricărei tranzacții de mașini-unelte.

Pe plan intern se resimte necesitatea unei mai strânse cooperări între industria de mașini-unelte și industria de automatizări și tehnică de calcul. Pentru economia națională este tot atât de eficient sau chiar mai eficient ca unele echipamente de automatizări sau echipamente de calcul electronic să fie livrate în cadrul exportului de mașini unelte. În acest sens este de dorit ca și pirghiile economice să acționeze în vederea stimulării acestui tip de exporturi complexe, care valorifică superior inteligența românească. La fel realizările obținute în domeniul roboticii se cer cu mai mare dinamism preluate în dezvoltarea sistemelor de mașini automate.

Strategia de promovare : Printre calitățile pe care trebuie să le aibă un program de marketing de succes se numără și corelarea cât mai bună a di-

feritelor strategii parțiale : de produs, promovare, preț, distribuție.

Subestimarea apriorică a unei laturi a strategiei de marketing cum ar fi, de exemplu, promovarea poate duce la impas întregul program de marketing, inclusiv eforturile făcute în sfera cercetării și producției pentru realizarea de produse competitive. Din această cauză aparenta economie făcută la fondurile de promovare este deosebit de păgubitoare practic. Practica internațională a marilor exportatori de mașini-unelte din Japonia, S.U.A., R. F. Germania, Italia, în condiții normale de conjunctură, este de a aloca 1,5% pînă la 2% din volumul vânzărilor pentru desfășurarea activității de publicitate pentru export. În anii de conjunctură slabă acest procent se ridică uneori pînă la 6%. De asemenea, țările socialiste mari exportatoare de mașini-unelte ca R.D. Germană, Cehoslovacia, U.R.S.S. alocă bugetului publicitar pentru export sume echivalând cu 0,8—1% din volumul exportului la grupa respectivă de produse. Eludarea unor norme de comerț fundamentale în practica unor întreprinderi de comerț exterior nu dovedește decît lacunele existente în pregătirea unor cadre din sectorul respectiv de activitate, mai ales că este vorba de o atitudine constantă indiferent de conjunctură sau interesele de promovare a unor produse absolut noi.

Potrivit legii nr. 12/1980 art. 13 planul de încasări, plăți și beneficii valutare al întreprinderii de comerț exterior cuprinde la capitolul de plăți : cheltuielile pentru participarea la tirguri și expoziții internaționale, și cele de reclamă comercială. Ca atare, în cadrul autoconducerii muncitorești și autogestiuinii economico-financiare și valutare, fiecare I.C.E. poate să aloce fonduri de promovare corespunzător programelor de export pe care le adoptă.

În cheltuirea economicoasă a bugetului publicitar un aport esențial are marketingul publicitar care permite stabilirea cu discernămint a suporturilor mass-media adecvate grupei de produse mașini-unelte, care permit comunicarea optimă cu factorii de decizie în comerțul cu mașini-unelte pe fiecare piață de export. În preocupările I.C.E. Mașiniexport intră, de asemenea, realizarea de prospecte și cataloage actualizate, în condiții grafice corespunzătoare, desfășurarea de propagandă economică și informare tehnică asupra noilor realizări ale întreprinderilor producătoare de mașini-unelte românești, realizarea de publicitate exterioară prin panouri publicitare, organizarea de expoziții permanente de prezentare a nomenclatorului de export etc.

Lupta pentru o nouă calitate în activitatea de comerț exterior presupune utilizarea pe scară largă a metodelor și tehnicilor de management-marketing în fundamentarea programelor de export, ca o condiție sine-qua-non pentru creșterea competitivității exporturilor, pentru îndeplinirea planului de comerț exterior.

dr. Ioan GEORGESCU

AUTOGESTIUNEA ÎN ÎNTREPRINDERI: RĂSPUNDERI, ACȚIUNI, REZULTATE

Exigențe ale gospodăririi raționale a mijloacelor materiale și bănești

perfecționarea finanțării S.D.V.-urilor

REALIZAREA producției, indiferent de ramura industrială și tipul de producție — individuală, de serie sau de masă — reclamă utilizarea unor mijloace de muncă concretizate în scule, dispozitive și verificatoare, cunoscute în mod prescurtat sub denumirea de S.D.V.-uri. După unele aprecieri, în cadrul proceselor de producție, cheltuielile pentru înzestrarea tehnologică cu scule, dispozitive și verificatoare reprezintă, din totalul cheltuielilor de producție, de la 1,5—2,5% (în cazul producției de unicate) până la 15% (în cazul producției de masă). De asemenea, în cazul asimilării de produse noi, când crearea de scule, dispozitive și verificatoare pentru dotarea inițială este mare, această activitate cuprinde 60—75% din timpul total de pregătire tehnologică.

Dimensionare judicioasă a perioadei de utilizare

VARIETATEA și multitudinea proceselor de prelucrare fac necesare un mare număr de sortotipodimensiuni de scule, dispozitive și verificatoare.

● Intrucît unele operații sînt similare sau identice pentru o gamă largă de produse, acestea se efectuează cu S.D.V.-uri de același fel; operațiile specifice unor tipuri de produse impun folosirea de S.D.V.-uri adecvate acestora, fapt ce conduce la existența unor **S.D.V.-uri standardizate și normalizate**, pe de o parte, care se procură din afară și la **S.D.V.-uri speciale**, pe de altă parte, care se execută pe bază de comandă. De regulă, cele standardizate și normalizate sînt procurate de la furnizori specializați, fiind evaluate la preț de factură, iar cele speciale presupun o tehnică deosebită începînd de la proiectare pînă la execuție și utilizare, etape (activități) care de regulă se realizează de către întreprinderea

beneficiară, fiind evaluate la cost efectiv sau de producție după cum sînt sau nu cuprinse în planul de producție.

● **Indiferent de valoare și de durata de folosință, sculele, dispozitivele și verificatoarele, conform reglementărilor actuale, nu se includ în categoria mijloacelor fixe, ci constituie o categorie distinctă, asimilată obiectelor de**

PUNCTE DE VEDERE

inventar. După părerea noastră, aceasta nu are în vedere funcționalitatea lor, caracteristicile acestora, ci considerente de ordin financiar, facilitînd, într-un anumit mod, procesul aprovizionării lor.

● Privit din punctul de vedere al surselor de finanțare, indiferent că sînt achiziționate din exterior sau produse în sculăria proprie, actualmente se deosebesc două **modalități de finanțare**:

- fondurile de producție;
- fondul de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducerea progresului tehnic.

Cînd sînt ocazionate de o anumită temă de cercetare, cheltuielile generate cu procesul achiziționării lor diminuează mărimea fondului de cercetare. Pe măsura trecerii acestora în producție grevează cheltuielile de producție prin reconstituirea fondului de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducerea progresului tehnic. Dacă rezultatul cercetării nu este cel scontat, toate cheltuielile ocazionate, inclusiv cele cu S.D.V.-urile folosite, vor diminua mărimea fondului de cercetare științifică afectat acestui scop.

După opinia noastră, dacă avem în vedere funcționalitatea acestor mijloace de muncă, participarea lor efec-

tivă în procesul de producție, în procesul de creare a valorii, apreciem ca necesară reconsiderarea surselor de finanțare cel puțin pentru cele de valori mari și durată de folosință îndelungată, disciplinînd unitățile economice în cheltuirea resurselor. Și iată în ce sens.

Folosirea S.D.V.-urilor prezintă particularități de la o ramură la alta, de la o întreprindere la alta, deosebindu-se următoarele situații:

(a) **S.D.V.-urile se folosesc la fabricarea unui singur produs**, costul lor grevînd costul produsului respectiv. După expirarea duratei de fabricare a produsului, unele S.D.V.-uri, în special cele de mare valoare, rămîn în bună stare de funcționare (mai ales dispozitivele și verificatoarele care nu se uzază în mod deosebit); acestea îndeplinesc toate caracteristicile funcționale, pot să participe în continuare în procesele de producție, la crearea de noi valori, deși conform datelor înregistrate în contabilitate ele nu mai apar cu valoare. Ele rămîn la unele unități economice în evidență pe o perioadă de încă doi ani, după care se scot din evidență, irosindu-se un însemnat consum de muncă.

(b) **S.D.V.-urile se folosesc la o familie de produse cu funcționalități similare pentru anumite subsansamble.** După perioada de fabricație a familiei de produse, S.D.V.-urile, în special cele de valori mari, rămîn fizic în stare de funcționare, fiind oglindite în evidență pe o perioadă de încă doi ani, după care se scot din folosință, generînd aceleași neajunsuri pentru economia întreprinderii.

Atît S.D.V.-urile folosite la fabricarea unui produs, cît și cele utilizate la o familie de produse, după ce au participat la procesul de producție și și-au transmis valoarea, se utilizează în continuare, în cadrul celor doi ani, pentru fabricarea pieselor de schimb necesare produselor la a căror fabricație au participat. Apar deci cazuri de

folosire a S.D.V.-urilor după ce și-au recuperat valoarea dar sînt în bună stare de funcționare, ridicîndu-se problema stabilirii perioadei optime de folosire încît odată cu transmiterea valorii să-și consume și valoarea de întreținere. Neutilizarea rațională a lor constituie o risipă, o diminuare a avutului obștesc, mai ales în condițiile în care întreprinderile reclamă anual un volum necesar sporit de astfel de produse.

Obiecte de inventar sau mijloace fixe ?

FIIND INCLUSE în grupa obiectelor de inventar, deci a mijloacelor circulante, în prezent S.D.V.-urile își transmit valoarea sub forma uzurii fie potrivit metodei cotelor medii globale în funcție de valoarea acestora în folosință sau potrivit metodei integrale prin trecerea pe cheltuieli a întregii valori a acestora la darea lor în folosință. Ambele modalități de includere în costuri a valorii S.D.V.-urilor prezintă, după părerea noastră, neajunsuri ca urmare a fluctuației ce o poate înregistra valoarea acestora prin scoaterea sau darea lor în folosință pe parcursul anului de gestiune sau a imposibilității cunoașterii și controlului asupra lor în diferite perioade de timp, ca urmare a includerii valorii lor în costul producției într-o singură perioadă de gestiune. Ca urmare, apreciem că trebuie găsite criterii de includere a valorii S.D.V.-urilor în costul producției în funcție de participarea lor efectivă la crearea valorii, de gradul de pierdere a valorii lor de întreținere. După opinia noastră, diminuarea efectelor negative ale modalităților actuale de includere în costuri a valorii S.D.V.-urilor poate avea loc astfel :

1 Dacă între producția fabricată și S.D.V.-urile folosite este o legătură directă, consumul acestora ar putea fi normat și tratat ca o cheltuială directă, înregistrînd pe costuri numai partea aferentă participării efective la obținerea producției. În acest fel nu ar putea să mai apară S.D.V.-uri fizic funcționale și cu valoare recuperată, diminuînd și nivelul cheltuielilor indirecte care la rîndul lor se repartizează pe bază de criterii convenționale.

2 Prin trecerea unor S.D.V.-uri din categoria obiectelor de inventar de mică valoare sau scurtă durată în categoria mijloacelor fixe, ar fi posibilă :

- reducerea nivelului absolut al cheltuielilor materiale de producție la nivel de întreprinderi, ramuri și economie națională, prin recuperarea valorii acestora în mod treptat pe calea amortizării ;

- asigurarea unui conținut cît mai real al indicatorului cheltuieli materia-

ÎN literatura de specialitate și în practica tehnico-economică s-a încetățenit noțiunea de S.D.V., avînd semnificația de scule, dispozitive și verificatoare, deși intervenția acestora în procesul de producție, în urmărire, gestionarea și evidența lor, prezintă particularități pentru fiecare categorie în parte. Aceasta ne conduce la ideea de a propune, chiar spre generalizare, delimitarea precisă a fiecărui termen în parte, ținînd seama de interdependența lor în procesul de producție.

Prin STAS 6495-62 „S.D.V.-uri. Tehnologie și clasificare” se preciza atît definiția cît și utilizarea clasificării zecimale, dar numai pentru scule. Ca urmare a unor neclarități ce existau în acest standard și ca urmare a neconcordanței cu situația reală din unele întreprinderi industriale, el a fost anulat în anul 1974 și înlocuit cu altul, iar codificarea se realizează de către producătorii de scule în raport cu anumite caracteristici tehnice. În vederea clasificării sub aspect tehnic și economic a activităților legate de scule, dispozitive și verificatoare, propunem următoarele definiții referitoare la acest echipament tehnologic.

SCULE — mijloace de muncă care static sau dinamic intervin în mod direct și nemijlocit asupra obiectelor muncii modificîndu-le forma, dimensiunile și (sau) proprietățile. În general, în prelucrarea metalelor ponderea sculelor o reprezintă sculele așchietoare sub forma cuțitelor, frezelor, burghiurilor, discurilor abrazive etc., alături de care se găsesc și alte tipuri care acționează asupra obiectelor muncii fără a detasa părți (așchii) din acestea (ciocane, dălți etc.).

DISPOZITIVE — componente auxiliare ale unui sistem tehnic folosit în scopul măririi tehnicității și a productivității la diferite operații și pe mașini unelte — constituînd o unitate din punct de vedere funcțional și fiind alcătuite din elemente cel puțin în parte solide, ale căror legături le permit o mobilitate limitată. În concordanță cu rolul funcțional, dispozitivele pot fi pentru prelucrare, pentru fixarea și strîngerea pieselor, pentru ghidare, pentru control, pentru transport, dispozitive auxiliare etc.

VERIFICATOARE — instrumente care au rolul de a măsura, controla și verifica operativ unii parametri dimensionali sau de structură din procesul de producție. Deși gama lor este mare, totuși, în general, se folosesc verificatoare pentru dimensiuni (cale, calibre, șublere, unometre, optometre etc.), pentru temperatură (termometre, pirometre), pentru forțe (dinamometre), pentru rugozități (microscopie, profilometre, rugozimetre etc.) și pentru alți parametri ai preciziei lucrării.

Aceste definiții, după părerea noastră, delimitează pe de o parte cadrul tehnic-tehnologic de utilizare și, pe de altă parte, dau posibilitatea de abordare separată a fiecărui tip de echipament, deoarece atît complexitatea cît și durabilitatea în timp și valoarea lor de achiziție (sau costul de fabricație prin producție proprie) sînt diferite. Delimitarea tehnologică propusă se bazează și pe faptul că în foarte multe cazuri, la multe operații și procese de prelucrare, utilizarea lor este independentă, necondiționîndu-se reciproc, respectiv la operații care nu necesită dispozitive sau chiar operații care nu necesită nici dispozitive, nici verificatoare.

le la 1 000 lei producție, în diferite perioade de timp, dacă se are în vedere, de exemplu, că în ramura construcție de mașini, cheltuielile cu S.D.V. ajung pînă la 15% din costul produselor ;

- evitarea situațiilor de natura celor în care sculele, dispozitivele și verificatoarele participă la procesul de producție pe o perioadă de timp mai mare decît unele mijloace fixe, deși ele apar fără valoare ;

- înlăturarea irosirii unei însemnate părți din averea națională prin scoaterea S.D.V.-urilor din folosință în bună stare de funcționare și evaluarea lor la prețuri de resurse refolosibile ;

- asigurarea respectării cerințelor reclamate de Legea 62/1968 privind criteriile de încadrare a unui mijloc de muncă, rezultat al muncii omenești, în categoria mijloacelor fixe duce la disciplinarea financiară a unităților economice, iar cheltuirea valorilor materiale și bănești se poate face mai eficient, printr-un control riguros în efectuarea cheltuielilor, în cadrul unor restricții reclamate de procesul investițional.

În acest cadru, facem propunerea de trecere a S.D.V.-urilor de mare valoare din categoria obiectelor de inventar în cea a mijloacelor fixe, pornind de la valoarea acestora și durata de folosință. Aprecîm că acele S.D.V.-uri care au o valoare mai mare de 10 000 lei și o durată de întreținere mai mare de un an s-ar putea încadra fără dificultăți în categoria mijloacelor fixe. Ca număr și valoare, această categorie de S.D.V.-uri are pondere însemnată în totalul S.D.V.-urilor la toate

unitățile economice care folosesc S.D.V.-uri. Amortizarea s-ar fixa în funcție de volumul fizic al produselor ce se realizează cu acestea și deci în funcție de realizări se va determina procentul de uzură.

Sîntem conștienți că această trecere ridică mai multe probleme printre care : inventarierea acestor valori pentru aprecierea exactă a gradului de uzură, ținînd seama că ele s-au inclus parțial în costuri, soluționarea contabilă a celor oglîndite în prezent ca mijloace circulante, clarificarea surselor de procurare etc. Avînd în vedere operativitatea cu care trebuie asigurate aceste mijloace de muncă pentru procesul de producție și implicațiile obținerii lor prin procesul investițional nu ar fi lipsit de interes constituirea ca sursă de finanțare a unei părți din beneficiul unităților economice, folosit sub forma dotărilor, prevăzute în prezent în anexa nr. 8 a planului de investiții, ulterior urmînd a se face decontările cu activitatea investițională. Soluționarea laturii financiar-contabile a trecerii S.D.V.-urilor de mare valoare în categoria mijloacelor fixe reclamă totodată unele modificări ale prevederilor reglementărilor în vigoare în domeniu, și o sporire a posibilităților corespondenței conturilor din clasa 9 „Investiții” cu conturile din celelalte clase de conturi.

Aprecîm însă că toate aceste eforturi sînt pe deplin justificate, avînd în vedere sporul substanțial de eficiență ce se poate obține pe această cale.

dr. Partenie DUMBRAVA
dr. ing. Ioan S. POP

Unele considerații privind metodologia de abordare a problemelor energetice

CREȘTEREA gradului de complexitate a fenomenelor economice, ca urmare a multiplelor restricții care au apărut, a determinat în mod obiectiv necesitatea creării unui suport științific rezolvărilor care se dau problemelor energetice. Practica extrapolării vechilor soluții și tendințe este anacronică cu condițiile obiective total diferite care se manifestă în actuala etapă. Realizarea independenței energetice presupune o abordare științifică a problematicii resurselor energetice, a problematicii noilor tehnologii în energetică, a ritmurilor și structurii dezvoltării economice.

Cerința abordării inter și pluridisciplinare

ÎN JURUL ANULUI 1750 economiile manufacturiere, baze pe utilizarea lemnului drept combustibil, apreciau că se apropia epoca unei crize de combustibil. Pădurile erau amenințate cu distrugerea, iar combustibilul de înlocuire — cărbunele — se extrăgea în cantități insuficiente — din cauza productivității scăzute, a unor tehnologii puțin evoluat de extracție etc. Criza energetică era de fapt o criză tehnologică. Totodată, consumul de energie era în continuă creștere, fără să fi existat posibilitatea unei previziuni a evoluției viitoare. Mai târziu, în lucrarea „Din aspectele problemei combustibililor“, de M. Vasi-

liu, publicată în anul 1928, se arată : „Criza mondială de combustibil, cu consecințele ei actuale, nu apare ca un fapt economic izolat, ci ca o parte mai mică rezultată dintr-o serie de fenomene sociale și politice, mult mai mari decât ea, care vor influența încă multă vreme de acum înainte“. Sînt referiri și la „siguranța națională... tendința țărilor de a-și satisface singure nevoile lor, cu resursele interne ce le stau la dispoziție“, precum și la faptul „că unele din marile țări producătoare își economisesc rezervele lor, pentru a le epuiza pe ale altor țări“ etc. Ne găsim deja în etapa unor mari cuceriri tehnice : mașina și turbina cu abur, motorul cu ardere internă, mașinile electrice etc. Se elaborează în această etapă studii de ansamblu cu privire la electrificare, fără ca aceste studii să se transforme în elemente de fundamentare sistemică a deciziilor care privesc dezvoltarea energetică.

Criza energetică declanșată în anul 1973, și a cărei evoluție continuă și în prezent, a depășit prin anvergură pe cele anterioare. Este o criză energetică ? Este o criză tehnologică ? Este o criză ergo-tehnologică ? — iată întrebări la care trebuie să se dea și se dau răspunsuri complexe, de pe poziții intra și interdisciplinare.

Cîteva scurte precizări. Clark Maxwell (secolul XIX) arăta că „denumirea de științe fizice se aplică, adesea, într-un mod mai mult sau mai puțin restrictiv acelor ramuri ale științei în care fenomenele considerate sînt de tipul cel mai simplu și mai abstract, cu excluderea studiului fenomenelor mai complexe, cum sînt cele pe care le observăm la ființele vii“. De atunci și pînă acum din ce în ce mai mult și-a făcut loc recunoașterea conexiunilor între diferitele domenii ale cunoașterii. Este etapa trecerii de la științele disciplinare — cum erau termodinamica, hidraulica, electromagnetismul etc. — la științe pluri și interdisciplinare.

Energetica face parte din categoria științelor care abordează realitățile energetice ale lumii contemporane în întreaga lor complexitate și nu se limitează la ceea ce se dezvoltă prin metodologia experimentală și deductivă curentă. Luarea în considerare a caracterului unitar al energeticii asigură comparabilitatea variantelor analizate, prin aducerea la echivalență din punct de vedere economic, energetic, al siguranței în funcționare, al efectelor asupra mediului înconjurător, al energiei materialelor și informației cumulate în instalațiile studiate etc.

Politica energetică a țărilor se caracterizează prin dinamism și adaptabilitate la condițiile concrete atît ale fiecărei țări în parte cît și la schimbările care intervin pe piața mondială a combustibililor. În condițiile unei balanțe energetice excedentare, specificitatea politicii energetice nu apare atît de pregnantă ca în condițiile unor balanțe deficitare, cînd întreaga dezvoltare trebuie să aibă la bază o valorificare maximală a combustibililor și energiei.

Experiența ultimelor decenii a scos la iveală puternicele interdependențe dintre dezvoltarea societății, bazei energetice, științei și tehnologiei. Din ce în ce mai mult — și politica noastră în acest domeniu o demonstrează — își face loc concepția abordării globale a problemelor energetice într-o perspectivă care atinge orizonturi de cîteva zeci de ani, pentru a putea răspunde unor întrebări fundamentale pentru omenire : ce resursă există, cum se valorifică și în ce ritmuri se utilizează ? Dacă aceste întrebări se pun la scară mondială, ele sînt deplin valabile pentru fiecare țară în parte, ceea ce a contribuit la definirea diferitelor politici energetice specifice nivelului de dezvoltare, bazei energetice și structurii economice. În etapa actuală aceste rezolvări implică în gradul cel mai înalt progresul tehnologic și de concepție, transferul de tehnologii în condițiile unui climat favorabil de cooperare internațională.

Programele elaborate pentru perioadele de perspectivă în majoritatea țărilor preconizează reducerea ritmurilor medii anuale de creștere a consumului de energie primară și de energie electrică, reducere impusă atît de caracterul limitat al resurselor energetice, cît și de costurile tot mai mari de extracție a combustibililor și de producere a energiei electrice și căldurii. Trecerea de la o etapă caracterizată prin disponibilități nelimitate de resurse energetice, la o etapă în care valorificarea rațională a acestor resurse devine o trăsătură dominantă a activității necesită, deci, reconsiderarea concepțiilor anterioare, adaptarea atitudinilor oamenilor la aceste realități, promovarea unei noi filozofii a folosirii energiei și a protecției mediului înconjurător.

Figura nr. 1

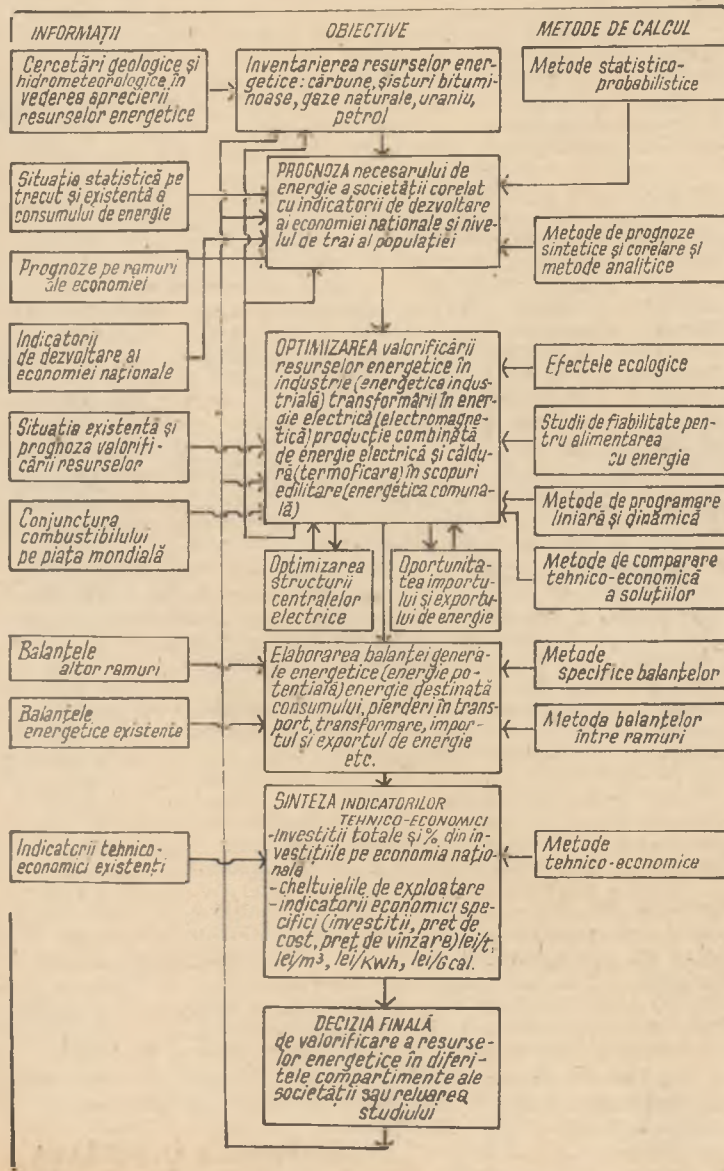
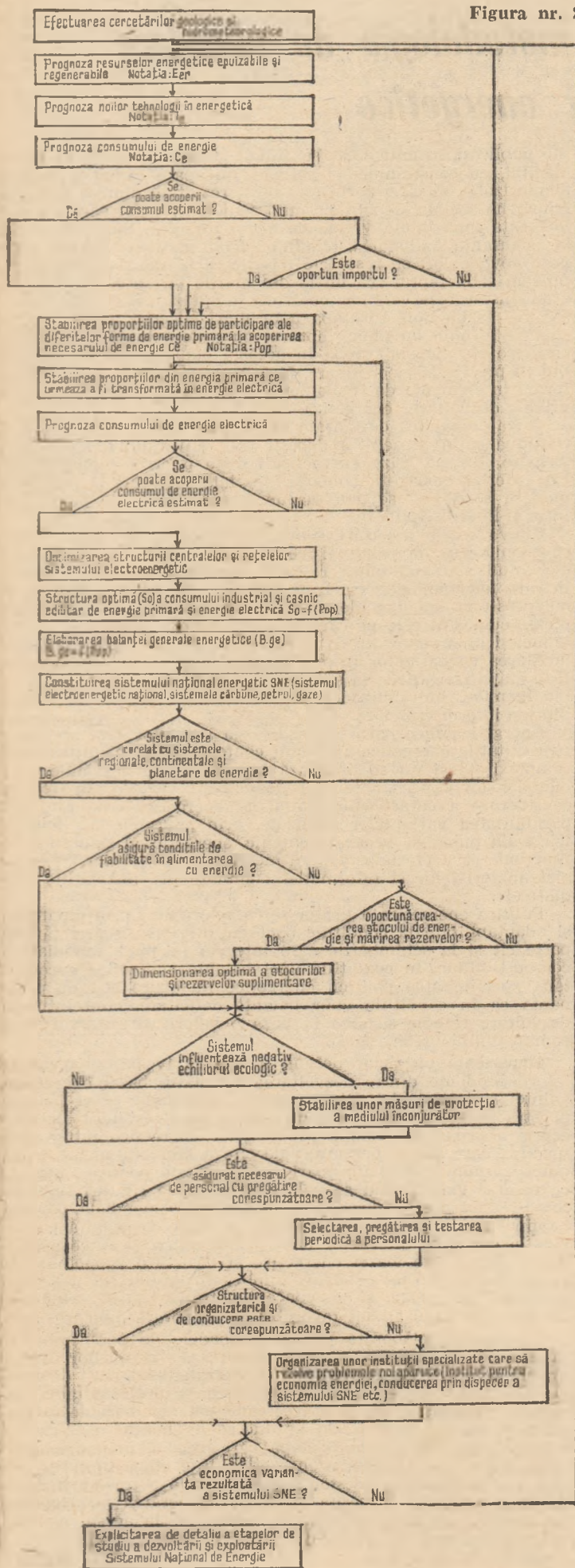

Figura nr. 2 Proiectarea sistemelor de energie

ABORDÎND această problemă, trebuie să menționăm că energetică, ca știință interdisciplinară, se caracterizează prin unitate, principii, metode proprii și anume: fundamentul material al dezvoltării energetice al unei țări îl reprezintă resursele energetice epuizabile și regenerabile; necesarul de energie se stabilește în funcție de ritmul, nivelul și structura dezvoltării societății și se corelează cu prognoza resurselor; balanța de combustibil a unei țări, inclusiv importul și exportul, trebuie să fie fundamentată economic pe baza celor mai actuale tehnici de optimizare; compatibilitatea sistemelor de energie cu mediul natural și social asigură o integrare armonioasă în natură și societate; o creștere cvasiliniară a volumului de informații înmagazinată în documentații tehnice și economice (mil. biți) care să asigure progresul tehnologic în energetică, în acest sens energetică viitorului fiind sinonimă cu energetică noilor tehnologii; sistemele de energie sînt sisteme eterogene și se conformează legii entropiei; dezvoltarea sistemelor și subsistemelor amplifică fluxul de informații și de interdependențe, ceea ce impune organizarea unui sistem suprapus informațional, ierarhic organizat și coordonat de un dispecer energetic național.

În același cadru, mai trebuie ținut seama de faptul că dezvoltarea energetică trebuie să se bazeze pe programe energetice fundamentate economic, care să țină seama de posibilitățile energetice, materiile prime, implicațiile ecologice, nivelul de dezvoltare, influența asupra transporturilor a factorului timp, a energiei, materiei prime și volumului de informații încorporate în fiecare program. Funcția de eficiență a programului se realizează prin aducerea la echivalență a programelor care se compară din punct de vedere economic, energetic, al fiabilității, ecologic, al consumului de materii prime, al volumului de informații pe care-l necesită ș.a.

Orice program energetic, pentru a fi realizat și făcut operațional, necesită un mare volum de materiale, de energie, apă, informație, industriile aferente ocupă suprafețe mari de teren și afectează mediul înconjurător. Exprimînd valoric toate aceste componente, pentru compararea variantelor se apelează la metode economice de comparație, dintre care cea mai utilizată este metoda cheltuielilor totale actualizate (C.T.A.), alegîndu-se varianta care are cheltuielile totale actualizate minime.

În fig. 1 sînt prezentate informațiile necesare studierii dezvoltării energetice, obiectivele care trebuie urmărite și metodele de calcul care ar putea fi utilizate. Sînt numeroase argumentele practice care demonstrează necesitatea studierii problemelor energetice cit și metodele de calcul și de optimizare, organizați în echipe mixte. La fel de adevărat este și faptul că formalizarea tratării problemelor energetice, prin metode sau programe extrapolative, fără identificarea restricțiilor care pot apare în practică, nu conduce la obținerea rezultatelor dorite, ci dimpotrivă.

Pentru a avea o imagine mai clară asupra multitudinii de probleme care se ridică în elaborarea unui program energetic, în fig. 2 se prezintă organigrama desfășurării calculului ce trebuie să conducă la scopul propus.

Organigrama amintită evidențiază multitudinea problematicii care concură la studierea unui program de dezvoltare energetică și necesitatea tratării unitare a problemelor componente. Experiența demonstrează eficiența implementării unei concepții care folosește ansamblul de metode și procedee pe care știința și tehnica le pun la dispoziție. Calculele demonstrează cu prisosință că dacă anumite soluții erau economice în condițiile unor balanțe energetice excedentare și bazate prioritar pe hidrocarburi, în condițiile unor balanțe deficitare și cu ponderi mari a cărbunilor inferiori, ale energiei nucleare și a altor forme de energie, soluțiile respective, nu mai sînt economice. Dacă în condițiile hidrocarburilor, utilizările directe se dovedesc a fi mai economice, în celelalte condiții apare ca mai avantajoasă folosirea unor energii secundare și, în special, a energiei electrice și a hidrogenului. Această concluzie trebuie să conducă la schimbarea soluțiilor obținute prin simplă extrapolare, indiferent dacă este vorba de alimentarea cu căldură sau alte forme de energie a orașelor, industriilor etc., prin promovarea acelor soluții care încorporează la un moment dat minimul de energie și metal, afectează în proporții mai reduse mijloacele de transport și mediul înconjurător și se încadrează mai bine în perspectiva dezvoltării energetice a societății.

Sînt elementele esențiale care se află la baza elaborării programelor energetice ale țării noastre, a căror realizare este menită să asigure, într-o perspectivă apropiată, independența energetică a țării.

prof. dr. docent Vasile NITU

De la 1 noiembrie

Majorarea retribuțiilor pentru oamenii muncii din construcțiile de mașini

IN CONFORMITATE cu măsurile stabilite în Programul cu privire la îndeplinirea fermă a principiilor autoconducerii muncitorești și autogestiuunii, perfecționarea mecanismului economico-financiar, a sistemului de retribuire a muncii și creșterea retribuțiilor în actualul cincinal, precum și pe baza prevederilor Decretului Consiliului de Stat pentru majorarea retribuției personalului muncitor, de la 1 noiembrie 1983 oamenii muncii din industria construcțiilor de mașini și industria de mașini unelte, electrotehnică și electronică vor beneficia de sporuri însemnate ale retribuției.

Majorarea cu prioritate a retribuției personalului muncitor în aceste sectoare ale producției se înscrie ca unul din argumentele semnificative privind importanța acordată de partidul și statul nostru construcțiilor de mașini. Aflată în avanspostul industrializării socialiste a țării, industria construcțiilor de mașini a fost ramura care a înregistrat ani de-a rândul cele mai dinamice ritmuri de creștere. Corespunzător, ponderea acestei ramuri în producția industrială a țării a crescut în perioada 1965—1982 de la 21,2% la 35%, concomitent cu ridicarea nivelului de tehnicitate și a calității mașinilor, utilajelor și instalațiilor realizate, cu sporirea eficienței întregii activități economice. Construcțiile de mașini realizează astăzi peste 85% din necesarul de mașini, utilaje și instalații pentru obiectivele de investiții din toate ramurile economiei naționale, contribuind, totodată, cu aproape 30% la exportul țării noastre.

Să menționăm, de asemenea, că, corespunzător progreselor realizate în domeniul producției, au avut loc permanente perfecționări ale sistemului de retribuire, racordarea mai bună a acestuia la importanța economică și complexitatea produselor realizate. În acest sens, rețelele de retribuire ale muncitorilor aplicate acestei ramuri plasează construcțiile de mașini în fruntea ierarhiei ramurilor după nivelul retribuției tarifare; a crescut numărul rețelelor de retribuire și s-a realizat o mai bună diferențiere în aplicarea acestora în funcție de nivelul de complexitate al produselor, de exigențele calitative, precum și de importanța acestora pentru economia națională; s-a perfecționat continuu diapazonul rețelelor, în dependență directă de modificările care au avut loc în calificarea forței de muncă; s-au îmbunătățit, concomitent, formele de retribuire, construcțiile de mașini fiind ramura în care s-a extins și perfecționat continuu acordul global, cu consecințe pozitive pentru creșterea productivității muncii, pe de o parte, și a retribuției muncitorilor, pe de altă parte.

Începând cu 1 noiembrie, retribuțiile tarifare se majorează cu 5,5%, în medie, pentru muncitori, iar pentru personalul tehnic productiv și de administrație, în medie cu 5%. De aceste majorări beneficiază peste 950 000 oameni ai muncii. Calculele din tabel sînt semnificative în ce privește modalitățile de majorare a retribuțiilor în industria construcțiilor de mașini.

Sînt, desigur, necesare cîteva precizări. Majorările se realizează diferențiat pentru anumite activități cu importanță, complexitate și condiții de muncă deosebite. Astfel, pentru muncitorii care lucrează în construcții navale, majorarea retribuției tarifare ajunge, în medie, la 9%, prin trecerea acestora de la rețeaua construcțiilor de mașini A pentru munca în acord la rețeaua A₀. La rîndul lor, maeștrii, inginerii, și celelalte categorii de personal tehnic productiv care lucrează la construcția de nave primesc în plus o clasă la retribuția tarifară, față de categoriile similare de personal din celelalte ubramuri. Concomitent cu majorarea retribuțiilor tarifare, personalul muncitor beneficiază și de creșterea cotelor sporului de vechime, precum și de modificarea tranșelor de vechime după care se acordă acesta, sume care vor spori corespunzător cuantumul retribuțiilor tarifare majorate.

Nu putem să nu subliniem faptul că, pe lângă majorarea retribuției tarifare și a sporului de vechime, creșterea veniturilor din muncă ale personalului din această ramură se va realiza și pe baza sporirii celorlalte componente variabile ale retribuției care s-au mărit deja de la 1 septembrie. Este vorba

de dublarea cotei de constituire a fondurilor de participare a oamenilor muncii la realizarea producției, a beneficiilor și împărțirea beneficiilor, precum și de sporirea de la 1% la 2% din fondul de retribuire planificat, a fondului de premiere pentru realizări deosebite în muncă.

Odată cu generalizarea acordului global, de la 1 octombrie, sporește rolul unei alte componente variabile a retribuției, adaosul de acord, element deosebit de important dacă avem în vedere că el asigură dimensionarea retribuției în strînsă dependență de realizarea sarcinilor. Astfel, în condițiile depășirii sarcinilor de producție, adaosul de acord intervine, dacă ținem seama de faptul că el se calculează în strînsă dependență de retribuția tarifară majorată, cu un spor mai mare de venituri decît înainte de 1 noiembrie. În schimb, neîndeplinirea sarcinilor contractate în acord global atrage după sine o diminuare a retribuției în proporție corespunzătoare nerealizării producției.

Tocmai de aceea, asigurarea realizării integrale a retribuției, sporirea acesteia pe baza creșterii ponderii părții variabile, a adaosului de acord global îndeosebi, se află în strînsă dependență de asigurarea celor mai bune condiții tehnice și organizatorice necesare producției. La nivelul întreprinderilor se impun măsuri susținute în direcția accelerării introducerii progresului tehnic, reducerii duratei de asimilare în producție a noilor produse și tehnologii, perfecționării organizării producției și a muncii, a normării muncii, dimensionării corespunzătoare a necesarului de personal, întăririi disciplinei în vederea creșterii mai rapide a productivității muncii, a eficienței producției.

Categorია de personal	Retribuția tarifară	
	Pînă la 1 noiembrie	De la 1 noiembrie
— Muncitori calificați retribuți după rețeaua construcțiilor de aeronave și motoare de aeronave	2 081—4 009	2 199—4 223
— Muncitori calificați retribuți după rețeaua construcțiilor de mașini A ₀ pentru munca în acord	1 887—3 845	1 984—4 017
— Muncitori calificați retribuți după rețeaua construcțiilor de mașini A pentru munca în acord și similare	1 826—3 509	1 926—3 705
— Muncitori calificați retribuți după rețeaua construcțiilor de mașini B pentru munca în acord și similare	1 795—3 356	1 887—3 539
— Muncitori calificați retribuți după rețeaua construcțiilor de mașini B regie și similari	1 734—3 152	1 828—3 323
— Maeștri	2 470—3 350	2 590—3 520
— Maeștri principali	2 560—3 500	2 690—3 680
— Subingineri	2 380—3 350	2 500—3 520
— Subingineri principali	2 560—3 670	2 690—3 850
— Economisți	2 470—3 500	2 590—3 680
— Economisți principali	2 670—4 020	2 800—4 230
— Ingineri	2 560—3 670	2 690—3 850
— Ingineri principali	2 780—4 230	2 920—4 440

După cum se știe, în actuala etapă de dezvoltare economic-socială a țării, industriei construcțiilor de mașini îi revin sarcini de importanță deosebită în ce privește perfecționarea și modernizarea producției, în promovarea progresului tehnic, în creșterea eficienței nu numai a activității proprii, ci în întreaga economie națională. Corespunzător obiectivelor stabilite de Congresul al XII-lea și de Conferința Națională ale partidului, construcțiile de mașini trebuie să-și sporească și diversifice producția de mașini, instalații și utilaje necesare creșterii extracției de combustibili și materii prime, dezvoltării energetice, pentru mecanizarea în continuare a agriculturii, modernizarea transporturilor și telecomunicațiilor, a celorlalte ramuri ale economiei naționale. Totodată, construcțiile de mașini sînt chemate să-și aducă un aport substanțial la creșterea productivității muncii, a eficienței activității economice în toate domeniile prin realizarea și introducerea roboților industriali, a unor mașini și utilaje care să funcționeze cu consumuri reduse de energie și combustibili, prin accelerarea procesului de asimilare în producție a aparatului de măsură și control, de precizie, a elementelor de automatizare și calcul.

Majorarea retribuțiilor în industria construcțiilor de mașini, concomitent cu celelalte perfecționări ale sistemului de retribuire are menirea de a contribui la stimularea mai bună a oamenilor muncii în vederea realizării importanțelor obiective stabilite pentru această ramură.

Ovidiu NANEȘ

Rolul normării muncii în realizarea producției fizice, în aplicarea sistemului îmbunătățit de retribuire

ÎN ANSAMBLUL DE MĂSURI pentru îmbunătățirea în continuare a mecanismului economico-financiar în conformitate cu Programul de aplicare a hotărârilor Conferinței Naționale a P.C.R. din 16—18 decembrie 1982 în domeniul retribuirii muncii și repartitiei veniturilor oamenilor muncii, aprobat de Plenara C.C. al P.C.R. din iunie a.c. și concretizat în hotărârile și actele normative ulterior adoptate¹⁾, un rol important revine legării și mai strânse a veniturilor individuale ale fiecărui om al muncii de realizarea producției fizice, de productivitatea muncii și eficiența economică, de valorificarea superioară a materiilor prime și a forței de muncă.

După cum se precizează în aceste documente, aplicarea corespunzătoare a măsurilor de perfecționare a sistemului de retribuire și a acordului global solicită elaborarea și aplicarea unor norme și normative de muncă temeinic fundamentate, care să contribuie la: ● economisirea muncii vii și creșterea mai accentuată a productivității muncii; ● corelarea corespunzătoare a retribuirii cu cantitatea și calitatea muncii depuse; ● realizarea producției fizice planificate; ● îndeplinirea celorlalți indicatori în funcție de care se calculează și eliberează fondul de retribuire.

Funcții adaptate perfecționării mecanismului economico-financiar

PERFECȚIONAREA sistemului de retribuire, componentă importantă a mecanismului economico-financiar, acordă normelor și normativelor de muncă funcții (atribuții) importante în ce privește:

— asigurarea mai bune folosiri a forței de muncă din fiecare unitate economică, prin aceea că toate categoriile de personal, inclusiv cel de conducere și cel din aparatul funcțional, indiferent de forma de retribuire aplicată, își desfășoară activitatea pe bază de norme și normative fundamentate științifice;

— promovarea progresului tehnic, prin aceea că la proiectarea de noi obiective economice, la introducerea de noi mașini, utilaje, instalații, tehnologii, se instituie obligativitatea redimensionării normelor de muncă și a necesarului de forță de muncă;

— controlul îndeplinirii planului producției fizice, prin aceea că gradul de realizare a producției fizice planificate, pentru calculul și eliberarea fondului de retribuire, se determină nu prin raportarea producției fizice realizată la cea planificată, ci prin raportarea consumului de manoperă pentru producția fizică realizată (fără compensarea produselor nerealizate cu alte produse sau sortimente) la consumul de manoperă aferent acestuia din urmă;

— planificarea fondului de retribuire pe unități, pe baza structurii fizice a producției prevăzute în plan și a normelor de consum de muncă stabilite pe fiecare produs sau lucrare;

— repartizarea fondului de retribuire pe uzine, fabrici, secții, ateliere, sectoare, loturi și, în cadrul acestora, pe formații de lucru, în funcție de structura planificată a producției și de volumul de muncă stabilit conform tehnologiilor folosite;

— calcularea tarifelor pe unitatea de produs sau lucrare, elaborate pe baza marelui stabilite prin norme și normative pentru executarea fiecărui sortiment, subansamblu, piesă, reper — pentru toate categoriile de personal — potrivit nivelurilor organizatorice pentru care se încheie contractul de acord global;

— stabilirea de sarcini de muncă concrete, pe bază de norme de muncă și normative de personal pentru personalul tehnic, economic, de altă specialitate și administrativ, precum și a altor categorii de personal, necuprinse în acord global.

Cu ajutorul normelor de muncă, retribuțiile trebuie să fie direct corelate cu creșterea productivității muncii individuale și pe întreaga unitate; de aici rezultă necesitatea stabilirii și

cunoașterii consumului de manoperă pe diverse trepte ierarhice în vederea aplicării acordului global. În același timp, prin intermediul normei de muncă, creșterea productivității muncii trebuie să fie superioară creșterii veniturilor individuale și pe ansamblul unității, pentru a se asigura atât fondurile necesare sporirii veniturilor oamenilor muncii, cât și acoperirea cheltuielilor generale ale statului.

În prezent, normele de muncă au devenit veritabile pîrghii și instrumente de realizare a politicii partidului de creștere necondiționată a eficienței economice. Ca atare, considerăm imperios necesar ca activității de normare a muncii din unitățile economice (căreia în unele unități i se acordă un rol periferic) să i se dea importanța și sprijinul cuvenite. După cum remarcă și alți autori²⁾, ridicarea eficienței generale a producției este condiționată în cel mai înalt grad de aplicarea unor norme de muncă stimulative, iar aplicarea eficientă a acordului global, a noului sistem de retribuire în ansamblul său depinde în mod hotărâtor de consumul de muncă, respectiv de calitatea normelor și normativelor de muncă. În acest sens se impune să se acționeze în următoarele domenii:

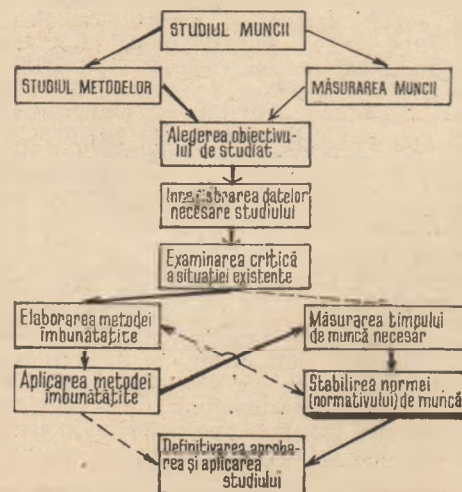
● fundamentarea științifică a normelor de muncă și redimensionarea consumurilor de muncă;

● perfecționarea organizării și conducerii activității de normare a muncii.

Fundamentarea științifică a normelor de muncă

ACEASTA CERINȚĂ, subliniată și în documentele de partid și de stat amintite, nu mai poate fi concepută în afara studiului muncii. Ni se pare o gravă eroare a se continua cu modalitățile actuale de normare a muncii, cu practica din unele unități economice de a orienta această activitate mai degrabă pentru a masca diverse curențe de organizare, de aprovizionare etc., în loc de a o folosi pentru a stimula și valorifica introducerea de noi utilaje și tehnologii, modernizarea acestora, mai buna organizare și amplasare a locurilor de muncă, raționalizarea circulației obiectelor muncii, poliservirea utilajelor etc., pentru a măsura efectele pozitive ale acestora.

Normării muncii îi revine sarcina măsurării muncii necesare pentru realizarea unui produs (serviciu, lucrare) numai după ce locul de muncă a fost organizat și numai după o perioadă de acomodare a executanților cu noile condiții de muncă, îmbunătățite. Măsurarea muncii n-ar trebui să se confunde cu normarea muncii, așa cum se întâmplă frecvent în prezent.

Laturile și etapele studiului muncii

Fundamentarea științifică a normelor (determinarea timpilor realmente necesari pentru executarea lucrărilor, operațiilor sau sarcinilor în condițiile unor procese de muncă organizate rațional) impune folosirea studiului muncii — respectiv a celor două laturi ale sale (vezi fig.) care se întrepătrund și se condiționează reciproc: studiul metodelor și măsurarea muncii³⁾

Perfecționarea organizării și conducerii normării muncii

ORICE ACȚIUNE în această privință ar trebui să aibă ca premisă răspunsul la întrebarea fundamentală: către ce fel de norme de muncă să se orienteze unitățile economice? Opi­nă­m pentru promovarea normelor departamentale și de stat, în dauna celor locale. În acest fel s-ar depăși limitările actuale impuse de așa-numitul „specific” care, în mod frecvent, mai degrabă marchează carențele organizatorice, tehnologice și de aprovizionare, decît să promoveze creșterea productivității muncii și introducerea progresului tehnic. O astfel de orientare ar avea, desigur, implicații asupra organizării normării.

Considerăm, de pildă, necesar și firesc ca unele activități de organizare-normare să fie preluate de către institutele de proiectare și inginerie tehnologică; ocupîndu-se cu proiectarea de noi capacități și tehnologii, de dezvoltări și modernizări, acestea ar trebui să-și completeze documentațiile cu soluții din domeniul organizării și normării muncii, ceea ce s-ar încadra în obligația ce le este atribuită prin legea investițiilor, de a asigura și proiecte de organizare. Institutele, împreună cu serviciile de organizare a producției și a muncii din centralele industriale, ar urma de pildă să stabilească o serie de elemente de bază în vederea elaborării unor norme pe produs și a unor normative de muncă. Prin aceasta s-ar crea condițiile necesare ca **normele de muncă să fie proiectate**, într-o măsură mult mai mare ca pînă în prezent, **prin folosirea normativelor de muncă**, ceea ce ar aduce importante avantaje: mărirea operativității în elaborarea normelor de muncă, prin eliminarea efectuării directe a măsurătorilor asupra timpului de lucru; posibilitatea de a stabili încă din faza de proiectare timpul de muncă necesar pentru executarea produsului; asigurarea unui echilibru în gradul de încordare al normelor; introducerea unor metode de muncă avansate, ca urmare a aplicării rezultatelor obținute în știință, tehnologie și organizare, ca și a extinderii și generalizării celor mai bune metode aplicate în cadrul centralei sau al departamentului.

Introducerea preponderentă a normelor și normativelor de muncă unificate ar contribui în mai bună măsură la stabilirea pe diverse trepte ierarhice ale structurii de organizare — de la formația de lucru pînă la întreprindere — a consumului de muncă pe produs, indicator a cărui corectitudine influențează aplicarea eficientă a acordului global.

În vederea unei fundamentări științifice a normelor de muncă ar trebui perfecționate colaborarea, întrepătrunderea dintre activitatea de organizare și cea de normare (care, de altfel, și sînt cuprinse structural în cadrul aceluiași compartiment), în sensul ca **mai întîi organizarea să proiecteze metoda îmbunătățită — și numai după aceea să se execute măsurarea timpilor de lucru**. În acest context ar fi foarte oportună renunțarea la actualul conținut și denumire a noțiunii de normator (ale cărui atribuții se realizează, prin tradiție și, uneori, prin calificare, de regulă numai pentru măsurarea muncii), promovîndu-se în schimb o noțiune nouă, mult mai cuprinzătoare și care să reflecte stadiul actual al cunoștințelor și preocupărilor necesare: anume cea de „**specialist în studiul muncii**”. Cel puțin în întreprinderile mari, cu grad ridicat de tehnicitate și cu frecvente înnoiri sau modernizări ale produselor și tehnologiilor, într-o astfel de funcție ar trebui încadrați economiști, ingineri, eventual subingineri, care să proiecteze întotdeauna norma de muncă prin prisma cerințelor tehnologice, impuse de studiul muncii, respectiv de studiul metodelor. (Din datele documentare ale unui studiu în curs de efectuare rezultă că, la eșantionul de întreprinderi investigate, ponderea specialiștilor în studiul muncii în totalul inginerilor, economiștilor, subinginerilor și tehnicienilor din compartimentele de organizare e de 1,5—7%, în medie 3%).

O astfel de reorientare a profilului ar trebui completată cu o altă măsură — și anume de a diminua ponderea tehnicienilor normatori, în favoarea **economiștilor** în primul rînd (aceștia avînd, din facultate, cele mai dezvoltate cunoștințe de organizare) — și apoi a inginerilor și, eventual, a subinginerilor. Propunerea are în vedere faptul că în prezent, peste 80% dintre normatorii existenți sînt tehnicieni avînd la bază studii medii și practică în producție, care știu de regulă să efectueze o măsurare corectă a muncii, dar nu posedă suficiente noțiuni de studiul metodelor, de organizarea locului de muncă, de ergonomie, de organizare în general. Tocmai această carență a contribuit la situația actualmente frecvent întîlnită, cînd măsurarea timpilor de lucru se aplică asupra unei stări de fapt și mai puțin asupra unei metode îmbunătățite prin soluții (necesitînd cunoștințe specializate de organizare și conducere) pentru perfecționarea condițiilor de activitate la respectivul

loc de muncă. Stabilirea normelor de muncă cu utilizarea cunoștințelor din domeniul organizării producției și a muncii (precum și al altor discipline economico-organizatorice) ar reprezenta o reală finalizare a obiectivului subliniat în repetate rînduri în documentele de partid și impus de însăși realitatea întreprinderilor — organizarea superioară a producției și a muncii. Măsurarea timpului de muncă necesar s-ar face numai după aplicarea metodei îmbunătățite, elaborată în prealabil de economistul (inginerul, subinginerul) specialist în studiul muncii sau de către un colectiv condus de acesta.

Pe de altă parte, în măsurarea timpului ar trebui renunțat la clasicele metode de cronometrare, fotografiere, fără evaluarea ritmului de lucru, introducîndu-se în schimb **metode moderne de normare**, de exemplu cronometrarea cu evaluarea ritmului de lucru, înregistrarea indirectă a timpului. Înșușirea acestora ar impune, bineînțeles, o reinstruire — eventual pe centre departamentale de perfecționare și/sau pe zone — a multora dintre normatorii existenți. Utilizarea metodelor moderne de normare și analiză a timpului, care ar elimina influența atitudinii de modificare de către executant a ritmului cu prilejul normării, presupune și dotarea cu aparatura necesară (în prezent, de regulă se utilizează doar ceasuri cronometre): aparate de filmat, oscilografe, magnetofone etc., ceea ce ar permite o analiză mai atentă (prin reluarea înregistrării) a gîștelor în procesul de muncă, a graficelor-oscilogramă sau înregistrarea acțiunii simultane a mai multor oameni și utilaje.

O activitate complexă, cu caracter de concepție-aplicativ

INDIFERENT de către cine și cu ce dotare se efectuează normarea muncii, trebuie ca în toate unitățile economice, organele de conducere colectivă să înțeleagă clar că această importantă activitate trebuie desfășurată în cadrul unor compartimente distincte de organizare a producției și a muncii (și nu în cadrul celui de personal-învățămînt-retribuire sau de programarea producției, așa cum se mai întîmplă încă uneori) — mai precis de **proiectare a organizării producției, organizării și normării muncii**, care să finalizeze studiile de organizare în norme și normative de muncă. Pentru ca norma de muncă să fie fundamentată cu adevărat științific, apare necesar ca în compartimentele de organizare-normare din întreprinderile cu mare mobilitate tehnologică și a structurii producției să fie încadrați și specialiști în ergonomie, psihologie, sociologia muncii.

În scopul degrevării specialiștilor în studiul muncii de unele activități de rutină, de calcule laborioase în vederea elaborării normelor și normativelor de muncă și aplicării acestora, de o utilitate deosebită ar fi și implicarea mai directă a potențialului de prelucrare automată a datelor (a oficiilor de calcul) în proiectarea normelor și normativelor de muncă. În prezent există la unele întreprinderi programe, dar numai pentru urmărirea realizării normelor de muncă, a dispersiei în registrate. Aportul major al informaticii, care ar oferi o mai largă flexibilitate elaborării și perfecționării acestor norme, ar fi însă proiectarea unor programe generalizabile de calculare a lor, atît pe baza timpilor măsurați direct, cît și pe baza timpilor preluați din normativele de muncă. În acest fel, specialistul în studiul muncii i-ar rămîne mai mult timp pentru elaborarea unor metode de lucru îmbunătățite.

PROGRAMUL privind creșterea mai accentuată a productivității muncii și perfecționarea organizării și normării muncii în perioada 1983—1984 și pînă în 1990, aprobat recent de Comitetul Politic Executiv al C.C. al P.C.R., prevede asigurarea unei stricte corelații între nivelul tehnic de dotare și indicele de eficiență realizat. În legătură cu aceasta s-a indicat să se ia măsuri pentru asigurarea unui cadru organizatoric mai bun în vederea urmăririi sistematice a problemelor legate de îmbunătățirea normării muncii. Problematika abordată în cele de mai sus se înscrie, deci, între comandamentele actuale și de perspectivă ale creșterii eficienței în folosirea forței de muncă.

prof. dr. Ionel DUMBRAVA
Constanța

¹ Lege cu privire la principiile de bază ale perfecționării sistemului de retribuire a muncii și de repartitie a veniturilor oamenilor muncii; Decret privind aplicarea formei de retribuire în acord global și a altor forme de retribuire specific unor ramuri sau activități; Decret cu privire la calcularea, eliberarea și controlul utilizării fondului de retribuire.

² Gh. Răboacă, I. Bratu. Perfecționarea normării muncii, factor important al creșterii productivității. Revista economică, nr. 35/1983.

³ Vezi C. Hidoș, P. Isac (coordonatori). Studiul muncii, vol. I, p. 25. Ed. tehnică, București 1971.

65 de ani de la făurirea statului național unitar român

Unitatea națională și statală — coordonată fundamentală a istoriei României

UNIREA TRANSILVANIEI CU ROMÂNIA la 1 decembrie 1918 și încheierea procesului de făurire a statului național unitar român au marcat ultima etapă pe drumul lung și greu al refacerii unității naționale și de stat a poporului român pe vechea vatră strămoșească a Daciei. Unirea din 1918 marchează nu numai încheierea unui proces cu rădăcini mult milenare, un proces legitim, istoric, obiectiv, ce își trage seva din comunitatea de viață, economică, politică, culturală, de neam și limbă a poporului român, din întreaga sa dezvoltare anterioară, dar a legiferat, în același timp, un act de dreptate istorică, realizat prin lupta atitor generații de înaintași, prin enorme sacrificii materiale și umane. „**Evocind unirea din 1918** — spunea secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu — **evocăm o istorie eroică, de secole a poporului român, în decursul căreia a ars mereu vic flacăra luptei pentru unitate, libertate și neafirmare, pentru scuturarea jugului exploatare și asupririi, pentru afirmarea deplină și neîngrădită a geniului creator al poporului român, pentru asigurarea progresului și civilizației patriei noastre**“. Căci unirea din anul 1918 nu a făcut altceva decât să desființeze granițele fictive, artificiale, trase pe harta și pe trupul poporului român de către marile imperii ale timpului, care prin politica lor de presiune, de jafuri și dictat îl obligaseră să trăiască o lungă perioadă istorică în trei provincii separate, Moldova, Muntenia și Transilvania, îl obligaseră ca o mare parte a valorilor sale materiale și umane făurite cu trudă și cu sudoare să se verse în visterii străine, poleind palatele și reședințele imperiilor vecine sau să fie distruse în timpul atitor războaie pe care românii le-au purtat pentru apărarea țării, apărind în același timp civilizația și liniștea atitor popoare din apusul Europei. În același timp, toate aceste suferințe și lupte l-au oțelit, i-au călit voința și dârzenia, i-au sporit dragostea de țară, i-au întărit hotărârea de a nu ceda în fața nici unei greutăți, de a nu pregeta în fața nici unei jertfe pentru făurirea unității naționale și de stat.

ISTORIA ROMÂNILOR este istoria unui popor statornic, plămădit unitar în una și aceeași vatră de viață, în care și-a urmat făgașul propriu de acțiune și manifestare, de făurire a culturii materiale și spirituale. „Este vorba — remarca marele istoric Nicolae Iorga — de un popor care prin strămoșii săi își are rădăcini de patru ori milenare. aceasta este mândria și aceasta este puterea noastră“.

Numeroase vestigii arheologice și mărturii scrise ale antichității amintesc despre strămoșii poporului român, geto-dacii, care făceau parte din numerosul neam al tracilor, cu adinci rădăcini și în spațiul carpato-danubiano-pontic și despre care marele istoric al antichității Herodot scria cu peste 2500 de ani în urmă că „sint cei mai viteji și mai drepti dintre traci“.

S-a conturat prin vremuri și s-a dăltuit în lespezi epoca infloritorului stat dac centralizat și independent de sub conducerea lui Burebista (secolul I î.e.n.), apreciat ca „cel dintii și cel mai mare dintre toți regii care au domnit vreodată asupra Traciei“. Epoca lui Burebista a pregătit epoca lui Decebal, regele erou al dacilor, care a avut de înfruntat una dintre cele mai mari forțe ale antichității — Imperiul roman.

După cucerirea unei părți a Daciei de către romani, în urma războaielor din 101—102 și 105—106, viața acestor ținuturi a cunoscut un nou stadiu de progres. pe baza împletirii celor două civilizații și culturi — dacă și romană.

Năvălirea populațiilor migratoare, începând cu secolul III e.n., a provocat mari distrugerii și pustiiri, dar n-a putut schim-

ba comunitatea de viață, limbă și cultură a poporului nostru, cursul său istoric spre forme superioare de organizare politică și social-economică.

Referindu-se la continuitatea neîntreruptă de viață materială și spirituală a poporului român pe vatra strămoșească și ripostind încercărilor de falsificare a adevărului istoric, scriitorul Liviu Rebreanu spunea : „Ce argument de continuitate poate fi mai plauzibil decât existența aceluiași popor pe aceleași locuri după două mii de ani ? Inexplicabilă ar fi tocmai discontinuitatea. S-au văzut popoare mutându-se în altă țară, se cunosc popoare care au dispărut cu totul, dar un popor care să dispară și să se risipească pentru a reapărea, peste multe sute de ani, exact în locurile pe care le-a părăsit, ar fi o minune ce nu se poate întâmpla decât în anumite manuale istorice cu tilc“.

În această perioadă de trecere spre feudalism, românii au cunoscut forme specifice de organizare : obști sătești, uniuni de obști, romanii populare, cnezate, ducate, voievodate. Acestea s-au întins în anumite zone geografice și economice și au primit denumirea de „țări“, în accepția de stat, de organizații politico-administrative, conduse de duci sau voievozi.

Procesul istoric obiectiv de constituire a statului feudal centralizat, ca rezultat al dezvoltării și unificării voievodatelor de pe întreg teritoriul românesc, a fost îngreunat atât de tendințele centrifuge interne, datorate procesului de fărâmițare feudală caracteristic întregii Europe din acea vreme, cât și de vitregiile permanentului pericol extern. Așa se face că, începând din secolul al X-lea după sedentarizarea lor în Cimpia Panonică, în pofida unei puternice rezistențe a românilor, cetele regilor unguri au început să pătrundă în Transilvania. Ele au reușit să ocupe părți din teritoriul din nord-vestul României abia către sfârșitul secolului al XIII-lea și începutul secolului al XIV-lea. Și după această dată însă românii din această parte a țării și-au păstrat vechea organizare în „țări“, rezistând și perpetuând cultura lor materială și spirituală. Documentele vremii, chiar și cele ale regilor unguri, datînd din acele timpuri, pomenesc de „terra Blacorum“ (Țara românilor), țările Ogoșului, Lăpușului, Sălajului, Țara Hațegului, Țara Făgărașului, Țara Maramureșului, Țara Birsei și atâtea altele.

Avînd o structură deosebită de restul statului feudal ungar. Transilvania și-a păstrat forma autohtonă de organizare : voievodat, comun și celorlalte țări române. În această privință, umanistul ungar Losonczy István scria, în 1783, că „Țara Ardealului cu care Ungaria se învecina la răsărit, se numea cîndva Dacia de mijloc“ ; referindu-se la venirea ungarilor în acest spațiu, el arăta că „regii unguri l-au stăpînit prin voievozi ai Ardealului“, iar istoricul Szilágyi Sándor afirmă în mod categoric că „Transilvania și Ungaria nu s-au confundat niciodată și că ele au format întotdeauna două țări diferite“.

În secolele XIII—XIV, voievodatele românești de la sud și est de Carpați s-au unificat, afirmîndu-se ca state centralizate, independente și suverane sub dinastiile Basarabilor și Mușatinilor.

Începînd din această epocă istorică, o realitate definitorie a spațiului carpato-ponto-danubian a constituit-o continuitatea statelor românești, prezența lor fără întrerupere într-o zonă în care, prin desfășurările de forță, unele state și-au întrerupt existența pentru perioade de sute de ani sau au fost definitiv desființate. Existența țărilor române ca state feudale separate n-a afectat unitatea etnică a poporului român, exprimată în continuitatea de limbă și cultură, în similitudinile structurilor

economice și sociale ale întregului teritoriu românesc. Între ele s-au păstrat în permanență legături politice, economice, spirituale, organizarea internă (domnia, dregătoriile, justiția, armata, alte instituții feudale) fiind în linii mari identică sau asemănătoare.

Abia constituite în state feudale independente, țările române au trebuit să facă față pericolului din sud, reprezentat de Imperiul otoman, care, după ce cucerise întreaga Peninsulă Balcanică și transformase țările bulgarilor și sârbilor în pașalici, se afla, către sfârșitul secolului al XIV-lea, în contact direct cu hotarul de sud al țărilor române. Rezistența comună împotriva pericolului otoman, victoriile reperate în timpul domniei lui Mircea cel Bătrîn, Iancu de Hunedoara (1441—1446), Vlad Tepeș (1456—1462), Ștefan cel Mare (1457—1504) și a altor domnitori au permis țărilor române încă din secolul al XIV-lea să încheie înțelegeri și tratate cu Poarta otomană, înțelegeri prin care se recunoștea puterea suverană a domnitorilor, iar în schimbul unei sume de bani pe care aceștia se angajau s-o plătească sultanului, sub formă de tribut, Poarta se obliga să le respecte independența și integritatea teritorială. Chiar și mai târziu, la mijlocul secolului al XVI-lea, când asupra țărilor române s-a accentuat presiunea politică și economică a Porții otomane, nu s-a putut ajunge la ocuparea și transformarea lor în provincii otomane, administrate direct de Poartă pe baza obiceiurilor și legilor mahomedane, ci, prin tratatele politice amintite, cunoscute sub denumirea de „Capitulații” — numite în izvoarele otomane „Ahidname” —, țărilor române și-au menținut autonomia administrativă, conducându-se după legile și obiceiurile lor, păstrându-și privilegiile cunoscute în aceste acte oficiale.

La mijlocul secolului al XVI-lea, când Poarta își instalează dominația asupra Ungariei pentru un secol și jumătate, creându-se beilerbelic-ul cu reședința la Buda, principatul românesc Transilvania iese de sub jurisdicția Ungariei și stabilește cu Poarta raporturi de vasalitate — suzeranitate prin genul de tratate „Ahidname” —, având deci un statut juridic ca cel al celorlalte două principate române. O astfel de situație a contribuit la stringerea legăturilor între românii de pe ambele versante ale Carpaților, a stimulat în mod firesc intensificarea colaborării, pe multiple planuri, între Moldova, Transilvania și Muntenia.

Ca un simbol al aspirațiilor sale spre unitate, al dreptului său istoric de a trăi liber și independent în vatra strămoșească, poporul român a reușit să înfăptuiască, sub domnia lui Mihai Vodă Viteazul, reunirea politică a tuturor fiilor săi în hotarele ce cuprindeau cea mai mare parte a teritoriului vechii Dacie. După realizarea acestui act, la 1600, Mihai Viteazul se intitula „domn al Țării Românești, al Ardealului și a toată Țara Moldovei”. Pe bună dreptate, în unirea țărilor române, istoricul oficial al lui Gabriel Bethlen, Gaspar Bojtinus, vedea „inevitabilis factorum lex” (împlinirea unei legi a destinului inevitabil).

Unirea înfăptuită sub sceptrul politic al lui Mihai Viteazul a verificat în mod convingător forța și autenticitatea idealului poporului român de unitate și libertate națională.

Deși unirea celor trei țări române a fost de scurtă durată, ea a rămas o prezență vie în cugetarea și simțirea atât a contemporanilor cât și a urmașilor. Memoria unirii înfăptuită acum aproape 400 de ani s-a transmis de la epocă la epocă, de la generație la generație. Dreptul imprescriptibil al poporului român la unire și independență a reprezentat, în continuare, o dominantă a gândirii și acțiunii marilor oameni de stat munteni, moldoveni și transilvăneni ce au urmat lui Mihai Viteazul.

Declinul tot mai vădit al imperiului otoman, spre sfârșitul secolului al XVII-lea, a permis Imperiului habsburgic să înceapă ofensiva împotriva Porții otomane, aceasta vizând în mod implicit și soarta țărilor române. În 1686, în urma victoriilor obținute asupra otomanilor, armata austriacă a pătruns în Transilvania, impunând principelui Mihai Apaffi tratatul de la Blaj, prin care armata de ocupație trebuia primită în Transilvania „pentru iernat”. Prin metode militare forte, în anul 1689 habsburgii au obținut de la Dieta Transilvaniei renunțarea „de bunăvoie” la suzeranitatea Porții și acceptarea „protecției împăratului” de la Viena. Practic, Transilvania devenea o provincie a Imperiului habsburgic, „legalizată și statornicită” politic-juridic prin Diploma leopoldină, „document” care conferea împăratului austriac și titlul de principe al Transilvaniei. Această situație a fost acceptată de Poartă prin tratatul de pace de la Carlowitz (1699), în urma căruia Transilvania era trecută „oficial” sub stăpânirea Imperiului habsburgic, schimbându-se astfel dominația otomană cu ocupația habsburgică.

În decursul întregului ev mediu, poporul român a trebuit să facă față, prin mari sacrificii materiale și umane, ingerințelor imperiilor străine, distrugerilor și jafurilor pe care acestea le-au

provocat pe teritoriul patriei noastre. Dar, în tot acest răstimp, procesul obiectiv, legic al dezvoltării societății românești — pe plan economic, social, politic, militar și cultural — și-a continuat înaintarea implacabilă, ducând spre împlinirea năzuințelor de unire ale țărilor române, năzuințe pentru care au militat neobosit spiritele cel mai înaintate, forțele progresiste ale societății, masele largi ale poporului nostru.

Atunci când, în procesul dezvoltării relațiilor capitaliste, elementelor de unitate materială și spirituală, de limbă și cultură, de unitate etnică și a conștiinței de neam, aspirațiilor și idealurilor comune li s-a adăugat impulsul dinamic al progresului economic, conștiința unității de neam s-a dezvoltat în conștiința națională, iar năzuința de unitate a devenit țel politic, țelul unirii tuturor forțelor românești într-un stat național unitar.

Un rol important în afirmarea ideilor naționale l-au avut pleiada de renumiți cronicari, ca și reprezentanții de seamă ai culturii românești, care, prin evidențierea luptelor seculare duse de poporul nostru împotriva cotropitorilor, a momentelor de strălucire ale istoriei sale, au contribuit la dezvoltarea conștiinței unității naționale a poporului român, a originii comune a românilor din toate teritoriile locuite de ei.

O deosebită semnificație în lupta pentru libertate socială și națională a poporului român a avut revoluția populară din anul 1784, condusă de Horea, Cloșca și Crișan. Marx scria că Horea plănuia eliberarea neamului său, el ajungând „simbolul renașterii Daciei”. Cuvântul „Dacia” a devenit, de altfel, un manifest în publicațiile istorice și literare ale epocii.

Tot ceea ce — după cum bine zicea Nicolae Bălcescu — s-a acumulat în „18 veacuri de lucrare a poporului asupra lui însuși” — vitejie, curaj, înțelepciune, meșteșugul armelor ca și cel al diplomației, dorul de libertate, setea de neafirmare și sentimentul de unitate, argumentele spadei și ale izvoarelor de necontestat despre drepturile legitime de stăpîni ai Daciei străbune — s-a întruchipat, prin Tudor Vladimirescu și generația revoluționarilor de la 1848, în hotărîrea de a realiza neîntîrziat „slobozenia din afară și dinăuntru”.

În contextul istoric întemeiat pe ascensiunea revoluțiilor burgheze din Europa, revoluționarii români de la 1848 proclamă ideea „triumfului dreptului asupra țării”, anunțând, „în numele revoluției române”, dreptul de unitate și independență al poporului român. În acest context a găsit un puternic ecou dezi-deratul exprimat de revoluționarul democrat Nicolae Bălcescu: „Vrem să fim o națiune, una puternică și liberă prin dreptul și datorită noastră, pentru binele nostru și al celorlalte nații, căci voim fericirea noastră și avem o misiune a împlini în omenire”.

Peste împotrivirea deschisă a marilor puteri, la 24 ianuarie 1859 a triumfat din nou voința de unitate a poporului nostru. „Zi de aur a veacului”, cum au numit-o contemporanii, Unirea Principatelor, realizată prin ceea ce Mihail Kogălniceanu definea drept „actul energetic al națiunii”, a reprezentat incununarea unui proces istoric obiectiv. Unirea Moldovei cu Muntenia și crearea statului modern România au constituit punctul de plecare și pîrghia de susținere a tuturor eforturilor depuse pentru desăvîrșirea unității naționale și statale, de atracție pentru toate provinciile românești ce se găseau încă sub stăpînirea străină. „Cînd s-a ales Cuza domn — scria, pe bună dreptate, cărturarul transilvănean Alexandru Papiu-Ilarian — entuziasmul la românii din Transilvania era, poate, mai mare decît în Principate”.

Ca și celelalte acte defnitorii ale istoriei noastre naționale, Unirea din 1859 s-a înfăptuit ca expresie a voinței poporului român, constituind pentru popoarele din Europa, dar mai ales pentru cele din centrul și sud-estul continentului, o ilustrare convingătoare a aplicării în viață a principiului dreptului de autodeterminare, al unirii pe baze plebiscitare a două teritorii aparținînd unuia și aceluiași popor. Ulterior, unificarea Italiei, Germaniei și altor state s-a realizat prin forță, pe calea armelor, românii au oferit însă soluția plebiscitului, a căii pașnice, aceeași soluție pe care o vor folosi și în memorabilul an 1918, cînd s-a încheiat procesul de făurire a statului național român. În esență, era soluția voinței naționale, căreia geniul politic al poporului român i-a găsit drum de aplicare pe cale pașnică prin utilizarea tuturor posibilităților contextului istorico-diplomatic. Tocmai aceasta explică de ce teritoriul României a devenit, în timpul domniei lui Cuza și după aceea, loc de pregătire și pornire a marilor acțiuni și mișcări de deșteptare națională pentru popoarele din sud-estul Europei. România a oferit sprijin activ în lupta pentru formarea statelor unitare naționale și independente în sud-estul Europei.

Eveniment cu adevărat epocal al istoriei patriei, Unirea din 1859 a pus bazele statului național român modern, a permis angajarea țării — cu forțe sporite — pe drumul progresului. Determinantă pentru întreaga evoluție ulterioară a țării, Unirea

din 1859 a creat posibilități noi de afirmare și acțiuni ale statului român în planul relațiilor internaționale, a făcut posibilă cucerirea independenței deplină de stat a României la 1877.

Unirea din 1859 și cucerirea independenței de stat în 1877 au deschis o etapă nouă în mișcarea politică și națională a românilor, în viața economică, socială și culturală a țării. Ideea libertății naționale a cuprins gândurile și voința unor largi pătri sociale, ale forțelor politice burgheze înaintate, ale socialiștilor și asociațiilor culturale, înscriindu-se ca un obiectiv central al activității acestora. Lupta românilor din teritoriile aflate sub dominație străină pentru drepturi politice, economice și culturale a găsit un răsădit tot mai puternic în întreaga țară, mai ales după instaurarea dualismului austro-ungar, în 1867, și a măsurilor de deznaționalizare forțată a românilor din provinciile aflate sub stăpânirea Monarhiei austro-ungare.

La începutul secolului al XX-lea, dezvoltarea social-economică și politică a ridicat în fața națiunii române necesitatea inexorabilă a desăvârșirii unității statale, a eliberării tuturor provinciilor românești aflate sub stăpânire străină și unirii lor cu Țara. România a participat la primul război mondial pentru cauza sa dreaptă — reunirea într-un stat puternic și independent a tuturor românilor. În luptele pentru apărarea pământului patriei împotriva ocupanților militariști germani, în timpul primului război mondial, pentru salvagardarea unității și integrității teritoriale, oștile române, masele populare din întreaga țară au înscris la Mărăști, Mărășești, Oituz și în multe alte locuri pagini nepieritoare de eroism și abnegație, de spirit de jertfă și patriotism fierbinte, imprimând luptei sale un caracter popular național.

Prăbușirea țarismului în februarie 1917 și victoria revoluției socialiste din Rusia au răsădit ca un îndemn înflăcărat la lupta pentru realizarea aspirațiilor de libertate și autodeterminare ale tuturor popoarelor lumii. În mișcarea popoarelor pentru autodeterminare națională și înlăturarea dominației străine s-a încadrat organic și lupta poporului român. Ea a avut un caracter larg, burghezo-democratic, antrenând clasa muncitoare, țărâna, intelectualitatea, celelalte forțe sociale și politice.

În provinciile românești din Austro-Ungaria, vestea victoriei revoluției din Rusia a trezit speranțe și a impulsionat lupta pentru eliberarea națională. Marile manifestații și demonstrații populare desfășurate în tot cursul anului 1918, acțiunile inițiate de asociațiile și societățile culturale românești pentru acreditarea ideilor unității naționale exprimau actul de voință al întregii națiuni române. Atitudinea hotărâtă a națiunii române a contribuit în mod decisiv la grabirea procesului de lichidare a dualismului austro-ungar, la sfârșirea cătușelor asupririi naționale în Imperiul austro-ungar.

Într-un strins paralelism cu evenimentele din celelalte provincii românești, se desfășoară și evenimentele din Transilvania. La 18/31 octombrie 1918 s-a constituit Consiliul Național Român Central, „ca unicul for care reprezenta voința poporului român”, format din șase social-democrați și șase reprezentanți ai Partidului Național Român. Pe întreg teritoriul Transilvaniei s-au format consilii regionale, locale și gărzii naționale, ca organe ale unei largi mișcări revoluționare burghezo-democratice, care activau sub conducerea Consiliului Național Român Central. În manifestul lansat la 7/20 noiembrie 1918, în pregătirea marii adunări plebiscitare de la Alba Iulia, se arăta: „Mersul irezistibil al civilizației omenesci a scos și neamul nostru românesc din întunericul robiei la lumina conștiinței de sine... Vrem să trăim alături de celelalte națiuni ale lumii, liberi și independenți”.

La 1 decembrie 1918 s-au strins la Alba Iulia, pe Cîmpia lui Horea, peste 100 000 de oameni, muncitori, țărani, intelectuali, meseriași, veniți să consfințească actul legic, obiectiv și progresist de încheiere a procesului de formare a statului național unitar român. La adunare erau prezenți 1 228 de delegați, aleși prin vot de către cercurile electorale sau de către organizațiile politice și de instituțiile românești din Transilvania. Alături de cunoscuți oameni politici și fruntași ai mișcării naționale au participat 150 de delegați ai social-democrației române, reprezentând aproape 70 000 de muncitori organizați, atât români cât și maghiari, germani și de altă naționalitate¹⁾. Adunarea de la 1 decembrie 1918 a adoptat istorica „Declarație de la Alba Iulia”, prin care Marea Adunare Națională a proclamat solemn „Unirea Transilvaniei și Banatului cu România pentru toate veacurile”.

Înfăptuirea unității statului român a realizat cadrul național și social-economic pentru dezvoltarea României moderne, a avut o înfruntare pozitivă asupra întregii evoluții economice, po-

litice și sociale a țării. S-au creat condiții pentru dezvoltarea forțelor progresiste ale societății, ale clasei muncitoare, ale partidului său politic.

În perspectiva istoriei, marile înfăptuiri ale poporului român, realizate în 1918 și confirmate prin hotărârile Conferinței de pace, pun și mai mult în evidență faptul că România nu a făcut parte din rindul profitorilor unei păci nedrepte, nu s-a întregit prin bunăvoința învingătorilor sau a câștigătorilor aduse de hazardul biruinței într-un război. Unirea a fost expresia vie, dinamică a voinței națiunii române, a aspirațiilor de veacuri ale unui popor hotărât să trăiască liber în patria unde s-a zămislit. Relevând împrejurările istorice ale desăvârșirii acestui proces, președintele României, Nicolae Ceaușescu, arăta: „Făurirea statului român național unitar nu este deci un dar, rezultatul unor conferințe internaționale, ci rodul luptei neobosite duse de cele mai înaintate forțe ale societății, de masele largi populare pentru unire, produsul legic al dezvoltării istorice, sociale și naționale a poporului român”.

Istoricul act al Unirii Transilvaniei cu România a găsit sprijin și în rindul unor reprezentanți progresiști ai poporului maghiar, ca și al oamenilor muncii aparținând naționalităților conlocuitoare din Transilvania, interesați în lichidarea opresiunii naționale și sociale. Astfel, în manifestul din 3 noiembrie 1918, semnat de cei mai de seamă reprezentanți ai vieții culturale și obștești ungare, printre care Ady Endre, Bártok György, Kodály Zoltan, Varga Jenő, se spunea: „Față de națiunile surori nu avem nici o pretenție. Și noi ne considerăm o națiune reînnoită, o forță acum eliberată de ruinele monarhiei. Ne trezim ușurați la conștiința faptului că nu mai sîntem forțați să fim stîlpii asupririi. Să trăim unul lângă altul în pace, ca națiuni libere între națiuni libere”. La rîndul său, prefectul maghiar al județului Arad, doctor Varjassy Lajos, afirma: „Eu găsesc că se poate de natural ca un popor plin de demnitate să nu mai vrea să tolereze robia — cum nici noi (ungurii — n.n.) nu am tolerat-o față de Austria”.

În ianuarie 1919, printr-un manifest s-a adus la cunoștință publică hotărîrea populației săsești de unire cu România, trimițându-se poporului român „salutul frățesc, cu urările cordiale la îndeplinire a idealurilor sale naționale”. Aceeași atitudine au adoptat și șvabii din Banat care, întruniți în Congresul de la Timișoara, ale cărui lucrări s-au desfășurat în august 1919, și-au exprimat dorința unirii lor cu România, considerînd că „hotărîrea de la Alba Iulia este o cheazășie pentru dezvoltarea etnică și culturală”. Tot în ianuarie 1919, populația evreiască din Transilvania a aderat și ea la hotărîrea de unire a Transilvaniei cu România și făurirea statului național unitar român.

Făurirea statului național unitar român în 1918 a creat cadrul propice pentru accelerarea dezvoltării societății românești, pentru intensificarea activității tuturor forțelor revoluționare democratice, progresiste ale țării.

Idealurile de unitate națională și dreptate socială ale înaintașilor au găsit în clasa muncitoare, de la apariția ei pe arena istoriei patriei, în partidul politic al clasei muncitoare, cel mai demn, consecvent și lucid apărător și promotor al progresului. Dezvoltînd pe o treaptă superioară cele mai bune tradiții revoluționare ale poporului român, Partidul Comunist Român a condus lupta maselor populare pentru înlăturarea exploatării și asupririi, împotriva fascismului și războiului, a organizat înfăptuirea revoluției de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă din august 1944, act energic de voință al întregii națiuni române, care a deschis epoca cuceririi depline a independenței și suveranității naționale a României, a dreptului inalienabil al poporului român de a fi stăpîn în propria sa țară.

Într-o perioadă istorică scurtă, România a parcurs mai multe etape istorice și a trecut la făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate. Cunoșcînd o puternică dezvoltare, România s-a transformat într-o țară industrial-agrară, cu o industrie modernă și o agricultură dezvoltată, în plin progres.

Bucurîndu-se de independență și suveranitate deplină, România socialistă, președintele Nicolae Ceaușescu, militează cu fermitate pentru afirmarea principiilor noi de relații între state, pentru edificarea unei noi ordini economice și politice internaționale, pentru pace și colaborare cu toate popoarele lumii.

conf. dr. Mircea MUȘAT

¹⁾ Tiron Albani, Douăzeci de ani de la Unire, vol. I, Oradea, 1938, p. 225—228.

Echilibrul extern și controlul absorbției interne

1 Echilibrul extern poate fi privit în sens restrâns și în sens larg. Stricto sensu, echilibrul extern echivalează cu echilibrul balanței de plăți, în timp ce, într-o accepție extinsă, el corespunde unei utilizări depline și eficiente a resurselor înăuntrul spațiului național. Cu alte cuvinte, în sens larg, echilibrul extern se referă la utilizarea cu maximum de eficacitate a resurselor în condițiile unei alocări optime a acestora. În ambele sensuri, echilibrul extern definește modul de funcționare a economiei naționale. Trebuie subliniat totodată că echilibrul extern nu exprimă o stare instantanee — atunci când există; el se raportează la o anumită perioadă relevantă.

Balanța de plăți are două capitole de major interes: balanța curentă și balanța fluxurilor financiare. Balanța curentă are semnificație imediată pentru venitul național disponibil, deoarece privește fluxurile reale (bunuri și servicii) cu străinătatea. Balanța curentă dă în general măsura forței competitive a economiei naționale, dar nu este întotdeauna revelatorie pentru evaluarea stării balanței de plăți. Trebuie să se facă distincție între un pasiv al balanței curente determinat de importuri nete pentru dezvoltare (mașini, echipamente, tehnologie) și un pasiv ce are drept cauză excesul de consum al economiei naționale în raport cu producția națională. Oricum, eventualele deficite din balanța curentă vor atrage „fluxuri compensatorii” (J. Meade, 1951) în balanța capitalului. Mișcările de capital compensatorii pot fi programate sau induse. Astfel, un deficit planificat al balanței curente implică atragerea de resurse din exterior, deci un excedent programat al balanței capitalului (fluxurilor financiare). Aceasta este, foarte succint, strategia de politică economică externă a țării care urmărește atragerea de resurse din exterior pentru acumularea productivă. Problema într-un asemenea caz este ca eficiența utilizării acestor resurse să permită rambursarea la timp a datoriei contractate. Prin urmare, este important ca deficitul — dacă este necesar — să fie planificat în raport cu posibilitățile prezente și de perspectivă de atragere de resurse din exterior și, mai ales, cu posibilitățile reale de rambursare a datoriei. La nivelul balanței de plăți, definirea echilibrului ar putea suna astfel: posibilitatea ca într-un interval de timp relevant să se facă față plăților externe pe baza intrărilor de devize din tranzacțiile curente și a intrărilor de resurse financiare, cu evitarea crizei de lichiditate.

Deficitele neprogramate ale balanței curente pot fi apreciate deci ca dezechilibre externe care, la rîndul lor, pot fi temporare sau de natură structurală. Un dezechilibru temporar poate fi reprezentat, de exemplu, de micșorarea cererii externe pentru o serie de exporturi ale economiei naționale, fenomen care poate fi tranzitoriu. Un dezechilibru structural, în schimb, se referă la imposibilitatea ca, în condițiile date, economia națională să-și echilibreze pe termen lung fluxurile economice externe. Dezechilibrul extern structural, pentru a fi curmat, presupune ajustări de fond în structura funcțională a economiei naționale.

Existența dezechilibrului (deficitului) extern reclamă măsuri de corectare a acestuia. Se observă astfel mecanisme „propriu-zise” de corectare a dezechilibrului și „cvasimecanisme” (Ch. Kindleberger, 1968). Mecanismele propriu-zise privesc corectarea fundamentală a dezechilibrului ceea ce, în termeni foarte generali, semnifică aducerea consumului intern productiv și neproductiv la nivelul producției interne, în condițiile manifestării stării de echilibru intern (utilizarea deplină a resurselor interne). Cvasimecanismele se împart în două categorii: măsuri de control direct al fluxurilor economice externe, ce urmăresc asigurarea unui echilibru între intrările și ieșirile de active reale și financiare, și mecanismele de finanțare a deficitului. Cvasimecanismele nu în mod necesar conduc la rezolvări durabile ale situației.

În ce privește mecanismele de ajustare a balanței curente, pot fi identificate mecanisme explicative — modele ale realității economice — care privesc fluctuația activității economice și modificările în prețurile relative¹. Astfel, mecanismul multiplicatorului pune în relație dinamica exportului cu cea a activității economice interne și, mai departe, cu dinamica importului². Se poate ilustra cu ajutorul multiplicatorului cum, pentru menținerea echilibrului balanței, reducerea exportului datorată unor factori exogeni implică comprimarea volumului activității economice³. De aici rezultă lipsa de atracție a acestui mecanism pentru factorii de decizie macroeconomică atunci când se pune problema concilierii obiectivului de corectare a deficitului extern cu menținerea unui anumit nivel al intensi-

tății activității economice interne. Tot prin multiplicator se poate arăta efectul pozitiv al creșterii exportului asupra balanței curente și efectul negativ asupra acesteia al investițiilor — datorită importurilor intermediare.

Mecanismul multiplicatorului are multă relevanță pentru situația contemporană a interconexiunilor în economia mondială, cînd interdependențele mari determină transmiterea de fluctuații economice dintr-o zonă într-alta.

Modificările în prețurile relative pot avea un impact diferit asupra evoluției balanței curente. Că sînt rodul dinamicii diferențiate a productivităților naționale, sau a variației ratei de schimb, modificările în prețurile relative influențează pozitiv balanța curentă, dacă se respectă așa numita condiție „Marshall-Lerner” în conformitate cu care suma elasticităților celor două cereri trebuie să fie mai mare decît unitatea⁴. În esență, condiția Marshall-Lerner ne spune că îmbunătățirea balanței curente este cu atît mai fezabilă, cu cît mai elastică este cererea externă pentru bunurile naționale și cu cît mai facil poate fi substituit importul cu bunuri autohtone — de dorit, fără pierderi pe planul eficienței economice. În general, elasticitatea cererii pentru importuri este mai mare atunci cînd economia națională beneficiază de sectoare ce concurează puternic productiv importurile. În ce privește exportul, manifestarea unui monopol pe piață la produsul de export — cazul unor materii prime — face elasticitatea cererii scăzută. În schimb, la bunurile industriale la care concurența este intensă, elasticitatea cererii externe este în mod firesc ridicată. Trebuie subliniat că funcționarea mecanismului elasticităților (prin prețuri relative) este condiționată de flexibilitatea prețurilor în economie, ca de altfel și de cea a cursului de schimb, care prezumează convertibilitatea valutei naționale.

Cele două mecanisme explicative menționate, precum și altele — abordarea „policy-mix” (R. Mundell), abordarea monetară — denotă limite inerente în clarificarea procesului de ajustare a balanței de plăți. Din punct de vedere al puterii explicative și ca grad de generalitate, ele sînt depășite de „teoria absorbției” care permite și analiza pe termen lung a realocării resurselor înăuntrul spațiului național, ca fenomen declanșat de procesul de corectare a deficitului balanței. În plus, teoria absorbției poate fi aplicată oricărei structuri funcționale, inclusiv deci economiei socialiste cu planificare centrală.

2 Între deficitul planificat și cel real al balanței curente poate exista o discrepantă, ca de altfel și între eventualul surplus planificat și cel real al acesteia. În continuare ne vom concentra atenția asupra unor asemenea situații făcînd apel la noțiunea de absorbție internă.

Teoria absorbției, dezvoltată de experți al Fondului Monetar Internațional sub conducerea lui E. M. Bernstein⁵ și impusă în literatura de specialitate de S. Alexander (1952), privește balanța curentă ca diferență între producția națională și utilizările naționale totale, sau „absorbția” internă; ca diferență între venitul național și cheltuielile naționale totale. Să prezintăm legăturile între fluxurile comerciale și variabilele macroeconomice în termenii relației dintre producția internă și cererea internă, cu ajutorul unor identități contabile. Dacă notăm cu Q producția națională, cu E absorbția internă (utilizările), cu X exportul, cu M importul, cu B soldul balanței curente (X—M), cu C consumul neproductiv individual, cu I investițiile nete și cu G consumul social (inclusiv cheltuielile publice), putem scrie relațiile:

¹ Acolo unde prețurile interne sînt suficient de flexibile și sensibile la dinamica prețurilor pe piața mondială.

² A. Iancu arată că multiplicatorul utilizat de Keynes în modelul său are un conținut similar cu cel al coeficientului total al cheltuielilor din balanța input-output.

— La elaborarea mecanismului explicativ al multiplicatorului pentru economia deschisă, un rol important îl au R. Harrod (1939), L. Metzler (1942) și F. Machlup (1943).

³ În economiile socialiste est-europene, se manifestă de mai mulți ani fenomenul epuizării factorilor ce au permis o creștere de tip extensiv. Dezvoltarea preponderentă prin acțiunea factorilor intensivi trebuie să aibă loc — în prezent — într-un mediu internațional cu tendință de deteriorare. Criza economică mondială a afectat negativ exporturile unor țări socialiste, a cauzat reduceri în intensitatea unor activități economice interne; diminuarea exportului nu a fost compensată în întregime de reducerea importului datorită naturii acestuia (import intermediar), ceea ce a dus la deficite externe neplanificate. Adaptarea la aceste condiții nefavorabile depline decisiv de structura funcțională a economiei naționale, de modificarea obiectivului necesară a acesteia.

⁴ A. Marshall (1924) și A. Lerner (1944) sînt referințele de bază pentru această condiție.

⁵ Vezi R. Rhombert și R. Heller (1977, p. 2)

Fig. 1 Curba QQ a posibilităților de producție
K=statal de capital, L=resursele de muncă, T=capacitatea științifică și tehnologică

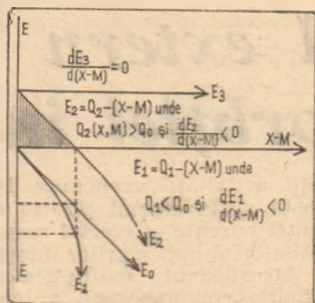

Fig. 2 Relația între absorbția internă (E) și mărimea surplusului comercial (X-M) în raport cu strategia economică aplicată

$$E = C + I + G \quad (1)$$

$$E = Q + M - X \quad (2)$$

Din (1) și (2) rezultă,

$$Q - E = X - M = B \quad (3)$$

Cu alte cuvinte, orice excedent al producției în raport cu suma utilizărilor interne (absorbția internă), ar trebui să fie disponibil pentru export și orice excedent al utilizărilor interne în raport cu producția internă trebuie să fie compensat de import net.

Dacă considerăm că consumul neproductiv individual și consumul social sînt acoperite exclusiv din producția internă, atunci relația (3) devine,

$$A - I = X - M \quad (4)$$

în care A se referă la acumularea (economisirea) internă. Și (4) ne arată că, dacă investițiile depășesc nivelul acumulării interne, se produce import de resurse reale ($X < M$); balanța curentă este deficitară și au loc mișcări de compensare în balanța fluxurilor financiare. Trebuie desigur să se facă distincție între atragerea de resurse din exterior planificată și cea efectivă, care poate fi mai mică, sau mai mare, în funcție de evoluția reală a economiei naționale. Dimpotrivă, atunci cînd acumularea (economisirea) internă depășește volumul investițiilor, se poate exporta mai mult decît se importă. Admițîndu-se și egalitatea exportului cu importul, condiția de echilibru (4) devine $A = I$.

Revenind la relația (3), trebuie spus că ea poate fi privită ca identitate (ex post), sau în ipostaza de condiție de echilibru. Pe noi ne interesează al doilea caz, cînd în fața factorilor de decizie se pot pune probleme nu tocmai facile ca rezolvare practică. În acest sens vom deosebi între diferența planificată dintre Q și E și cea efectivă: se notează astfel diferența planificată cu H.

Excedentul producției dorite sau planificate în raport cu utilizările interne planificate, poate fi mai mare decît posibilitățile reale de valorificare ca export net. Aceasta din mai multe motive: a) ecuația de echilibru nu distinge între bunurile comercializabile și cele necomercializabile în exterior, surplusul de producție putînd fi neexportabil și nici substituibil unor importuri; b) cererea externă s-ar putea să nu favorizeze creșterea corespunzătoare a exportului, termenii schimbului fiind total dezavantajoși. În astfel de circumstanțe, în care $H > (X - M)$, se acumulează în interior stocuri datorită ofertei excedentare care depășește cererea internă și nu găsește de-bușeu în exterior.

Se poate manifesta și un dezechilibru provenit din faptul că absorbția internă planificată nu se poate realiza datorită unor posibile dificultăți în producția internă și neefectuarea importului net programat: $(E - Q) = H > (M - X)$. Identitatea oricum va fi satisfăcută grație ajustărilor în consumul neproductiv real și redimensionarea unor investiții — prelungirea perioadei de realizare.

Două aspecte importante trebuie reținute în legătură cu aplicarea conceptului de absorbție în analiza echilibrului balanței de plăți. În primul rînd, apar cele două ecarteri, $(Q - E)$ și $(X - M)$, al căror conținut economic este diferit dacă avem în vedere deosebirea între programe și realizări efective. În al doilea rînd, existența unor circuite economice diferite, create de gradul de „convertibilitate” diferit al diverselor bunuri exportate — unele pot aduce devize libere, altele nu — complică aplicarea principiului absorbției la ansamblul producției naționale și al utilizărilor interne. De aceea, nu lipsită de pertință este limitarea analizei la o zonă de produse cît mai omogene din punctul de vedere al competitivității externe. În continuare însă, vom căuta să ne menținem pe cît posibil la un nivel de analiză global.

3 Am văzut că problema absorbției interne poate fi pusă în strînsă relație cu starea balanței curente. Prin urmare, pentru factorii de decizie, controlul absorbției interne se conturează ca scop de care depinde menținerea, sau realizarea echilibrului extern. Lăsînd la o parte aspectul menționat, pri-

ritor la dualitatea producției (convertibilă și necorvertibilă în exterior), aducerea volumului absorbției interne la nivelul producției interne se poate înfăptui prin redimensionarea unor utilizări interne și reorientarea de cheltuieli ale agenților economici (H. Johnson, 1958). Prima modalitate de control prezintă latura cantitativă a problemei, în timp ce a doua implică modificări structurale în activității economice.

Deci, dacă absorbția internă este mai mare decît producția internă și se dorește echilibrarea balanței curente, sau dacă $E = Q$, dar se dorește rambursarea treptată a unor resurse financiare atrase din exterior în trecut, trebuie să se procedeze la controlul absorbției interne în sensul reducerii ei și al efectuării de modificări structurale în anumite activități economice (reorientarea de cheltuieli spre bunuri autohtone). Prin reducerea unor utilizări interne se eliberează produse pentru export și se reduce o parte din importul intermediar. Pe de altă parte, substituirea unor importuri (prin reorientarea de cheltuieli), atunci cînd are loc fără pierderi importante pe planul eficienței microeconomice și la nivel macro, afectează pozitiv balanța curentă și poate avea chiar un efect stimulatînd asupra producției. Trebuie subliniat că reorientarea unor cheltuieli spre produse autohtone va fi cu atît mai eficace în ce privește ameliorarea balanței curente, cu cît mai competitive vor fi produsele respective cu bunurile pe care le-au substituit. Altminteri, apariția inițială a unei reduceri în importuri, poate fi acompaniată ulterior de imposibilitatea realizării unor exporturi bazate pe importul intermediar ce a fost înlocuit total, sau parțial. În fig. 1 este ilustrată situația comprimării absorbției interne, prin realizarea unui surplus comercial, care are efect inițial reducerea nivelului producției — deplasarea spre interior a curbei QQ, ceea ce semnifică pierderi pe planul eficienței economice.

Se poate pune întrebarea: nu este posibil oare să se acopere deficitul balanței curente, sau să fie rambursate datorii, prin mărirea producției în condițiile menținerii nivelului absorbției interne? Desigur, acest lucru este posibil atunci cînd resursele înăuntrul spațiului național nu sînt încă utilizate deplin cantitativ și calitativ. Îmbunătățirea mecanismului de valorificare a resurselor poate conduce la mărirea considerabilă a producției⁶⁾ (în fig. 1, deplasarea spre exterior a lui Q_0Q_1 , către Q_2Q_3), la un export care mai mult decît să compenseze importul suplimentar indus de intensificarea activității economice interne. În fig. 2, curba E_2 ilustrează situația îmbunătățirii modului de funcționare a economiei naționale, care permite — pe zona hașurată — menținerea absorbției interne peste nivelul de bază E_0 , în condițiile realizării de surplus comercial. În schimb, E_1 denotă comprimarea absorbției interne ca urmare a două efecte: excedentul comercial și pierderile pe planul eficienței economice (se observă că unghiul este mai mare de 45°). Foarte puțin probabil ar fi situația E_3 , în care creșterea exportului ar mări într-afit randamentul factorilor de producție încît ar permite stabilizarea nivelului absorbției.

Fără îndoială că, dintre cele două alternative — reducerea absorbției interne/mărirea producției naționale — cea care își propune evitarea coborîrii absorbției sub nivelul de bază (E_0) este mult mai atractivă, cel puțin dacă este judecată prin prisma dezideratului de menținere la un anumit nivel a volumului de bunuri și servicii destinate consumului populației. Numai că această alternativă de „control al ofertei” implică modificări adînci în structura funcțională a economiei, fiind, prin urmare, mai dificilă de implementat și, de aceea, în frecvente cazuri este eludată.

4 În părerea mea, pentru a funcționa productiv eficient, sistemul socialist — ca de altfel oricare societate economică⁷⁾ — trebuie să rezolve trei probleme economice fundamentale: a) alocarea eficientă a resurselor, ceea ce presupune calculația economică corespunzătoare; b) remunerarea eforturilor care mențin caracterul performant al muncii sociale; c) asigurarea condițiilor de stimulare a spiritului întreprinzător, a asimilării și generării progresului științific-tehnic în general. Modul concret de soluționare a acestor probleme vitale, mecanismele constituite⁸⁾ în întreprinderea lor funcțională conturează ceea ce numesc structura funcțională a economiei⁹⁾. Economiei socialiste nu îi este „dată” o unică structură funcțională și, în consecință, și instrumentele de politică economică diferă de la caz la caz¹⁰⁾. Totodată, dacă se poate vorbi de o tipologie de control a proceselor economice în econo-

⁶⁾ Este vorba de un proces mult mai amplu decît acțiunea prețurilor cunoscută ca „efectul Sohmen” (E. Sohmen, 1958).

⁷⁾ Care cu resurse limitate, în mod conștient își propune să acopere cît mai bine nevoi nelimitate.

⁸⁾ Planificarea are un mecanism și piața poate fi concepută ca atare.

⁹⁾ În părerea mea noțiunea de „mecanism de funcționare al economiei”, menținută între limite conotative care ne permit să operăm cu ea, nu surprinde iregularitățile activității și rolul factorului subiectiv central în viața economică, precum și totalitatea texturii instituționale care afectează evoluția ansamblului societal.

¹⁰⁾ Vezi W. Brus (1961), E. Dobrescu (1976), I. Nikolov (1979) etc.

mia socialistă (A. Hegedus, 1970), atunci putem considera diferite tipuri de control al absorbției interne. Se poate merge astfel de la intervenția directă generalizată, la cea care folosește cu precădere pârghiile și instrumentele economice. Spre exemplu, manipularea cursului de schimb ca modalitate de reorientare a preferinței agenților economici (întreprinderilor) spre produsele indigene este impracticabilă când prețurile interne nu se află în relație cu cele externe, valuta națională nu este convertibilă, iar avantajele comparative nu ghidează opțiunile de specializare. Din aceeași perspectivă pot fi apreciate ca instrumente de politică economică pârghia fiscală și cea monetară.

Cu puține excepții, în economiile socialiste, reacția la fluctuațiile piețelor externe depinde în prezent de mecanismele de adaptare directă, prin plan. De altfel, specific structurii funcționale tradiționale a economiei socialiste este rolul preponderent — uneori, exclusiv — al planului directiv în alocarea resurselor, distribuirea veniturilor, programarea avansului calitativ al producției. În asemenea structuri funcționale, adaptarea directă urmărește menținerea stabilității planurilor centrale și controlarea riguroasă a efectelor perturbațiilor externe asupra economiei interne. Rolul covârșitor al planului de stat permite inițierea de măsuri de politică industrială de mare anvergură în virtutea principiului „ajustării discontinue conduse centralizat”, dar nu și al eficienței alocative (bazată pe semnalele pieței). Adaptarea eficientă prin asemenea măsuri de politică industrială este condiționată în consecință de măsura în care se asigură microeficiența, la nivelul întreprinderii.

Într-o economie de dimensiune mare, cu resurse considerabile și în care comerțul exterior deține o pondere relativ mică în P.I.B., utilizarea îndeosebi a măsurilor de control direct în procesul de adaptare pare a fi încă o soluție fezabilă (W. Trzeciakowski, 1983). În schimb, economiile socialiste de dimensiune mică, sau mijlocie — cu resurse limitate —, sînt nevoite să-și favorizeze reducerea costului procesului de adaptare (restructurarea) printr-o îmbunătățire a structurii funcționale, care să asigure eficiența la nivelul unității economice de bază și să minimizeze astfel comprimarea absorbției interne. Pentru aceste economii, măsurile de politică industrială, care vizează adaptarea, trebuie să pornească tocmai de la exigențele și perspectivele realizării eficienței microeconomice în condițiile unei „deschideri” normale. Prin aceasta din urmă înțeleg angajarea în circuitul economic mondial printr-o specializare selectivă, în raport cu resursele și posibilitățile reale ale economiei naționale. Este elocvent în acest sens că, în țara noastră, măsurile adoptate în martie 1978 și ulterior de îmbunătățire a structurii funcționale a economiei urmăresc — printre altele —

eliminarea fenomenului de centralism excesiv în conducerea activității economice, dezvoltarea autoconducerii muncitorești, creșterea autonomiei funcționale, a atribuțiilor decizionale ale întreprinderilor, întărirea autofinanțării și autogestunii acestora etc; se dorește mărirea productivității sociale, apreciindu-se că economia noastră națională dispune de resurse încă insuficient utilizate, sau necorespunzător folosite.

Se poate conclua că intervenția directă de ajustare poate fi mai eficace în circumstanțe particulare (ex.: șocul petrolului), poate provoca realocarea de resurse, redimensionarea unor utilizări, limitarea unor importuri. Pe termen lung însă, în economiile socialiste, numai îmbunătățirea structurii funcționale favorizează realizarea de schimbări calitative în macrostructura cantitativă a economiei, permite restructurări cu costuri normale în oferta națională — în raport cu dinamica industrială și tehnologică în lume —, asigură interacțiunea avantajoasă cu celelalte componente ale economiei mondiale.

Daniel DĂIANU

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Alexander, S.: „Effects of a Devaluation on a Trade Balance”, IMF Staff Papers, 1952, n. 2, p. 263—78
- Brus, W.: „Ogólne problemy funkcjonowania gospodarki socjalistycznej” Varsovia, 1961, PWN. În engleză a apărut ca „The market in a socialist economy”, Londra, Routledge & Kegan, 1972.
- Dobrescu Em.: „Optimul Economiei Socialiste”, Editura Politică, București, 1976, cap. XV.
- Harrod, R.: „International Economics”, Cambridge economic handbooks, 1939.
- Hegedus, A.: „Economic Reforms and the Fundamental Types of Control Systems Established in Socialist Economies”, Acta Oeconomica, n. 5, 1970.
- Johnson, H.: „International Trade and Economic Growth”, Allen & Unwin, London, 1958.
- Kindleberger, Ch.: „International Economics”, Irwin, 1968, p. 495.
- Lerner, A.: „The Economics of Control”, Macmillan, 1944, cap. 28.
- Machlup, F.: „International Trade and the National Income Multiplier”, Philadelphia, 1943.
- Marshall, A.: „Money, Credit and Commerce”, New York, 1924, în Kindleberger (1968), p. 270.
- Meade, J.: „The Theory of International Economic Policy”, vol. 1 The Balance of Payments, Oxford University Press, 1951.
- Metzler, J.: „The Theory of International Trade”, în H. Ellis (ed.) „A survey of contemporary economics”, vol. 1, Irwin, 1948.
- Mundell, R.: „International Economics”, Macmillan New York, 1968.
- Nikolov, I.: „Cibernetica și Economia”, Editura Politică, 1973, p. 313—19 — traducere din limba bulgară.
- Rhomberg, R. și Heller, R.: „Introductory survey” în „The Monetary approach to the balance of payments”, FMI, 1977, p. 1—11.
- Sohmen, E.: „The effect of devaluation on the price level”, Quarterly Journal of Economics, May, 1958, p. 273—83.
- Trzeciakowski, W.: „Impact of External Market Fluctuations on Centrally Planned — Market Economies; A systemic Comparative Approach”, Al 7-lea Congres al Asociației Internaționale a Economistilor, Madrid, Proceedings, vol. 2, 1983.

Creșterea eficienței economice

(Urmare din pag. 6)

Referindu-ne la relația producător-utilizator în procesul de asimilare de produse noi și modernizarea celor existente, analiza pe produs la nivel de întreprindere a permis evidențierea efectelor potențiale la utilizator. Bunăoară, analiza procesului de asimilare a noilor tipuri de locomotive la întreprinderea „23 August” din București scoate în evidență că la noua locomotivă LDH 180 se obține o reducere, față de vechiul tip, cu 8 tone de metal la producător și cu 1,8 kg combustibil pentru fiecare oră de funcționare la utilizator. Realizând calculul valoric, rezultată că la fiecare leu cheltuit cu asimilarea în producție a locomotivei LDH 180 se realizează o reducere a cheltuielilor totale (producător și utilizator) cu circa 7 lei.

Analizele efectuate în întreprinderile „23 August” și „Timpuri Noi” au pus în evidență și unele elemente ce influențează nefavorabil eficiența asimilării de noi produse. Elementele respective sînt determinate de practica raportării produselor noi și modernizate la nivelul produselor de fabricație curentă și nu luînd ca termen de comparație performanțele tehnice de vîrf pe piața mondială, de unele insuficiențe ale evidenței statistice centralizate care nu reliefează efectele potențiale pe întreaga durată de fabricație a noilor produse ș.a. Calculele în acest sens și cumularele lor cu efectele potențiale la utilizator pe durata de exploatare ar putea servi și ca bază pentru calculele economice necesare adoptării deciziilor de introducere în fabricație a noilor produse.

O altă cale pentru sporirea eficienței o reprezintă tipizarea liniilor, instalațiilor tehnologice și a produselor. De fapt, tipizarea reprezintă o treaptă a standardizării cu efecte majore asupra consumurilor materiale, avînd două funcții esențiale: funcția selectivă, prin care se limitează numărul de sortotipodimensiuni la niveluri minime; funcția constructivă, care are ca obiectiv realizarea unui număr cît mai mare de tipuri de mașini cu un număr cît mai mic de repere. În prima parte

a procesului de tipizare predomină funcția selectivă, iar treptat crește importanța celei de a doua funcții, ea devenind predominantă. Procesul de tipizare se desfășoară într-o concepție sistemică în mai multe etape, fiind orientat în două mari direcții care au o strînsă legătură și anume: tipizarea liniilor și instalațiilor tehnologice și tipizarea produselor. Acțiunea tipizării liniilor și instalațiilor tehnologice se va realiza într-un grad de circa 75 % și va asigura în acest cîncinal o reducere a greutateii utilajelor cu peste 190 000 tone, ceea ce echivalează cu o economie de peste 12,5 miliarde lei.

În practica noastră economică, în speță industrială, gradul de tipizare a produselor a atins aproape 90% fiind mai ridicat în metalurgie, construcția de mașini, chimie și alte ramuri. Prin tipizarea produselor se realizează economii nu numai în faza de producție, ci și în faza de exploatare, ceea ce impune să se calculeze eficiența cumulată a tipizării.

Pentru perfecționarea procesului de tipizare a produselor proiectat prin prisma relației producător-utilizator este necesar, după opinia noastră, să se aibă în vedere: îmbinarea intereselor producătorului cu cele ale utilizatorului astfel încît restrîngerea sortotipodimensiunilor să nu genereze o majorare a consumului material la utilizator — concomitent, producătorul ar trebui să beneficieze și el de economiile realizate în exploatarea produsului tipizat; scurtarea la minim a perioadei de adaptare a utilizatorului la standardele producătorilor; proiectarea unor modele unificate multifuncționale care să poată fi utilizate pentru mai multe domenii și subramuri ale construcțiilor de mașini ș.a.

Elementele la care ne-am referit în analiza noastră nu epuizează, desigur, gama largă a efectelor pe care le are promovarea progresului tehnic asupra reducerii consumurilor materiale, deopotrivă la unitățile producătoare și la beneficiari. Important de subliniat este faptul că efectele pozitive pot fi amplificate, ceea ce impune o analiză cît mai judicioasă a căilor vizate, anticiparea interdependențelor care se produc, a efectelor cumulate pe întreaga filieră: cercetare-proiectare, fabricarea noului produs, utilizarea ș.a.

INTRE ideile de mare profunzime ale lui N. Bălcescu, sînt și acelea potrivit cărora revoluția viitoare „nu sã va mãrgini a cere libertate dinlãuntru, care e peste puțință a dobîndi fãrã libertatea din afarã, libertatea de supt domnirea streinã, ci va cere libertatea naționalã. Deviza ei va fi: dreptate, frãție, unitate. Ea va fi o revoluție naționalã”. Este surprinsã aici legãtura strînsã care existã între libertatea socialã și unitatea și independența naționalã, cãci, continua el, „numai atunci cînd rãzboiul va mintui nația de apãsarea streinilor și o va reintregi în libertatea și unitatea sa, adunarea poporului, Constituanta, va putea sã realizeze în pace toate reformele politice și sociale de care ei are nevoie și sã constituieze domnirea democrației, domnirea poporului prin popor”¹⁾. Iar A. Russo, referindu-se la aceeași corelație, scria: „Slobozenia e îndoitã: cea dinlãuntru și cea din afarã... ele sînt surori, una fãrã alta nu pot trãi”²⁾. Rezultã cã marii patrioți au înțeles și în consecință au postulat cu toatã claritatea unitatea laturii sociale și naționale a mișcãrii de eliberare a românilor.

Argumentele de ordin istoric, etnic, geografic, moral și instituțional în sprijinul Unirii tuturor românilor se împletesc, adesea, cu cele de ordin economic. Astfel, gînditorii progresiști subliniau cã Unirea va duce la creșterea potențialului politic și economic al țãrii și va pune națiunea romãnã în relații de egalitate cu celelalte națiuni ale lumii. În presa vremii se scria: „România toatã, această mare familie de frați, nu poate fi fericitã, nu poate fi tare și puternicã decît numai prin unire; prin unire numai vom alcãtui un stat mare, un stat care nu are a se teme de nici o putere strãinã și care sã fie considerat între celelalte state libere. Dar nu numai în privința politicã este neapãratã unirea... ci și în privința financiarã este asemenea folositoare și trebuincioasã”. Și, evidențindu-se cã Unirea va favoriza accelerarea progresului general, se adãuga: „Da, unitã, numai unitã România va înflori; atunci nici o putere nu va mai fi perdutã, toate facultãțile se vor dezvolta și vor contribui la fericirea patriei comune” și astfel ea se

65 de ani de la fãurirea statului național unitar român Ideea de unitate și independența naționalã — componentã fundamentalã a tradițiilor valoroase ale gîndirii social-economice romãnesti (II)

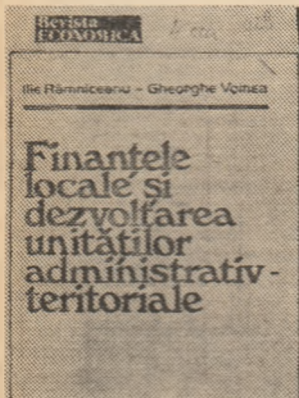
va putea situa în rîndul „națiilor celor mai înaintate”³⁾. Constituirea statului național, era apreciatã de M. Kogãlniceanu ca esențialã pentru a contribui „cu toatã eficacitatea la dezvoltarea naționalã, moralã sau materialã a patriei noastre”⁴⁾. Iar într-o lucrare din 1857 semnatã „Un român din București”, se arãta cã „Unirea... e învierea industriei” și se evidențiau în continuare condițiile favorabile pe care le va crea Unirea pentru dezvoltarea întregii economii naționale.

Unirea Moldovei cu Țara Romãneascã la 24 ianuarie 1859 — „actul energetic al întregii națiuni”, cum sublinia M. Kogãlniceanu — a ridicat pe o treaptã superioarã lupta de eliberare naționalã a tuturor românilor. Gînditorii progresiști de pe ambele versante ale Carpaților au considerat Unirea din 1859 doar o etapã în unirea tuturor românilor, în alcãtuirea statului național românesc unitar. Dînd glas idealului de realizare a deplinei unitãți naționale a românilor, B. P. Hașdeu scria: „Nu numai în privința limbii, ci și în aceea a teritoriului este absoluta-

mente imposibil de a trage o linie de demarcațiune între moldoveni și munteni... moldovenii sînt munteni, muntenii sînt moldoveni, muntenii și moldovenii sînt transilvani, transilvanii sînt moldoveni și munteni, iatã singurul aspect adevãrat și posibil al acestui majestuos tablou de unitate naționalã fãrã exemplu în analele lumii!”. Deosebit de pregnant au relevat dorința și voința românilor din Transilvania de a se uni cu România patrioții de dincolo de Carpați. Într-un memoriu adresat principelui Cuza, în 1860, Al. Papiu Ilarian arãta: „Românii din Transilvania, în împrejurãrile de față, numai la Principate privesc, numai de aici așteaptã semnul, numai de aici își vãd scãparea”. Totodatã, patrioții din Transilvania au demonstrat cu argumente temeinice vechimea și continuitatea poporului nostru pe aria întregului teritoriu românesc al vechii Dacii și prin aceasta legitimitatea nãzuinței românilor de aici de a se uni cu patria mamã. Astfel, V. Lucațiu, respingînd cu vehemență afirmațiile fanteziste despre „imigrațiunea românilor din Tracia” în Transilvania, sublinia: „Sîntem deci, în patria noastrã, pe pãmîntul nostru strãmoșesc, care a fost o parte din Dacia-Traianã” și conchidea: „Noi avem conștiința drepturilor și libertãților noastre naționale, sîntem neîndestulați cu actuala situațiune politicã, pretindem schimbarea ei și întrepunerea programului nostru național”.

Un merit deosebit al gînditorilor înaintați este punerea în luminã a legãturii dialectice dintre naționalitate, unitate și independență. Astfel, N. Bălcescu scria: „Dacã naționalitatea este sufletul unui popor, dacã citã vreme el pãstreazã acest semn caracteristic al individualitãții sale, acest spirit de viață, el este investit cu dreptul neprescriptibil de-a trãi liber, unitatea naționalã este chezușuirea libertãții lui, este trupul lui trebuincios ca sufletul sã nu piarã și sã amorteascã, ci din contra, sã poatã crește și a se dezvolta”. Iar M. Kogãlniceanu sublinia cã unirea este „singurul mod în stare de a consolida naționalitatea românilor, de a le da demnitate, putere și mijloace pentru a împlini misiã lor...”

FIȘE

● Prin volumul recent tipãrit la EDITURA ȘTIINȚIFICĂ ȘI ENCICLOPEDICĂ, sub titlul „Finanțele locale și dezvoltarea uni-

tãților administrativ teritoriale”, Ilie Rîmniceanu și Gheorghe Voinea își propun sã acopere un spațiu puțin cercetat în literatura de specialitate: finanțele locale în sistemul financiar al economiei naționale. O atare analizã este justificatã și de un alt fapt, anume necesitatea de a integra cît mai eficient sistemul financiar local în structura economicã în profil teritorial, ca o condiție esențialã a materializãrii principiilor autoconducerii și autofinanțãrii la nivel județean. Dupã o scurtã incursiune istoricã în gîndirea și practica economicã ce a ghidat evoluția finanțelor locale în țara noastrã de-a lungul timpului, autorii analizeazã detaliat diversele componente ale finanțelor locale: conținutul, structura și rolul bugetelor locale, sursele de asigurare a veniturilor, conținutul cheltuielilor care sînt de competența organelor locale ș.a.

În alte capitole ale volumului autorii se opresc în amănunt asupra unor probleme actuale ale elaborãrii, adoptãrii și realizãrii bugetelor locale în condițiile aplicãrii principiilor autofinanțãrii și ale creșterii rolului finanțelor unitãților economice locale. Strîns legat de imperativul sporirii rolului finanțelor locale în procesul dezvoltãrii economico-sociale sînt analizate o serie de aspecte teoretico-metodologice privind elaborarea, structura și executarea planului financiar în profil teritorial.

Adaptare și eficiență

● Realizarea sarcinilor de plan asumate pentru actualul cincinal presupune o adaptare creativã la schimbãrile prezente — și cele de perspectivã — ce afecteazã economia mondialã. În funcție de restricțiile cunoscute, economistul maghiar Lajos Faluvegi întrevide patru

direcții prin care economia ungãrã se poate dezvolta în continuare, direcții sintetizate în articolul „A kibontakozás útjai az 1983-85 közötti időszakban” (Cãile de dezvoltare pentru anii 1983-1985) publicat în numãrul 7-8 al revistei „KOZGASDASÁGI SZEMLE”. O primã direcție vizatã constã în impulsivizarea exporturilor de produse industriale concomitent cu stimularea substituirii importului, dar numai în cazul în care atare substituție se dovedește eficientã. Strîns legatã de această opțiune este cea care promoveazã diminuarea importurilor prin intermediul raționalizãrii consumurilor energetice și de materii prime. Un aspect important al creșterii eficienței generale îl reprezintã utilizarea mai bunã a forței de muncã, acțiune în care un rol preponderent va reveni amplificãrii mobilitãții profesionale și orientãrii acestui proces spre întreprinderi eficiente, competi-

Ideea naționalității se îmbină organic în concepția gânditorilor progresiști cu cea a unirii, aceasta fiind considerată ca principalul mijloc de a dobîndi și păstra independența națională. G. Barițiu sublinia astfel că „tăria și puterea unui popor, baza sa, politica sa de cumpănire, nădejile sale zac în unirea națională”. Iar N. Bălcescu releva convingerea românilor despre „**mintuirea de orice domnire străină prin unitatea națională**”.

Fiind considerată drept chează a cuceririi și păstrării independenței, unitatea națională, la rîndul său, va fi potențială de suveranitate de stat. Plină de adînci semnificații și adevăr sint, de exemplu, aprecierile cuprinse într-un ziar al vremii, potrivit cărora patriotismului îi „corespunde principiul suveranității naționale; căci cei ce-și iubesc patria nu vor să o vadă nici într-un chip supusă. Din principiul suveranității naște acela al intrinsecii, fiindcă este știut, că suveranitatea pierie îndată ce se înstreinează o parte dintr-însă”⁵). În acest raport dialectic națiune-suveranitate se înscrie și ideea, cu un pronunțat caracter peren, potrivit căreia suveranitatea „este atributul, este proprietatea națiunii” și că „cel mai prețios drept al unei națiuni este dreptul ei de a se guvernă precum voiește ea”.

Tocmai din această perspectivă gânditorii înaintați și-au exprimat convingerea că cucerirea la 1877, cu arma în mînă, a independenței de stat a României, rezultat al luptei eroice, al voinței ferme de libertate și neatîrnare a poporului nostru, va da un nou și puternic imbold dezvoltării economice și sociale a țării, va exercita o profundă înrîurire asupra întregii evoluții istorice a României pe drumul progresului social, va permite afirmarea tot mai viguroasă a poporului nostru ca națiune de sine stătătoare. „Sintem independenți... Am ajuns la scopul urmărit nu de azi, ci, pot spune, de secole...”, arăta cu o deosebită satisfacție M. Kogălniceanu în Cuvîntarea rostită la 9 mai 1877 la Ședința Adunării Deputaților. „Trebuie să dovedim, continua el, că reclamăm independența pentru că și noi ca națiune avem dreptul să trăim cu viața noastră...”

Așadar, trebuie să dovedim că, dacă voim să fim națiune liberă și independentă, nu este pentru ca să neliștișim pe vecinii noștri; din contra, și încă mai mult decît pînă acum, să arătăm că sintem o națiune hotărîtă să ne ocupăm de noi, să ne ocupăm de națiunea noastră, să ne ocupăm de dezvoltarea ei, de dezvoltarea buneii stări morale și materiale, iar nicidecum ca să îngrijim, ca să neliștișim pe cineva”.

Ampla solidaritate națională a tuturor românilor s-a manifestat puternic în cursul războiului de neatinare din 1877. Astfel, „Gazeta Transilvaniei” din 24 iunie 1877 evoca cu căldură luptele seculare ale românilor pentru a scutura dominația străină și sublinia: „S-ar putea acum, români, ca noi cei mai de aproape de ai lor, noi asupra cărora încă s-au resfrînt raziile binefăcătoare ale victoriei lor, noi să rămînem nepăsători față cu cei cari vin a continua opera ce au început-o glorioșii lor strămoși?”. La războiul de neatinare au participat, după cum se știe, numeroși voluntari transilvăneni, dovedind elocvență a solidarității, a voinței tuturor românilor de a trăi în libertate.

Promovarea ideilor de unitate și independență națională se sprijinea în mod deosebit pe înțelegerea de către gânditorii înaintați a faptului că națiunea este un element istoric firesc și constitutiv al omenirii, iar respectarea drepturilor tuturor națiunilor este o condiție pentru dezvoltarea fiecăreia și a comunității umane în ansamblu. Astfel, Ion C. Brătianu scria, în 1853, că „națiunea nu poate produce, nu poate da omenirii tot ce este în puterea ei decît cînd se dezvoltă în înseși elementele și condițiunile sale naturale”⁶). Iar socialistul M. Gheorghiu-Bujor sublinia: „Noi voim să se păstreze independența fiecărei națiuni, căci altfel nici nu s-ar putea stabili adevăratele legături trainice între popoare, în care fiecare națiune să aducă tributul propriu de cultură în concertul civilizației omenestii”⁷). Este de menționat că în gîndirea progresistă este formulată cu claritate ideea potrivit căreia libertatea unui popor depinde de respectarea libertății celorlalte. Astfel, V. Mălinescu sublinia, în

1850, că „pînă cînd un popor va geme încă sub jug, nici unul nu va putea fi deplin liber”.

Iar recunoașterea și respectarea unității și independenței tuturor națiunilor constituia, după părerea gânditorilor înaintați, o condiție esențială pentru colaborarea între ele în vederea înfăptuirii aspirațiilor lor de pace. Gînditorii români au promovat cu tărie idealul păcii între popoare, această nobilă aspirație dintotdeauna a poporului român. „Pacea între popoare și pacea universală, arăta G. Barițiu, este un ideal în adevăr sublim, a cărui realizare au dorit și o vor dori totdeauna toți oamenii de bine”. Doctrinarii români au condamnat cu vehemență atentatele la adresa păcii și securității popoarelor și au susținut lupta popoarelor pentru eliberarea lor de sub orice dominație. Astfel, referindu-se la dreptul fiecărei națiuni de a-și dobîndi libertatea, tinerii din redacția ziarului „Junimea română” subliniau în 1851 că „o nație poate întrebunța toate mijloacele energice spre a-și scutura jugul”. În același timp, gînditorii înaintați au formulat soluții care să potenteze capacitatea de apărare a unității și independenței naționale. Formulată de către pașoptiști, teza despre rolul hotărîtor al pregătirii întregului popor în vederea apărării țării este promovată cu consecvență și de către socialiștii care scriau în acest sens că „Poporul e puterea”, în cazul unei agresiuni din afară „orice armată, cît de puternică, ar deveni fără putere cînd ar avea să lupte cu întregul popor”.

conf. dr. Dumitru MUREȘAN

¹ N. Bălcescu, op. cit., p. 114.

² A. Russo, Scrieri alese. E.S.P.L.P., București, 1959, p. 147.

³ „Pruncul român”, 1848, nr. 13. Citat din Gîndirea social-politică despre Unire (1859), p. 41 și 42.

⁴ M. Kogălniceanu, Discursuri parlamentare din Epoca Unirii, Editura Științifică, București, 1959, p. 14-15.

⁵ „Junimea română”, Paris, nr. 1 din mai 1851. Citat din Apărarea patriei, a independenței și suveranității naționale, p. 109.

⁶ I. C. Brătianu, Naționalitatea, în: P. Cornea, M. Zamfir, Gîndirea românească în epoca pașoptistă, vol. I, p. 408.

⁷ Documente din istoria mișcării muncitorești din România 1910-1915, Editura Politică, București, 1968, p. 67.

ve. În sfîrșit, concluzionează L.F. realizarea acestui pas spre intensivizare presupune perfecționarea mecanismului economic în direcția sporirii stimulării întreprinderilor spre îmbunătățirea parametrilor calitativi ai activității lor.

Dinamismul schimburilor tehnologice

● Deși are un impact recunoscut asupra dezvoltării societății moderne, tehnologia, mecanismele sale, dinamismul tehnologic, sînt relativ puțin cunoscute, opinează Louis A. Girifalco în articolul „The dynamics of technological change” publicat în numărul 2/1983 al revistei ECONOMIC IMPACT. Pentru surmontarea dificultăților pe care le ridică o metodologie insuficient de elaborată, autorul propune patru categorii de factori relevanți pentru surprinderea dinamismului tehnologic: rata ditu-

ziunii tehnologice, cu alte cuvinte viteza cu care o nouă tehnologie atinge nivelul industrial; rata substituției tehnologice, care exprimă viteza cu care o tehnologie nouă înlocuiește o tehnologie aflată deja în uz; frecvența inovației tehnologice și, un ultim factor, decalajul inovativ, concretizat în intervalul ce desparte momentul inovațional de cel al lansării sale pe piață sub forma unui produs nou. Analize de detaliu desfășurate în acest cadru conceptual îl conduc pe L.G. la concluzia, cu caracter mai general, potrivit căreia fluxurile schimburilor tehnologice nu au un caracter continuu, perioade de maximă intensitate inovativă alternînd cu perioade de aparentă stagnare. Un alt element important îl reprezintă, după cum se arată în studiu, faptul că timpul în care se măsoară progresul tehnologic este diferit de cel al deciziilor economice: este mai alert.

Premiul Nobel pentru economie - 1983

● Economistul american de origine franceză Gerard Debreu a fost desemnat recent cîștigător al Premiului Nobel pentru economie pe anul 1983. După cum se menționează într-un comunicat al agenției guvernamentale de presă a Statelor Unite (U.S.I.A.), prestigioasa distincție științifică a fost acordată economistului american ca o recunoaștere a valorii lucrărilor sale - cea mai importantă dintre acestea este cartea „Theory of value” (Teoria valorii) publicată în anul 1959 - în care sînt dezvoltate o serie de modele matematice cu aplicație la teoria clasică a cererii și ofertei. Prin modelele matematice elaborate, G. Debreu și-a propus să argumenteze viabilitatea teoriei echilibrului general potrivit căreia prețurile, cererea și oferta tind, în cadrul unei economii de pia-

FIȘE

ță, spre realizarea unui echilibru global. Potrivit propriilor sale afirmații, economistul „a urmărit să elaboreze modele abstracte care să ofere o imagine a modului în care numeroși agenți economici (producători și consumatori) din care este alcătuită economia adoptă decizii, precum și gradul în care aceste decizii sînt compatibile între ele, cum contribuie la realizarea unui echilibru al sistemului”. De asemenea, după cum remarcă unii specialiști, Gerard Debreu deține o prioritate științifică în ce privește analiza unor probleme cum sînt „echilibrul competitiv” și modul de influență al mecanismului pieței capitaliste asupra alocării și utilizării resurselor.

ORIENTĂRI ȘI TENDINȚE ÎN COMERȚUL INTERNAȚIONAL ÎN CONTRAPARTIDĂ (II)

DISCRIMINAREA comercială și recrudescența protecționismului — ca forme ale opoziției țărilor capitaliste dezvoltate față de cerințele obiective ale mutațiilor structurale în diviziunea internațională a muncii — afectează, în condițiile actualei crize economice mondiale, schimburile comerciale internaționale cu o forță cu totul ieșită din comun. Tocmai ca răspuns la manifestările negative din comerțul internațional ale actualei crize economice mondiale, în practica comerțului dintre state s-au conturat, în ultimii ani noi mecanisme a căror utilizare a luat o mare extindere. Comerțul internațional în contrapartidă nu este numai o „pelerină pentru vremea rea”, un instrument mai sofisticat pentru tranzacții în condițiile crizei economice mondiale și nici o simplă revenire la formele arhaice de troc, ci un rezultat al evoluției produse în economia mondială, în comerțul internațional, în sistemul financiar-valutar și de credit internațional. În condițiile dificile din economia mondială din ultimii ani, ale crizei economice mondiale, comerțul în contrapartidă a devenit un mijloc util pentru țări care nu dețin în cantitate suficientă mijloace de plată pentru a-și finanța achiziționarea unor produse exportate de țările capitaliste dezvoltate, așa cum sunt utilajele și tehnologia necesare procesului de dezvoltare, sprijinind în acest mod amplificarea relațiilor economice internaționale.

Factorii care au influențat evoluția în această direcție a schimburilor comerciale internaționale au fost numeroși. Amintim dintre ei inflația din țările capitaliste dezvoltate, formarea unor deficite ale balanțelor de plăți și, ca rezultat al acumulării acestora, a unei datorii externe față de țările occidentale și băncile comerciale ale acestora, în țările în curs de dezvoltare și în țările socialiste, criza creditului internațional și a relațiilor valutar-financiare internaționale, funcționarea unor restricții valutare și a neconvertibilității monedei naționale a unui număr mare de țări în curs de dezvoltare etc.

Inflația din țările capitaliste dezvoltate constituie un element critic în ceea ce privește cerințele de efectuare a schimburilor în contrapartidă de mărfuri, în special ca urmare a faptului că prețurile internaționale sunt determinate în principal pe piețele occidentale. Nivelul mediu al inflației în țările capitaliste dezvoltate a fost în 1980 de 8,6 la sută, însă în unele din țările vest-europene, care desfășoară schimburi comerciale mai susținute cu țările socialiste de exemplu, rata inflației a fost mult mai ridicată (Italia 20,4 la sută, Anglia 18,8 la sută, Franța 11,2 la sută). În 1981 și 1982, ca urmare a promovării în mai multe țări capitaliste, în primul rând în S.U.A., a unor politici economice cu caracter monetarist, care au restricționat creșterea masei monetare prin intermediul majorării dobânzii, nivelul inflației s-a redus semnificativ, rămânând însă des-

tu de ridicat în comparație cu situația din deceniile al șaselea și al șaptelea. Nivelul ridicat al inflației și diferențele între nivelurile naționale ale inflației în diferite țări capitaliste au cauzat fluctuații majore în evoluția cursurilor de schimb, creind nesigură și incertitudini în comerțul internațional. Comerțul în contrapartidă — fără intervenția mijloacelor de plată — este considerat drept o modalitate de asigurare contra fluctuării rapide a prețurilor pentru produsele importate, ca urmare a fluctuațiilor cursurilor de schimb, ca o modalitate de a menține o stabilitate pentru exporturile țărilor în curs de dezvoltare și țărilor socialiste.¹⁾

Distorsiunile din anii recenți pe planul economiei mondiale, ca urmare a majorării repetate a prețului petrolului pe piața internațională, a ratelor înalte ale inflației, încetinirii creșterii economice și înregistrării unor rate de creștere stagnante sau chiar negative în 1981 și în special în 1982, a stagnării și scăderii volumului și valorii comerțului internațional au avut ca rezultat **formarea unor deficite ale balanțelor de plăți curente**, în special în cazul țărilor în curs de dezvoltare neexportatoare de petrol. Deficitul balanței de plăți curente — pe ansamblul țărilor în curs de dezvoltare importatoare de petrol a crescut de la 33 miliarde dolari în 1973, la 44 miliarde dolari în 1979, la circa 70 miliarde dolari în 1980, la 83 miliarde dolari în 1981 și la 74 miliarde dolari în 1982²⁾. Deficitele majore ale balanțelor de plăți curente au avut drept consecință uriașele datorii externe ale țărilor în curs de dezvoltare.

Achiziționarea de produse prelucrate și servicii de către țările în curs de dezvoltare din țările capitaliste dezvoltate se face în mod tradițional prin recurgerea la creditele occidentale pe termene medii sau lungi. În decursul anilor s-au acumulat însemnate debite, iar datoria externă astfel formată a țărilor în curs de dezvoltare și țărilor socialiste a ajuns la niveluri ridicate. De la circa 16,2 miliarde dolari în 1974, datoria externă față de țările capitaliste a țărilor socialiste europene a ajuns în 1981 la circa 80 miliarde dolari³⁾. În timp ce datoria externă a țărilor în curs de dezvoltare a cunoscut o majorare rapidă, de la 142 miliarde dolari în 1974, la 626 miliarde dolari la sfârșitul anului 1982⁴⁾. În 1982 numai serviciul datoriei externe a costat țările în curs de dezvoltare 130 miliarde dolari.

Ținând seama de faptul că datoria externă și serviciul aferent al datoriei externe limitează capacitatea țărilor de a recurge la mobilizarea de noi resurse financiare și de credit din străinătate, țările debitoare au fost nevoite să recurgă pentru finanțarea importurilor la comerțul în contrapartidă. Într-adevăr, după cum se știe, în prezent problema datoriei externe evidențiază cu precădere nu aspectul de insolabilitate a țărilor datornice, ci absența sau insuficiența temporară a lichidității interna-

ționale, a mijloacelor de plată pentru asigurarea la scadență a serviciului datoriei externe. În asemenea condiții, băncile comerciale occidentale înseși au sfătuit clienții lor să recurgă la comerțul în contrapartidă, ca modalitate de a-și asigura restituiră imprumuturilor scadente. În ultimii ani, odată cu agravarea crizei economice mondiale, situația datoriei externe s-a înrăutățit ca urmare a manifestării unor factori exogeni, așa cum este majorarea la niveluri artificiale de ridicate a dobânzilor sau reducerea perioadelor de rambursare a acestora. Acești factori au condus la manifestarea unei puternice crize a creditului internațional, la modificarea fundamentală a condițiilor de acces la resursele financiare internaționale. O parte însemnată din actualele datorii externe în valută ale țărilor în curs de dezvoltare și țărilor socialiste a fost contractată în situația în care creditul internațional funcționa în condiții avantajoase pentru debitori: nivel relativ redus al dobânzilor nominale și dobânzi reale (diferența dintre nivelul nominal al dobânzii și rata inflației) negative. În aceste condiții, importurile necesare puteau fi finanțate — în cazul insuficienței mijloacelor de plată — prin recurgerea la credit atât comercial, cât și financiar. De-abia după majorarea nivelului nominal al dobânzilor pînă la dimensiunea cînd depășea nivelul inflației și formarea unor dobânzi reale ridicate, accesul la creditul internațional — ca mijloc de finanțare a importurilor a devenit mult îngrădit, făcînd necesară căutarea unor formule alternative de finanțare a importurilor și anume de export în contrapartidă cu importul necesar. Criza creditului internațional a acționat și mai profund asupra posibilităților de finanțare de către țări a importurilor prin faptul că a cerut ca o pondere în creștere din veniturile valutare realizate din exporturi să fie deturnate de la finanțarea importurilor spre asigurarea unui serviciu al datoriei externe, în care componenta dobânzi s-a amplificat în mod artificial.

O altă cauză a recurgerii la comerțul în contrapartidă — fără intervenția directă a mijloacelor de plată — de către țările în curs de dezvoltare și țările socialiste constă în amplificarea dificultăților de finanțare a importurilor în absența convertibilității monedelor naționale ale acestor țări și a încasărilor lor din exporturi. După cum se știe, atunci cînd monedele convertibile ale țărilor capitaliste dezvoltate își determină cursul pe piețele de schimb, există o tendință ca acest curs să se stabilească la un nivel care echilibrează balanța de plăți curente pe termen lung. Dacă se formează un deficit, cursul monedei tinde să scadă,

¹⁾ Analysis of Recent Trends in U.S. Commerce, United States International Trade Commission, Washington, martie 1982, p. 10.

²⁾ „World Financial Markets”, mai 1982.

³⁾ Etude sur la situation économique de l'Europe en 1981, C.E.E./O.N.U. (XXXVII) (1) Add. 1, p. 311.

⁴⁾ Vezi „Journal”, Belgrad, iunie 1983, p. 31

influențând pe exportatori în sensul sporirii competitivității vânzării lor în străinătate și pe consumatori de a căuta în locul importurilor, produse de substituție pe plan autohton. În țările în care monedele naționale nu sînt convertibile, nu funcționează un asemenea mecanism cu acțiune automată. Cursul de schimb al monedei naționale nu reflectă pe deplin legătura cu costurile interne, iar nivelul acestuia poate fi stabilit și pe seama unor considerente extraeconomice. De aceea, pentru a putea importa, țările care nu posedă monede convertibile trebuie să urmărească obținerea din exporturi a unei cantități de mijloace de plată în valută liber convertibilă care să acopere importurile din țările capitaliste dezvoltate. Plățile neputîndu-se face în monedele neconvertibile, importatorii occidentali din țările fără convertibilitate trebuie să plătească în valută liber convertibilă. Desigur, această cerință de utilizare a mijloacelor de plată occidentale nu ar aduce nici un fel de prejudicii țărilor care importă bunuri din țările capitaliste, cu condiția ca exporturile pe care le realizează să aducă suficiente încasări valutare pentru a acoperi valoarea importu-

rilor (și, în plus, așa cum s-a arătat, plata scadentă în contul serviciului datoriei externe). Tocmai penuria de mijloace de plată în cazul țărilor în curs de dezvoltare a motivat extinderea comerțului în contrapartidă.

O cauză a amplificării comerțului în contrapartidă o constituie și menținerea de către țările în curs de dezvoltare a unui curs de schimb al monedei naționale superior nivelului de piață, ceea ce creează o tendință de formare a deficitelor balanțelor de plăți curente și de aplicare a unor modalități administrative de echilibrare a exporturilor cu importurile. Menținerea unor cursuri supraevaluate pentru monedele naționale neconvertibile conduce la penurii de mijloace de plată — valută liber convertibilă — în multe țări în curs de dezvoltare. În general, valuta obținută pentru exporturi — care este predată de către exportatori băncii centrale din țările în curs de dezvoltare contra monedă națională, pentru a fi repartizată pentru importurile aprobate — nu este suficientă pentru a asigura importurile, făcînd necesară recurgerea la comerțul în contrapartidă, pentru a putea plăti și direct în mărfuri unele produse necesare a fi importate din țările dezvoltate.

Operațiunile comerciale în contrapartidă sînt încurajate și în țările socialiste, ca urmare a efectelor dinamice și a caracterului reciproc avantajos al acestor tranzacții. Operațiunile comerciale în contrapartidă asigură stabilitate și continuitate pentru relațiile țărilor socialiste, ceea ce constituie o puternică motivație pentru economiile planificate ale acestor țări.

Ca urmare a motivațiilor specifice pentru recurgerea la comerțul în contrapartidă în țările în curs de dezvoltare și țările socialiste, ca și în țările capitaliste dezvoltate, în actualele condiții ale crizei economice mondiale, acest schimb de mărfuri fără intermedierea mijloacelor de plată a devenit un element al politicii comerciale a multor țări ale lumii⁵⁾. De exemplu, în condițiile reducerii prețurilor materiilor prime pe plan internațional în 1981—1982 și, ca urmare, a încasărilor din exporturi ale țărilor în curs de dezvoltare, exportatoare de asemenea produse, comerțul în contrapartidă, a devenit o orientare insistentă de politică comercială a țărilor în curs de dezvoltare.

dr. Aurel GHIBUTIU
dr. Aurel DUȘAN

⁵⁾ Informatorul comerț de barter. „Figyelő”, 12 mai 1983

Instalație automată de imbuteliere comandată prin inițiatori

Înterupătoare fără atingere și fără contact
Automatizarea producției și larga utilizare a roboților industriali face necesară o multitudine de traductoare de semnale pentru supravegherea funcționării.

Vă oferim un sistem modular de inițiatori care funcționează fără atingere și fără contact

- inițiatori inductivi cu șliț, de apropiere și inelare
- bariere de lumină alternativă, bariere de reflexe alternative, manipolatoare alternative precum și amplificatoare de conectare adaptate, blocuri de

alimentare de la rețea, elemente galvanice de separare, module pentru schemele de formare a impulsurilor.

Utilizarea aparatelor noastre asigură :

- siguranță mare în exploatare
- rezistență la uzură și eliminarea lucrărilor de întreținere
- interschimbabilitate universală
- cuprinderea foarte rapidă a semnalelor și prelucrarea lor ulterioară complet electronizată
- precizie ridicată și posibilitatea de reproducere a punctelor de conectare

Solicitați informații detaliate și oferte de export

VEB MESSGERÄTEWERK BEIERFELD
DDR · 9433 Beierfeld, Clara-Zetkin-Straße 7

Betrieb des:

KOMBINAT VEB
ELEKTRO-APPARATE-WERKE
BERLIN-TREPTOW
„FRIEDRICH EBERT”

Exportator

HEIM-ELECTRIC
EXPORT-IMPORT
VOLKSEIGENER AUSSENHANDELSBETRIEB DER
DEUTSCHEN DEMOKRATISCHEN REPUBLIK
DDR 1078 BERLIN ALEXANDERPLATZ 8
HAUS DER ELEKTROWINDUSTRIE

PUBLICOM

U.R.S.S.

AMPLE PREOCUPĂRI DE PERFECTIONARE A MECANISMULUI ECONOMIC

PRIN EFORTURILE eroice ale popoarelor sale, sub conducerea partidului comunist, Uniunea Sovietică a devenit astăzi un stat industrial modern, cu un uriaș potențial economic — material și uman. Acest salt reprezintă o premisă solidă pentru trecerea la o etapă nouă a dezvoltării țării, caracterizată de tovarășul I. V. Andropov, secretarul general al P.C.U.S., drept o etapă de „perfeccionare planică multilaterală a socialismului dezvoltat”, de „profunde schimbări calitative în forțele de producție și de perfecționare corespunzător acestor schimbări, a relațiilor de producție”.

În domeniul economic, principala sarcină formulată de P.C.U.S. o constituie „creșterea substanțială a productivității muncii”. Pentru realizarea acestui obiectiv a fost stabilit un ansamblu de măsuri menite să asigure trecerea economiei sovietice pe calea dezvoltării intensive. Ele privesc folosirea mai rațională a potențialului productiv și tehnico-științific al țării; depășirea rămănerii în urmă, în raport cu cerințele, a unor ramuri ca agricultura, transporturile și sfera serviciilor; restructurarea teritorială a industriei prin puternica dezvoltare a zonelor de est ale țării (Siberia) care dispun de bogate resurse naturale; valorificarea superioară a materiilor prime, reducerea consumurilor specifice, creșterea calității produselor și promovarea unui regim de maximă economisire a energiei și materiilor prime; întărirea disciplinei în muncă și a ordinii.

Un loc central este acordat promovării progresului tehnic — mecanizării complexe în vederea reducerii drastice a folosirii muncii manuale, automatizării producției, extinderii largi a utilizării în producție a mașinilor electronice de calcul și roboților, introducerii tehnologiilor flexibile și a celor care economisesc materii prime și energie, dezvoltării bio-tehnologiilor, puternicii dezvoltări și restructurări calitative a energiei ș.a.

Aceste obiective, menite să asigure realizarea unui salt în calitatea mijloacelor de producție, își găsesc concretizarea în planurile cincinale și de perspectivă ale dezvoltării economiei sovietice, ca și în programe de anvergură cum sînt „Programul energetic” și „Programul alimentar pentru perioada de pînă în 1990”. „Programul de dezvoltare a științei și accelerării progresului tehnic”, „Programul de dezvoltare a transporturilor și telecomunicațiilor”, programul, în curs de definire, al dezvoltării complexe a Siberiei ca și într-o serie de alte programe speciale. Pe această bază se va asigura și îndeplinirea „Programului de dezvoltare socială și creștere a bunăstării” care, pentru cincinalul 1981—1985, prevede un spor al veniturilor reale pe locuitor de 16,5%, o creștere a fondurilor sociale de consum cu 23%, și a fondului de locuințe cu 530 mil. m².

Factorul esențial de care depinde trecerea economiei sovietice într-un stadiu calitativ nou al dezvoltării sale îl constituie perfecționarea relațiilor de producție, a mecanismului economic — obiectiv ce constituie astăzi una din preocupările centrale ale partidului și statului sovietic. Perfecționarea mecanismului economic trebuie să asigure împletirea optimă a intereselor individuale, locale, specifice diferitelor grupe sociale, cu interesele generale pentru a le folosi ca forță motrice a creșterii economiei sovietice, a eficienței ei, a productivității muncii.

În spiritul acestui deziderat, a fost adoptat în ultimul timp un ansamblu de măsuri de perfecționare a formelor și metodelor de planificare în vederea evitării caracterului neechilibrat al planurilor, a neconcordanțelor dintre structura nevoii sociale și structura producției, de perfecționare a sistemului de relații dintre unitățile economice, de întărire a coînterării materiale a acestora și a fiecărui om al muncii în desfășurarea unei activități eficiente, în manifestarea spiritului de inițiativă, de întărire a disciplinei muncii și de plan; de creștere a rolului colectivului de oameni ai muncii în conducerea unităților economice, de întărire a dependenței retribuției atît de cantitatea cît și de calitatea muncii, de stimulare a creației științifice și tehnice și a introducerii în producție a rezultatelor ei.

Ele și-au găsit consacrară într-o serie de hotărîri ale C.C. al P.C.U.S. și Consiliului de Miniștri al U.R.S.S. care particularizează, detaliază, actualizează și îmbunătățesc măsurile de perfecționare a mecanismului economic adoptate prin Hotărîrea din iulie 1979 „Cu privire la perfecționarea planificării și

întărirea acțiunii mecanismului economic asupra creșterii eficienței producției și calității muncii”.

Un rol important în procesul de perfecționare a mecanismului economic se acordă amplului experiment economic prevăzut de hotărîrea din iulie a.c. Acest experiment, ce urmează a se desfășura cu începere de la 1 ianuarie 1984, constă în creșterea importantă a rolului unităților economice de bază în planificarea întregii activități, în creșterea cointerării lor economice reale în realizarea unei înalte eficiențe a producției, în asigurarea unei mai largi autonomii în folosirea unor fonduri, inclusiv a fondului de retribuție, în creșterea relațiilor contractuale în desfășurarea și aprecierea activității lor.

Măsurile concrete prevăzute sînt îndreptate spre perfecționarea conducerii centralizate a economiei îmbinată cu dezvoltarea principiilor democratice în conducerea economiei naționale, creșterea rolului colectivului de muncă în conducerea întreprinderilor, introducerea largă a gestiunii economice.

Realizările pe linia perfecționării mecanismului economic se constituie în principala premisă a dezvoltării ascendente, în continuare a economiei sovietice.

Bazate pe stimă și respect reciproc, pe respectarea neabătută a principiilor deplinei egalități în drepturi, suveranității și independenței naționale, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc și întraajutorării tovarășești, relațiile româno-sovietice s-au dezvoltat an de an în toate sectoarele de activitate — politic, economic, tehnico-științific, cultural etc. În cadrul larg al acestor relații cea mai largă și dinamică sferă o reprezintă economia. O expresie elocventă o constituie creșterea importantă a schimburilor comerciale reciproce. Din 1950, volumul acestor schimburi a crescut de 11 ori, iar în actualul cincinal el urmează să crească cu 70% față de volumul realizat în perioada 1976—1980.

Uniunea Sovietică deține constant primul loc în comerțul exterior al României socialiste existînd largi posibilități de creștere a volumului livrărilor reciproce. În această privință, un rol important îl poate avea colaborarea bilaterală, ca și cea multilaterală în domeniul specializării și cooperării în producție. Deocamdată volumul livrărilor reciproce rezultate din acțiunile de specializare reprezintă 11% din totalul schimburilor reciproce. Colaborarea între România și U.R.S.S. în acest domeniu se realizează pe baza a 10 acorduri bilaterale și 38 multilaterale de specializare în producție. Un factor favorizant al activizării acestui proces îl constituie semnarea, în mai 1980, a „Programului pe termen lung de specializare și cooperare în producție între R.S. România și U.R.S.S. pentru perioada pînă în 1990”. Pe baza lui, la nivelul ramurilor, au fost întocmite și semnate de ministerele de resort ale celor două țări 15 subprograme de specializare și cooperare în producție.

Un loc important în relațiile economice reciproce îl are construirea în comun a unor obiective. Astfel, conform acordului pe 1981—1985 U.R.S.S. livrează utilaje și cooperează tehnic la realizarea pe teritoriul țării noastre a 37 obiective. În 1982 a fost semnat acordul de construire în România în cooperare cu U.R.S.S. a unei centrale atomo-electrice.

La rîndul său, România a luat parte, împreună cu alte țări socialiste membre ale C.A.E.R., la construirea, pe teritoriul U.R.S.S., a unor asemenea obiective cum sînt conducta de gaze „Soiuz”, fabrica de celuloză de la Ust-Ilimsk, combinatul de azbest din Kiembraev, întreprinderi pentru producția de aliaje feroase și minereu de fier. În actualul cincinal, țara noastră participă la construirea centralei atomo-electrice Ucraina de Sud și altor obiective.

Colaborarea în domeniul științei și tehnicii a cunoscut și ea o importantă dezvoltare. În 1980 a fost semnat Programul de colaborare și cooperare tehnico-științifică pentru 1981—1985, în care sînt prevăzute circa 140 de probleme și teme a căror realizare va asigura perfecționarea unor procese tehnologice și a calității unor tipuri de mașini, utilaje și instrumente.

Analiza nevoilor și posibilităților economiilor noastre naționale evidențiază existența unor largi și importante domenii în care relațiile de colaborare atît bilaterală cît și multilaterală, în cadrul C.A.E.R. pot cunoaște o importantă dezvoltare în beneficiul rezolvării multora din problemele cu care sînt confruntate astăzi țările noastre.

Vasile PILAT

R.S.F. IUGOSLAVIA

COORDONATE ALE DEZVOLTĂRII ECHILIBRATE A ECONOMIEI

PORNIND, în primii ani de după cel de al doilea război mondial, de la un nivel extrem de scăzut al dezvoltării economice (venitul național pe locuitor se cifra la numai 120 dolari), R.S.F. Iugoslavia a situat în centrul preocupărilor sale realizarea unor ritmuri deosebit de înalte ale dezvoltării. În perioada 1961—1981, spre exemplu, ritmurile medii anuale înregistrate au fost de 5,8% pentru produsul social total, de 7,6% pentru producția industrială și de 2,4% pentru producția agricolă. În același timp, o deosebită atenție a fost acordată creării și dezvoltării în economie a unui sector industrial de prelucrare, centrat, ca și în celelalte țări socialiste, pe industria constructoare de mașini. Ca urmare a volumului mare de investiții alocat industriei și a muncii pline de stăruință a clasei muncitoare, producția industrială a Iugoslaviei a atins un nivel de 12,8 ori mai mare în 1982 față de 1951 (ritmul mediu anual de 8,2%) și de aproape 2 ori față de 1971. Creșteri mai rapide față de media înregistrată de producția industrială totală au fost obținute de ramurile purtătoare ale progresului tehnic și de unele ramuri furnizoare de bunuri de larg consum. La rindul ei, ponderea industriei în crearea produsului social total a sporit de la 20—22% în 1951 la peste 40% în 1981.

Deși ponderea agriculturii în produsul social total al țării a scăzut odată cu cea a populației ocupate în agricultură (de la 75% în 1945 la 28% în 1981), producția agricolă a cunoscut creșteri constante. Producția de grâu a atins, în 1981, 5,1 milioane tone (2,3 milioane tone în 1951), cea de porumb 11,2 milioane tone (4,1), cea de sfeclă de zahăr 5,7 milioane tone (1,9), cea de struguri 1,8 milioane tone (1,2) etc. În cadrul zootehniei, succese deosebite au fost înregistrate în creșterea porcinelor (8,4 milioane capete în 1981 față de 3,9 milioane în 1951) și a puilor (67,4 milioane bucăți față de 17,2 milioane). Dezvoltarea sectorului agricol este relevată și de îmbunătățirea structurii producției agricole și de creșterea gradului de dotare tehnică a acesteia. Agricultură dispunea, în 1981, de peste 458 500 tractoare (revenind 24 ha teren arabil la un tractor) și circa 110 kg îngrășămintă chimică la hectar (față de aproximativ 6 kg/ha în 1951). Atenția de care se bucură agricultura în țara vecină și prietenă este ilustrată și de elaborarea „Programului pe termen lung, de dezvoltare a producției agroindustriale”, al cărui orizont a fost fixat pentru anul 2000, dar care cuprinde și programe detaliate pentru perioade cincinale. Prioritatea este acordată dezvoltării producției agricole primare, chimizării agriculturii și folosirii intensive a irigațiilor. Programul prevede realizarea de investiții sporite în agricultură, o îmbunătățire a dotării și serviciilor prestate pentru populația rurală, adoptarea unei politici funciare mai favorabile producătorilor agricoli etc. Aplicarea măsurilor amintite va asigura, până în anul 2000, o creștere medie anuală a producției agricole de 4%, ceea ce va permite dublarea producției de cereale (până la nivelul de 32 milioane tone) și creșterea de peste două ori a producției de carne și produse din carne (până la 3 milioane tone). Ca etape intermediare, se are în vedere renunțarea, după 1985, la importul de grâu, ulei comestibil și zahăr, iar după 1990 și la cel de măsline, soia, lână și făină de pește. Realizarea acestui program va asigura, pe lângă satisfacerea consumului curent al populației, realizarea unui excedent în comerțul exterior cu produse agroalimentare de circa 3 miliarde dolari în anul 2000.

Succesele prezentate ale economiei R.S.F. Iugoslavia au fost obținute în condițiile în care țara nu dispune de resurse energetice și de materii prime îndestulătoare, fiind nevoită să recurgă la importuri masive. Astfel, în anul 1982, s-au importat 7,1 milioane tone țiței, 2,73 milioane t cărbune, 766 mii t grâu, 175 mii t semințe oleaginoase, 1,55 milioane t îngrășămintă naturale și minerale, 480 mii t laminate feroase etc. Această dependență de importuri a făcut ca economia iugoslavă să fie serios afectată de creșterea prețurilor la hidrocarburi și materii prime intervenită după 1973. Exportul nu a putut înregistra același ritm al volumului valoric, astfel că dacă în

1972 exporturile acopereau circa 70% din valoarea importurilor, în 1979 gradul de acoperire scăzuse la 49%. Concomitent, s-a înregistrat și o creștere însemnată a datoriei externe, de la 3,9 miliarde dolari în 1972 la 20,1 miliarde dolari în 1981*).

Situația respectivă, la care s-a adăugat o rată a inflației de 40% în 1980 și 1981, a impus adoptarea unor măsuri hotărâte, menite să redreseze balanța de plăți și să înlăture dezechilibrele apărute în economie. Astfel, încă din 1980 a fost adoptat un program de stabilizare economică, incluzând, între altele, măsuri ca: limitarea strictă a creșterii veniturilor populației, reducerea severă a cheltuielilor investiționale, restrângerea la maximum a importurilor, devalorizarea cu 30% a dinarului ș.a. Aceste măsuri au permis o redresare a situației economice, reflectată îndeosebi în reducerea deficitului balanței comerciale (gradul de acoperire a importurilor prin exporturi a sporit la 70,2% în 1981 și 76,8% în 1982).

În 1982 s-au luat noi măsuri, multe dintre ele urmînd să fie menținute și în anii următori, pînă la deplina stabilizare economică: limitarea severă a importurilor, reducerea consumului investițional (cu 20% în 1983) și al populației (cu 7%), devalorizarea cu 20% a dinarului, raționalizarea consumurilor considerate exagerate de combustibili, achitarea în dinari a unei cote de 20—40% din salariile personalului iugoslav care lucrează în străinătate, limitarea călătoriilor turistice peste hotare, creșterea prețurilor la o serie de produse și servicii (carne, produse de panificație, combustibili, transporturi etc.).

Autoritățile iugoslave consideră că toate aceste măsuri, împreună cu evoluția favorabilă pe care se apreciază că o vor avea, în următorii ani, o serie de procese ale economiei mondiale (reducerea ratei dobînzilor, relansarea economică a țărilor capitaliste dezvoltate, menținerea actualului nivel al prețului la țiței etc.) vor permite stabilizarea în continuare a situației economice a țării și reluarea ritmurilor înalte de creștere.

Prietenia tradițională care leagă de secole poporul român de popoarele Iugoslaviei a dobîndit, odată cu trecerea celor două țări la edificarea socialismului, noi și puternice valențe. De maximă importanță în această direcție s-au dovedit deseale întâlniri și relațiile de prietenie statornicite în decursul anilor între tovarășul Nicolae Ceaușescu și Iosip Broz Tito. Pe această bază, între România și Iugoslavia s-au stabilit legături politice, economice, culturale și în alte domenii care constituie, pe plan mondial, un strălucit exemplu de colaborare și prietenie între două țări vecine.

Tradiția întîlnirilor bilaterale la cel mai înalt nivel a fost păstrată și în ultimii ani, tovarășul Nicolae Ceaușescu întîlnind cu regularitate pe tovarășii care au asigurat președinția Prezidiului R. S. F. Iugoslavia și președinția Prezidiului Comitetului Central al Uniunii Comuniștilor din Iugoslavia. Ca urmare, legăturile economice dintre țările noastre au înregistrat o dezvoltare continuă. Spre exemplu, pentru anul în curs, Protocolul privind schimbul de mărfuri între R.S. România și R.S.F. Iugoslavia prevede o majorare de peste 60% a comerțului bilateral față de realizările din 1982. Exportul țării noastre spre Iugoslavia se compune în principal, din produse siderurgice, derivate petroliere, mașini agricole, produse electrotehnice și electronice, bunuri de larg consum. La rindul ei, Iugoslavia exportă în România ferocrom, materiale de construcție, etilenă, propilenă, produse agroalimentare și bunuri de larg consum. Un rol tot mai important în dezvoltarea schimburilor reciproce îl joacă instituirea unor relații de cooperare în producție, îndeosebi în domeniul construcției de locomotive, de nave, de autoturisme, de prese mecanice etc.

Noua întîlnire la nivel înalt prilejuită de vizita pe care, la invitația tovarășului Nicolae Ceaușescu, președintele Republicii Socialiste România, o întreprinde în țara noastră tovarășul Mika Špiljak, președintele Prezidiului Republicii Socialiste Federative Iugoslavia, va însemna, fără îndoială, un nou pas înainte pe calea întăririi prieteniei și colaborării tradiționale dintre țările noastre.

Virgil DIACONESCU
I.E.M.

* Conform datelor din Statistical pocket-book of Yugoslavia, Beograd, mai 1983.

Scenariu energetic francez

RECENT a fost dat publicității la Paris un raport privind perspectivele pe termen lung în domeniul energiei. O primă concluzie generală care se desprinde rezidă în necesitatea abordării, după cum apreciază revista L'Usine Nouvelle, cu suferințe și precauție a problemelor energetice întrucât factorii imprezicibili par să aibă un rol deosebit în ce privește producția și capacitatea de acoperire a consumului intern. Obiectivul principal al politicii energetice franceze rămâne, potrivit raportului, reducerea la cel mult 50% a importurilor de energie mai ales în perspectiva utilizării sporite a energiei nucleare. Această din urmă formă de energie va deține 31% în 1990 și 36% în anul 2000 în balanța energetică a țării. Cărbunile, cu toate că sunt cunoscute imense rezerve, își va reduce sensibilitate — la orizontul anului 2000 — ponderea de 18% pe care o deține în prezent în totalul consumului de energie al țării. Dificultățile sporite în exploatarea și deci și cheltuielile în creștere vor face ca producția să scadă de la 18,5 mil tone în

prezent la 8—12 mil. t în anul 2000. Nu este exclusă alternativa intensificării exploatarei cărbunelui în țări unde condițiile de exploatare presupun cheltuieli comparativ mai reduse, asigurându-se totodată un export rentabil de tehnologie și echipament minier. Declinul utilizării petrolului va face ca hidrocarburile să nu mai dețină decât o treime din balanța energetică, și în acest sector există preocupări pentru inițierea de acțiuni de cooperare în exploatare în străinătate. Un rol important va reveni exportului de produse petrochimice, investițiile în industria respectivă fiind prevăzute să ajungă la 10 miliarde de franci până în 1990.

Gazele vor reprezenta circa 13% în balanța energetică în anul '90, utilizarea lor urmînd să se facă cu prioritate în sectoarele rezidențial și terțiar, evitîndu-se pe cît posibil industria datorită costurilor ridicate de producție care, apreciază autorii raportului, ar afecta suplimentar prețurile în acest sector.

Prognoze F. A. O.

SCOATEREA temporară din circuitul agricol a unor suprafețe în S.U.A. și efectele nefa-

vorabile ale climei în Europa, Asia și în unele țări africane sunt elemente care susțin prognoza privind reducere a producției agricole mondiale în 1983.

Potrivit estimărilor F.A.O., se anticipează o reducere a producției europene de grâu și, în special, de cereale secundare (cu circa 3 la sută față de 1982). Astfel, producția mondială de cereale este estimată la 1435—1545 mil. tone în 1983, față de 1565 mil. tone în 1982. Estimările arată că va fi afectată, de asemenea, producția de legume și de carne, aceasta din urmă datorită bolilor care au redus șeptelul în Africa, unde se așteaptă să apară probleme serioase în ce privește aprovizionarea cu carne a populației.

Statisticile F.A.O. indică o scădere sensibilă a producției de cereale pe locuitor în 33 din 60 de țări cu venituri scăzute, considerate ca avînd, în general, deficiențe alimentare; în 19 țări în curs de dezvoltare, producția a scăzut deosebit de mult, în special în zone din Extremul Orient, India, Africa, înregistrîndu-se, totodată, și diminuări importante ale valorii producției pe locuitor. În ce privește prețurile reale de export la produsele agricole, acestea au fost, anul trecut, la cel mai scăzut nivel din ultimii 50 de ani.

Programe de dezvoltare

GRECIA — priorități economice în perspectivă

DUPĂ doi ani de guvernare, partidul socialist P.A.S.O.K. ales la 13 octombrie 1981 și-a propus intensificarea eforturilor pentru revitalizarea economiei alături de largirea cadrului de participare democratică a maselor în viața economică.

În sprijinul dezvoltării economiei, guvernul grec a adoptat în prima parte a acestui an primul plan economic de dezvoltare pe o perioadă de cinci ani, cu efect retroactiv de la 1 ianuarie 1983. Principalul obiectiv al noului program îl constituie restructurarea economiei și creșterea nivelului productivității muncii. Atingerea acestui obiectiv presupune următoarele acțiuni: selectarea celor mai active sectoare ale economiei, în care se vor distribui cu prioritate resursele disponibile; stimularea investițiilor atât în sectorul public cît și în cel particular; îmbunătățirea mecanismelor în măsură să ducă la creșterea producției, la crearea de sectoare industriale noi.

Prioritățile noului plan economic se îndreaptă spre industria prelucrătoare, care va deține rolul principal în dezvoltarea celorlalte ramuri industriale. Programul include dezvoltarea unor ramuri industriale de vîrf, ca de pildă microelectronica, informatica, biotehnologia.

În sectorul energetic, un program special, recent elaborat, prevede acoperirea crescîndă a cererilor de energie electrică prin valorificarea surselor locale: căderi de apă în regim natural, lignit și turbă (estimări recente situează rezervele de lignit la 3,15 mrd. t din care 675 mil. t — rezerve certe). Se prevede ca prin valorificarea acestor surse, Grecia să-și acopere peste 70% din necesarul total de energie.

O problemă acută o constituie găsirea de disponibilități pentru acoperirea necesităților de petrol. Rezervele descoperite în 1974 în zona Prinus, din nordul Mării Egee, produc în prezent 25 000 baril/zi. Rezerve de gaze naturale au fost descoperite în sudul zonei Prinus, iar producția medie de 169,8 mil. m³ este în întregime utilizată de fabrica de îngrășăminte fosfatice de la Nea Karvall. Alte rezerve de petrol și de gaze naturale se găsesc în exploatare în nordul Mării Egee, în special în Golful Thermiokos. De asemenea, noi rezerve de petrol și gaze naturale au fost descoperite recent în apropiere de portul Katakolon.

Creșterea, pe parcursul ultimului deceniu, de peste 10 ori a schimburilor comerciale reciproce dintre România și Grecia reflectă procesele de dezvoltare și diversificare din economiile celor două țări, la care s-a adăugat activizarea interesului părților pentru ridicarea pe o treaptă nouă a relațiilor reciproce, decurgînd din programele speciale convenite, în acest sens, cu ocazia vizitelor la înalt nivel.

Au fost identificate noi posibilități de cooperare economică în domeniul de interes reciproc, cum sînt realizarea unor obiective în domeniul petrochimiei, producerea în comun de echipamente pentru centrale hidroelectrice, efectuarea de prospecțiuni și foraje petroliere, acțiuni în sectorul telecomunicațiilor, construcțiilor navale, transportului feroviar, maritim, rutier și aerian, constituirea de noi societăți mixte și altele.

Florina OLTEANU
I.E.M.

EVOLUȚII MONETARE

INTERVALUL 24—28 octombrie a fost marcat de redresarea generală a cursului dolarului S.U.A. pe piețele valutare. Anunțarea creșterii cu 0,9% a indicelui agregat al principalelor indicatori economici din S.U.A. pe luna septembrie a.c., a contribuit la consolidarea poziției monedei americane pe piețele de schimb. De menționat că poziția dolarului a fost ușor afectată spre sfîrșitul intervalului de știri privind scăderea neașteptată a comenzilor de bunuri de folosință îndelungată în industria americană, cu 3,3% în luna septembrie a.c., față de o anticipare a unei creșteri de cel puțin 2%.

Deprecierea cea mai accentuată în relația cu dolarul S.U.A. a înregistrat-o lira italiană (influențată și în primul rînd de performanțele reduse ale economiei italiene, cu prognoze privind produsul național brut (-1,5% în acest an și o creștere zero în 1984) și marca vest-germană (care a trebuit să suporte anunțarea scăderii la 1,6 miliarde mărci a excedentului comercial pe luna septembrie a.c. de la 5,2 miliarde mărci în august a.c.), care erau tranzacționate la închiderea din 21.X la 1.503 lire/dolar (1.571 lire/dolar cursul de referință), ceea ce reprezenta o depreciere de circa 1,6 puncte procentuale.

Francul elvețian era cotat la sfîrșitul acestei săptămîni la 2.123 franci/dolar, în depreciere cu circa 1,2% față de închiderea din 21.X de 2.10 franci/dolar, prețuri apropiat înregistrate și de francul francez (1.875 franci/dolar pe 21.X față de 1.8875 franci/dolar la închiderea din 21.X.1983).

Cu toate că francul belgian a pierdut în acest interval numai 1% în relația sa cu dolarul (53,20 franci/dolar pe 21.X față de 52,63 franci/dolar, cursul de referință), poziția sa în cadrul Sistemului valutar vest-

european a continuat să se deterioreze (în special ca urmare a mișcărilor sociale din sectorul public), autoritățile monetare centrale belgiene fiind nevoite să intervină frecvent pe piață și să cumpere franci contra valutei partenere din sistem.

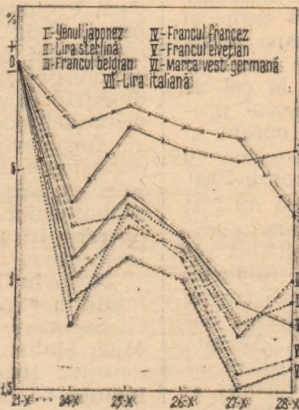
Lira sterlină a fluctuat între 1,50 și 1,49 dolari/liră, cursul de la finele săptămîinii de 1,4925 dolari/liră reprezentînd o depreciere de 0,7% față de închiderea de referință de 1.5025 dolari/liră.

Anunțarea creșterii producției industriale cu 0,6% în luna septembrie a.c. (după o creștere de 2,7% în august a.c.) și reducerea dobinzilor preferențiale pe termen lung de către principalele bănci japoneze cu 0,2% (la noul nivel de 8,2% p.a.) au avut influențe negative mai reduse în contextul perspectivelor favorabile ale economiei nipone, astfel că pe 21.X yenul japonez se situa la 232,75 yeni/dolar, cu numai 0,4% sub închiderea din 21.X.

Dobinzile la principalele eurovalute, pe termen de 6 luni, au cunoscut oscilații destul de reduse: o creștere ușoară la eurodolar (de la 9,75% pe 21.X., la 9,8125% pe 21.X.), menținerea la un nivel de 9,5825% a eurolirei sterline și respectiv 5,9375% la euromarca vest-germană și o scădere de 0,125% (de la 4,5% p.a. pe 21.X. la 4,375% pe 21.X.) la eurofrancul elvețian.

Prețul metalului galben a evoluat pe o linie descendentă, al doilea fixing de la Londra din ziua de 21.X. de 387,75 dolari/uncie fiind cu 6,50 dolari/uncie sub cel corespunzător din 21.X.1983.

Gheorghe MUNTEAN
Alexandru OLTEANU

Evoluția cursurilor principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A. în perioada 24—28.X.; bază: 21.X.1983.

Înviorare pe piața produselor de bază

DEȘI dependența covârșitoare a unor țări în curs de dezvoltare de exportul unui număr foarte restrâns de produse de bază (adesea chiar al unui singur) nu s-a redus decât în extrem de puține cazuri (vezi graficul), situația balanței lor de plăți curente s-a îmbunătățit întrucâtva în acest an, după

zilor la creditele internaționale față de nivelul ei excesiv din anul precedent și scăderea cu 5 dolari per baril a prețului de referință la petrolul brut din luna martie a.c.

Printre produsele de bază ale căror prețuri au început să se înscrie în acest an pe o traiectorie ascendentă se numără cuprul, cauciucul natural (stimulat de înviorarea din industria automobilului), uleiul de palmier și cel de cocos (datorită secetei care a afectat culturile de soia din S.U.A.).

Evoluția prezentată trebuie privită totuși cu o anumită rezervă: în cazul

damentul la orez a fost de 331,9 kg/ha, o depășire de 40 kg/ha față de plan și o creștere de 160 kg/ha față de recolta anului trecut. Un stimul important în dezvoltarea culturii intensive a orezului se apreciază că l-a reprezentat perfecționarea acordului global.

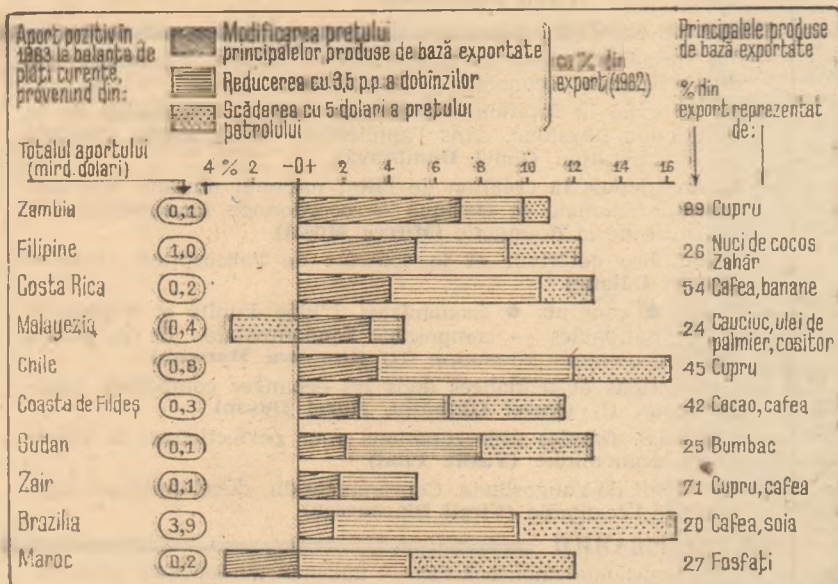
În silvicultură suprafața destinată împăduririlor a crescut cu peste 30% față de anul trecut. Piscicultura a realizat 52% din planul anual, produsele acvatice congelate și uscate exportate cuprinzând 39,20% din planul valutar anual.

Planul producției marfă în construcții de mașini și metalurgie a fost depășit cu 4,5%.

Geologii se concentrează asupra identificării unor zăcăminte de cărbune, huiă, pirită, zinc, aur, metale radioactive.

În construcții un obiectiv important îl constituie hidrocentrala de pe fluviul Da, al cărei baraj va avea și un rol de apărare împotriva inundațiilor. Un alt obiectiv energetic este termocentrala de la Pha lai, unde aproape 85% din volumul de lucrări a fost deja realizat.

Odată cu realizările menționate — se arată în presa vietnameză — preocupările se îndreaptă spre găsirea de soluții pentru depășirea unor greutăți printre care producția instabilă din cauza unor goluri în aprovizionarea cu energie, materii prime, piese de schimb, a unei valorificări considerată încă insuficientă a terenurilor, a pădurilor, oceanului și a resurselor de muncă în raport cu obiectivele de dezvoltare ale țării.

Sursa: The Economist

mai mulți ani de evoluții adverse. În esență, așa cum rezultă și din grafic, explicația o constituie creșterea prețului mondial al unor produse de bază (cu 15 puncte procentuale mai rapidă în acest an decât cea a prețurilor produselor manufacturate — una din cele mai rapide creșteri după cea din prima parte a anilor '50), reducerea cu 3,5 puncte procentuale a ratei dobân-

zilor la creditele internaționale față de nivelul ei excesiv din anul precedent și scăderea cu 5 dolari per baril a prețului de referință la petrolul brut din luna martie a.c.

Restructurări în comerțul exterior polonez

EFORTURILE de redresare economică a Poloniei sînt așteptate să se manifeste inclusiv în sfera comerțului exterior astfel ca, la nivelul anului 1983, balanța comercială să înregistreze un excedent estimat la 130 mrd. zloti pe baza creșterii exporturilor pe relația devize libere, fără ca aceasta să afecteze schimburile cu țările socialiste, relevă Revue de l'économie polonaise.

Creșterea exporturilor urmează să fie asigurată în principal prin exportul de mașini electrice (46% din totalul exportului în 1983), combustibili și energie (o creștere cu 7,8%), produse chimice, alimentare și agricole; în același timp urmează să se reducă livzările la export de produse ale industriei metalurgice, hîrtie, lemn, minerale. În ce privește importurile, se prevede o creștere substanțială, cu 51,1% față de nivelul actual, a achizițiilor de carburant și energie, reduceri importante ur-

mind să fie operate la importul de produse chimice (provenind din țările occidentale), mașini electrice, minerale, produse ale industriei ușoare și alimentare.

Modificările prevăzute în structura comerțului exterior urmăresc să faciliteze îmbunătățirea aprovizionării sectorului productiv cu materii prime și materiale, în vederea creșterii volumului producției pentru export în special sub formă de produse prelucrate.

R. S. Vietnam: realizări în primul semestru 1983

ÎN REALIZAREA planului pe primul semestru 1983, economia vietnameză a trebuit să depășească numeroase dificultăți din cauza capriciilor vremii, a lipsei materiilor prime și energiei. Producția generală de orez pe țară a fost de 291 kg la hectar, în creștere cu 12 kg/ha față de cea precedentă. În provinciile din sudul țării, ran-

Sistemele informaționale în energetică

PIERDERILE de căldură determinate de diverse cauze (putere redusă a instalațiilor de încălzire, funcționarea la randament scăzut a capacităților) sînt tot mai mult înlăturate prin folosirea sistemelor informaționale în măsură să analizeze volumul de aer și izolarea imobilului, expunerea acestuia la soare și vînt etc. Un astfel de sistem realizat în Statele Unite referitor la clădirile industriale se bazează pe controlul, cu ajutorul unui gaz inert injectat într-o încăpere, al nivelului de înlocuire a aerului. Astfel se analizează chiar și aspecte de detaliu cum ar fi schimbările de temperatură determinate de deschiderea ușilor și ferestrelor, de modificarea poziției acestora precum și schimbări de temperatură determinate de modificarea poziției aparatelor de încălzit, a ventilatoarelor.

Antecalculațiile în materie de consum energetic pentru încălzire și climatizare sînt verificate printr-un sistem centralizat de control energetic care analizează o serie de parametri (temperatură, umiditate, ore de funcționare a echipamentelor etc.) optimizînd pe parcurs nivelul consumului.

Potrivit aprecierilor revistei L'Usine Nouvelle, rentabilitatea utilizării sistemului informațional în acest domeniu se evidențiază prin reduceri notabile de consum energetic, în cel mult doi ani de la introducerea în practică a experimentului.

Revista ECONOMICA

Ediția de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale — Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 44 din 4 noiembrie 1983

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Specializarea producției — atribut al sporirii eficienței economice (Ion Calboreanu) 2
- Rolul acordului global generalizat în realizarea indicatorilor de plan (V. Boescu, C. Bârnea) 4
- Creșterea eficienței economice — obiectiv al promovării noilor tehnologii (Iulian Ploștinaru) 6
- Utilizarea judicioasă a îngrășămintelor chimice în agricultură (Ion Zoican) 7
- Elementele unui program de marketing pentru exportul de mașini-unelte (Ioan Georgescu) 9
- Autogestiunea în întreprinderi: răspunderi, acțiuni, rezultate. Exigențe ale gospodăririi raționale a mijloacelor materiale și bănești (Partenie Dumbravă, Ioan S. Pop) 11
- Unele considerații privind metodologia de abordare a problemelor energetice (Vasile Nițu) 13
- Majorarea retribuțiilor pentru oamenii muncii din construcțiile de mașini (Ovidiu Naneș) 15

CONDUCERE-ORGANIZARE

- Rolul normării muncii în realizarea producției fizice, în aplicarea sistemului îmbunătățit de retribuire (Ionel Dumbravă) 16

TEORII-IDEI

- 65 de ani de la făurirea statului național unitar român. Unitatea națională și statală — coordonată fundamentală a istoriei României (Mircea Mușat) 18
- Echilibrul extern și controlul absorbției interne (Daniel Dăianu) 21
- Școli ● curente ● economiști. Ideea de unitate și independență națională — componentă fundamentală a tradițiilor valoroase ale gândirii social-economice românești (II) (Dumitru Mureșan) 24

ECONOMIE MONDIALĂ

- Orientări și tendințe în comerțul internațional în contrapartidă (I) (Aurel Ghibuțiu, Aurel Dușan) 26
- U.R.S.S. Ample preocupări de perfecționare a mecanismului economic (Vasile Pilat) 28
- R.S.F. Iugoslavia. Coordonate ale dezvoltării echilibrate a economiei (Virgil Diaconescu) 29
- Tendințe-conjuncturi 30
- Mondorama 31

IN SUPLEMENT: Generalizarea experienței înaintate în unitățile economice

IN THIS ISSUE

- Specialised production — an attribute of the economic efficiency growth (Ion Calboreanu) 2
- Role of the working quotas in achieving physical output, in implementing the improved payment system (Ionel Dumbravă) 16
- 65 years since the creation of the Romanian unitary national state. The national and state unity — a basic coordinate of Romania's history (Mircea Mușat) 18
- External balance and the control of the inner absorption (Daniel Dăianu) 21
- Schools ● trends ● economists. The idea of unity and national independence — basic component of the Romanian social and economic thought (II) (Dumitru Mureșan) 24
- Trends and directions in international countertrade (I) (Aurel Ghibuțiu, Aurel Dușan) 26
- U.S.S.R. Attention given to the improvement of the economic mechanism (Vasile Pilat) 28
- The S.F.R. of Yugoslavia. Coordinates of the economic balanced development (Virgil Diaconescu) 29

DANS LE NUMÉRO

- La spécialisation de la production — facteur d'accroissement de l'efficacité économique (Ion Calboreanu) 2
- Le rôle de la fixation des normes dans la réalisation de la production physique, dans l'application du système amélioré de rémunération (Ionel Dumbravă) 16
- 65 ans depuis la création de l'Etat national unitaire roumain. L'unité nationale et étatique — coordonnée fondamentale de l'histoire de la Roumanie (Mircea Mușat) 18
- L'équilibre extérieur et le contrôle de l'absorption interne (Daniel Dăianu) 21
- Ecoles ● courants ● économistes. L'idée d'unité et d'indépendance nationales — composante fondamentale de la pensée socio-économique roumaine (II) (Dumitru Mureșan) 24
- Orientations et tendances dans les échanges compensés internationaux (I) (Aurel Ghibuțiu, Aurel Dușan) 26
- L'U.R.S.S. Ample préoccupations pour perfectionner le mécanisme économique (Vasile Pilat) 28
- La R.S.F. de Yougoslavie. Coordonnées du développement équilibré de l'économie (Virgil Diaconescu) 29

ИЗ СОДЕРЖАНИЯ

- Специализация производства — признак повышения экономической эффективности (Ион Калборяну) 2
- Роль нормирования труда в осуществлении физической продукции, в применении улучшенной системы оплаты труда (Ионел Думбравă) 16
- 65 лет со дня создания единого национального румынского государства. Национальное и государственное единство — основная черта истории Румынии (Мирча Мушат) 18
- Внешнее равновесие и контроль внутренней абсорбции (Даниел Дăяну) 21
- Школы ● течения ● экономисты. Идея национального единства и независимости — основная составляющая румынской социально-экономической мысли (II) (Думитру Мурешан) 24
- Направления и тенденции международной торговли в контрпартии (I) (Аурел Гибуциу, Аурел Душан) 26
- СССР Большой интерес по совершенствованию хозяйственного механизма (Василе Пилат) 28
- СФР Югославия. Координаты уравновешенного развития экономики (Вирджил Диаконеску) 29

ABONAȚI-VĂ LA „REVISTA ECONOMICĂ”!

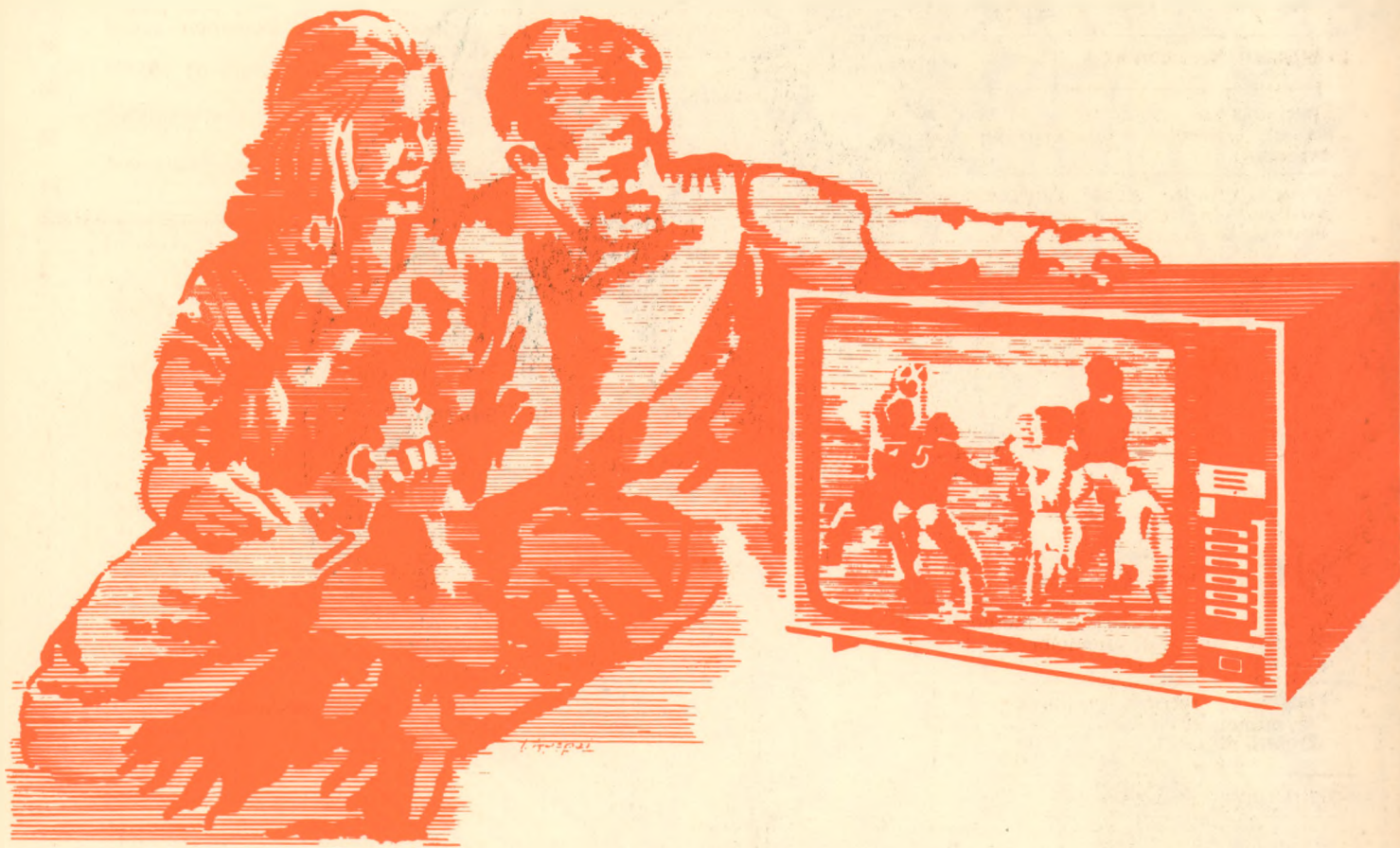
Anunțăm cititorii noștri că se fac în continuare abonamente la „Revista economică”. Prețul unui abonament (inclusiv suplimentul săptămânal) este de 260 lei pe an, 130 lei pe 6 luni și 65 lei pe trimestru. Prețul unui exemplar al revistei (inclusiv suplimentul săptămânal) este de 5 lei. Termen limită de încheiere a abonamentului — 15 ale lunii anterioare perioadei de abonare.

Abonindu-vă din timp și pe termene cit mai lungi, vă asigurăm continuitatea în primirea publicației. Abonamentele se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții sau direct prin mandat poștal pe adresa redacției: Bulevardul Magheru nr. 28-30, sectorul 1, cod 70 159, București.

Cititorii din străinătate se pot abona adresându-se la ILEXIM — Departamentul Export-Import Presă, P.O. Box 136-137, telex 11 126, București, str. 13 Decembrie,

Redacția și administrația: 70 159 București, Bd. Magheru nr. 28-30, etaj 1, sectorul 1. Telefon 59 20 60. Cont I.S.I.A.P. 645 150 228 B.N.R.S.R., — filiala sector 1.

O lume întreagă pe micul ecran al TELEVIZOARELOR CU CIRCUITE INTEGRATE!

- OLT — televizoare cu circuite integrate, moderne, practice, necesare informării dv.
- SNAGOV — realizate în 2-3 variante de prezentare estetică, culoare, funcționalitate, după dorințele și gusturile cumpărătorilor.
- SIRIUS
- DIAMANT

Televizoarele cu circuite integrate prezintă următoarele caracteristici :

- complet tranzistorizate ;
- durată de folosire îndelungată ;
- imagine perfectă și sunet clar ;
- consum de energie electrică redus cu cca. 33% ;
- funcționare normală chiar și la variații mai mari ale tensiunii pe rețea ;
- depanarea mult simplificată deoarece în construcție prezintă module funcționale care se pot înlocui cu operativitate.

Termen de garanție de la data cumpărării :

- 12 luni pentru aparat ;
- 18 luni pentru tubul cinescop.

Magazinele și raioanele specializate în desfacerea produselor electronice vin în întâmpinarea preferințelor dv., oferindu-vă **TELEVIZOARELE CU CIRCUITE INTEGRATE** :

	Diagonala (cm)	Prețul (lei)
● OLT	44	3 000
● SNAGOV	47	3 065
● SIRIUS	50	3 200
● DIAMANT	61	3 720

Lucrătorii din comerț cu o înaltă calificare profesională, vă pot furniza informații suplimentare privind instalarea și minuirea acestor moderne televizoare.

RECOM

TOAMNA TOAMNA A VENIT TOAMNA

Toamna, toamna...
A venit toamna!
Dar garderoba dv. de toamnă este completă?
Nimic mai simplu! Vizitați magazinele de confecții și tricotate ale comerțului de stat! Veți găsi acolo noi modele de taioare, blezere, fuste, pantaloni, jachete, sarafane, salopete, bluze, pulovere, impermeabile, umbrele, raglane, pardesie etc.

Atit materialele (moi, lejere), cit și paleta coloristică (tonuri închise, care evoluează fie spre culori clasice, ușor albastrui, fie spre culori vii, tinerești) respectă intru totul tendințele MO-DEI '83.

Reinnoiți garderoba dv. cu confecții și tricotate de bună calitate, cu linie sport sau clasică, moderne, funcționale și elegante.

REȚINEȚI! Magazinele și raioanele specializate ale comerțului de stat au fost recent aprovizionate cu ultimele noutăți, pentru ținuta dv. vestimentară de toamnă.